

Slovenski št. 9 v čebelar

letnik CXII – september 2010

ISSN 0350-4697

APIMEDICA &
APIQUALITY
FORUM 2010

S čebelami do zdravja
www.apimedica.org

**Mednarodni Forum o apiterapiji
in kakovosti čebeljih pridelkov
v Sloveniji**

**Med slovenskih čebelarjev je
vreden zaupanja!**

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Logar

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka:
9.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00
ob sobotah:
9.00 - 12.00

Velika izbira modelov za vlivanje sveč.

Na voljo so brezplačni katalogi
za modele za sveče.

AKCIJA!

Hlapilnik NASSENHEIDER je razvit in namenjen za
kontinuirano izhlapevanje mravljične kisline
za zatiranje varoe. Uporablja se lahko za vse tipe panjev
in neodvisno od zunanje temperature.

AKCIJSKA CENA:
4,09 EUR

LOGAR TRADE d.o.o.

Poslovna cona A 41, 4208 Šenčur

tel.: 04 251 94 10, e-pošta: info@logar-trade.si, internet: www.logar-trade.si

Izparilnik Varox za oksalno kislino 12V.
S segrevanjem se oksalna kislina utekočini in izpari.
Napaja se z 12V, dolžina kabla je 3 m.

AKCIJA!

AKCIJSKA CENA:
82,80 EUR

Akcijski ceni veljata od 1.9. do 30.9.2010 oz. do prodaje zalog.

Pri gotovinskem nakupu čebelarke opreme v vrednosti nad 50 EUR priznamo
čebelarjem z veljavno čebelarsko izkaznico **4% popusta**.

Naročeno blago vam lahko odpošljemo po paketni pošti.

KiPGO

ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNIČE

☎ (05) 368 45 80, ☎ (05) 368 45 81

GSM 051 614 683

www.kipgo.net; kipgob@gmail.com

URNIK:
pon-pet 8-16 h
sob **ZAPRTO**

-TOČILA
-OMETALNIKI
-KOMBINIRANA
POSODA ZA
ODPIRANJE SATOV IN
KUHANJE
VOŠČIN
-ČRPALKE
-MLIN ZA SLADKOR
-POSODE ZA MED

NOVO

BEEVITAL

BeeVital HiveClean
**SREDSTVO ZA
ODSTRANJEVANJE VAROE**
in
BeeVital MycoStop
**SREDSTVO ZA
ODSTRANJEVANJE
POAPNELE ZALEGE**

Predstavitel na mednarodnem
forumu Apimedita & Apiquality

PRIMERNO TUDI
ZA ENO TUDI
ČEBELARJE

Priljubljen je v 20 evropskih državah

STROJ ZA
ODKRIVANJE SATJA
-ZA AŽ SATE
-ODKRIVANJE OBEH
STRANI HKRATI
-NOŽI GREDO
TUDI POD
OKVIR, NA
AVTOMATSKO
NASTAVLJIVO
MERO
-150-200 OKVIRJEV
NA URO

POLNILNA LINIJA
POLAVTOMATSKA Z VRTLJIVO
MIZO
POLNILNA LINIJA AVTOMATSKA
Z VRTLJIVO MIZO,
AVTOMATSKO ODDAJANJEM
IN ZATISKANJEM
POKROVČKOV TER
ETKETIRANJEM

STEKLENA,
PLASTIČNA,
KARTONSKA
EMBALAŽA

V septembru
10% popusta
na točila iz
zaloge!

**Obiščite nas na mednarodnem forumu Apimedita &
Apiquality 2010 na Gospodarskem razstavišču v
Ljubljani 28.9.-1.10.2010.**

(V času foruma bo trgovina zaprta.)

**NAROČENO
POŠLJEMO
TUDI PO
POŠTI!**

Akcije veljajo do razprodaje zalog

UVODNIK

Spoštovani čebelarke in spoštovani čebelarji!

Čeprav je čas dopustov zdaj mimo, smo si ga tisti, ki dejavno sodelujemo pri organizaciji svetovnega kongresa Apiquality&Apimedita privoščili zelo zelo malo. Čebelarska sezona je skoraj končana, tako da čebele že pripravljamo na zimo. Letina je bila po večini podpoprečna. Čebelarjem vedno ostaja upanje, da bo prihodnje leto pač boljše. Prav pa je, da našo pozornost tokrat v celoti namenimo največjemu letošnjemu dogodku v čebelarstvu, svetovnemu kongresu Apiquality&Apimedita.

Program po večini že poznate, kljub temu pa je podrobneje predstavljen v tej številki SČ, ki je posvečena kongresu. Program foruma je na najvišji strokovni ravni in bo zelo nazorno in podkrepljeno pokazal, za kaj vse so uporabni čebelji pridelki, čeprav bo poudarek predvsem na njihovi uporabi za zdravstvene namene – apiterapiji!

Ob tej priložnosti želim še enkrat posebej opozoriti na obkongresne dejavnosti, ki so namenjene tako NAM, čebelarjem, kot tudi splošni javnosti, zato je prav, da se v okviru društva ali sami udeležite(mo) vsaj kakega dogodka. V dneh kongresa mora Slovenija »dihati« s čebelarji! S svojo udeležbo na prireditvah med kongresom bomo vsemu svetu pokazali, zakaj pravimo, da smo Slovenci čebelarski narod, in zakaj v Sloveniji pravimo, da je čebelarstvo poezija kmetijstva!

Vse dogajanje se bo začelo v torek, 28. septembra ob 18. uri, ko bo slovesno odprtje kongresa. To bo svojevrsten dogodek, ki ga ne gre zamuditi. Pripravljamo pester kulturni program, katerega pika na i bo spreved več kot stotih praporščakov, ki so že potrdili udeležbo.

Predvsem pa noben čebelar ne bi smel izpušiti priložnosti, ki jo bo ponudila prodajna razstava API-EXPO na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Videti in kupiti bo mogoče marsikaj, zato se bo brez dvoma za vsakogar našlo kaj zanimivega. Predvsem bogata bo ponudba čebelar-

Fotografija na naslovnici: Cvetni prah ali obnožina, ki jo v koških zadnjih nog čebele prinašajo v panj za hrano ličink in odraslih osebkov. Cvetni prah je zaradi visoke vsebnosti beljakovin, vitaminov, flavonoidov, mineralov, encimov koristen za prehrano ljudi, še posebej za izboljšanje krvi in podporo imunskemu sistemu.

Foto: Franc Šivic

UVODNIK

Boštjan Noč	261
APIMEDICA & APIQUALITY	
Franc Šivic: Nekaj besed o mednarodnih posvetovanjih o apiterapiji	263
Lidija Senič: Mednarodna konferenca čebelarskih organizacij	264
IZ ZNANOSTI IN PRAKSE	
dr. Jasna Bertoncelj: Antioksidativna učinkovitost slovenskega medu	267
dr. Urška Kropf: Geografsko poreklo medu (I. del)	270
doc. dr. Janko Božič: Razkritja vzrokov odmiranja čebel zahtevajo spremembe v čebelarjenju	272
dr. med. Rodoljub Živadinović: Izzivi brezpašnega obdobja med pripravo čebel na prezimovanje (II. del)	274
Milan Meglič: Poznojesensko oziroma zgodnjezimsko obdobje, varoje in čebelar	276
Norbert Jedlovčnik: Prvi svetovni kongres o medovih iz mane	277
Franc Šivic: Novice iz sveta	278
DELO ČEBELARJA PO MESECIH	
Vladimir Fajdiga: Čebelarjeva opravila v septembru	280
VETERINARSKI NASVETI	
Anita Vrančič Novak, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za september	282
S KNJIŽNE POLICE	
dr. Janez Grad: Janez Grad, Andrej Gogala, Peter Kozmus, Aljaž Jenič in Danilo Bevk: Pomembni in ogroženi oprasevalci – Čmrliji v Sloveniji	283
ZGODOVINA SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA	
prof. dr. Andrej Salehar: O spodbujanju čebelarstva v 18. stoletju	284
ČEBELARSKI POTOPI	
Miha Štular: Pri čebelarjih v Bolgariji	285
MEDOVITE RASTLINE	
Janez Kolenko: Jeseni bomo sadili javorje	287
ČEBELARSKI TURIZEM	288
MLADI ČEBELARJI	289
DOGODKI IN OBVESTILA	289
OBVESTILA ČZS	291
MALI OGLASI	297
OSMRTNICE	299

INDEX

EDITORIAL

Boštjan Noč	261
APIMEDICA & APIQUALITY	
Franc Šivic: Some Words on Apitherapy International Conferences	263
Lidija Senič: International Conference of Beekeeping Organizations	264
NEWS FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK	
Jasna Bertoncelj (PhD): Antioxidative Effect of Slovenian Honey	267
Urška Kropf (PhD): Geographical Origin of Honey (Part I)	270
Janko Božič (PhD): Uncovering of Causes for Honeybee Losses Demands Change in Beekeeping	272
Rodoljub Živadinović (MD): The Challenges of Non-foraging Period During the Preparation of Bees for Winter (Part II)	274
Milan Meglič: Late-Autumn respectively Early-Winter Period, Varroas and the Beekeeper	276
Norbert Jedlovčnik: First World Congress on Honeydew Honeys	277
Franc Šivic: World News	278
BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH	
Vladimir Fajdiga: Beekeeper's Chores in September	280
VETERINARY ADVICE	
Anita Vrančič Novak (Vet. Med.): Veterinary Advice for September	282
OFF THE BOOKSHELF	
Janez Grad (PhD): Janez Grad, Andrej Gogala, Peter Kozmus, Aljaž Jenič in Danilo Bevk: Important and Endangered Pollinators – Bumblebees in Slovenia	283
HISTORY OF SLOVENIAN BEEKEEPING	
Prof. Andrej Salehar (PhD): On Stimulation of Beekeeping in 18 th Century	284
BEEKEEPER'S TRAVEL STORY	
Miha Štular: At Beekeepers in Bulgaria	285
FORAGE PLANTS	
Janez Kolenko: We will plant Maple in Autumn	287
BEEKEEPING TOURISM	288
YOUNG BEEKEEPERS	289
NEWS AND EVENTS	289
ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA	291
SMALL ADS	297
OBITUARIES	299

ske opreme, čebeljih pridelkov, ponudnikov čebelar-skega turizma, zdravilišč ... Razstava, ki bo odprta od srede, 29. septembra, do petka, 1. oktobra, vsak dan od 9. do 19. ure, bo vsekakor vredna obiska.

29. septembra ob 19. uri bomo v prireditvenem šotoru na sedežu ČZS za vse udeležence kongre-sa pripravili poseben Slovenski večer. Ta dan bo priložnost za slovenske čebelarje, da v sprošče-nem ozračju navežejo stike s strokovnjaki na po-dročju apiterapije z vsega sveta.

30. septembra bodo oči vseh udeležencev uprte v Maribor, kjer bodo slovesno razglasili rezultate svetovnega ocenjevanja medenih pijač, dan po-zneje, 1. oktobra, pa bo v Semiču še sklepna pri-reditev svetovnega ocenjevanja medu.

Sobota, 2. oktobra, je namenjena za izlete sodelu-jočih na kongresu.

Poleg tega bodo na Bledu, v Lipici, Dolenjskih To-plicah in Mariboru potekali festivali čebelarstva, na-menjeni širši javnosti. Ob tem naj poudarim, da bo strokovni del mogoče spremljati prek videopoveza-ve; tako bo na eni lokaciji mogoče na zaslonu spre-mljati strokovna predavanja na preostalih lokacijah. V dneh kongresa bosta posebna dneva namenjena osnovnošolcem in upokojencem. Tako bo četrtek, 30. september, namenjen upokojencem, saj bo pro-

gram na vseh lokacijah prirejen prav zanje, petek, 1. oktober, pa bo namenjen osnovnošolcem. Na ta dan bosta namreč na Gospodarskem razstavišču naravoslovni dan in družinski dan za krožkarje in nji-hove starše, prav tako pa bo tudi program na vseh preostalih lokacijah namenjen najmlajšim.

Še enkrat prosim vse čebelarje, ki imate poznan-stva v vodstvih šol oz. v vodstvih društev upoko-jencev, da se povežete z njimi in jih opozorite, naj ne zamudijo dogodkov, ki so namenjeni prav njim.

Uvod v kongres bo potekal že dan prej, ko bo v novem kongresnem centru v Laškem prva med-narodna konferenca čebelarskih organizacij, ki jo organizira ČZS, JSSČ. Svojo udeležbo je potrdilo že več kot 15 članic Evropske unije in drugih držav. Vsaka čebelarska organizacija bo predstavila svo-je delovanje in predvsem čebelarsko problemati-ko v državi, v kateri deluje. Na konferenci bo zago-tovljeno simultano prevajanje v slovenski jezik, za čebelarje pa bo vstop brezplačen.

Torej, res bogat program, ki bo uresničen samo s skupnim delom nas vseh. Že vnaprej naj se zahva-lim vsem sodelujočim, ki vsak posebej prispevate svoj kamenček v mozaik, tako da bo izvedba kon-gresa in vseh spremljevalnih dejavnosti uspešna.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor - Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure,
sobota: od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.

PE ČEBELARNA OB PARKU

Tyrševa 26, Maribor, Tel./Fax: 02/251 60 12

Delovni čas od marca do novembra:
Pon., sre., pet. odprto od 9h - 13h, julij, avgust zaprto

Nudimo vam:

Voščene satnice AŽ, LR

Satniki AŽ - lipovi, rogljičeni
Panji AŽ, LR, LR 2/3

Drobni pribor, zaščitna
oprema za čebelarjenje

Posode in točila za med...

Sladkor in sladkorne
pogače, sirup za čebele,

kozarce za med,
pokrovčke s čebeljimi motivi,

stekleničke za propolis,

steklenice raznih oblik in
velikosti,

kartonsko in plastično
embalažo

Naročeno blago vam lahko pošljemo po hitri pošti,
pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!

GSM: 051/348-426
e-mail: jana.pp@amis.net

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

Nekaj besed o mednarodnih posvetovanjih o apiterapiji

Franc Šivic*

Tisti, ki čebelarimo že dalj časa, se spominjamo, da je podjetje Medex v prejšnjem stoletju pod vodstvom direktorja Aleša Mižigoja in pokroviteljstvom Apimodije organiziralo kar tri odmevne mednarodne simpozije o zdravljenju s čebeljimi pridelki. To podjetje je takrat sodelovalo s številnimi zdravniki ter namenjalo znatna sredstva za raziskave v okviru medicine in za razvoj zdravil ter prehranskih dodatkov z vsebnostjo čebeljih pridelkov. Številni tuji so poznali Medexovo kremo, imenovano Apireumin, za masiranje revmatičnih delov telesa in zobno kremo s propolisom. Znale so bile tudi lepotilne kreme za kožo z vsebnostjo matičnega mlečka. Popularni, žal, že pokojni bosanski novinar Nijaz Abadžić je na podlagi sklepov omenjenih treh simpozijev in še nekaterih drugih posvetovanj o apiterapiji napisal svojo znamenito knjigo Medena lekarna, posnel pa je tudi zanimiv televizijski film z enakim naslovom, ki so ga takrat predvajale vse jugoslovanske televizijske hiše. Apiterapija je bila na splošno cenjena komplementarna veja medicine.

Po osamosvojitvi Slovenije je presahnilo financiranje raziskav na tem področju. Tisti, ki smo se udeleževali mednarodnih kongresov Apimondie na različnih koncih sveta, smo še vedno radi prisluhnili kakemu zanimivemu predavatelju, ki je povedal kaj novega bodisi o uporabi čebeljih pridelkov ali čebel samih v zdravstvu bodisi o zdravi prehrani. Vodilni strokovnjaki so bili iz Vzhodne Evrope, predvsem iz Romunije in Rusije. Tako smo izvedeli, da v Romuniji obstaja kar nekaj klinik, v katerih nekatere hude bolezni uspešno zdravijo z zdravili, narejenimi na podlagi čebeljih pridelkov in zdravilnih rastlin. Dr. Christina Aosan, strokovnjakinja za multiplosklerozo, se je morala lani po svojem zanimivem predavanju na Apimondii v Franciji kar precej potruditi, da je lahko odgovorila na vsa vprašanja občinstva. Nekateri bolniki iz Francije so jo tudi prosili, naj jih vzame na svojo kliniko v Romuniji, ker verjamejo v uspeh njene metode. No, ta preprosta in znana zdravnica bo predavala tudi na letošnjem Forumu v Ljubljani in verjetno bo povedala marsikaj zanimivega o svojih metodah zdravljenja.

Forum Apimeditica & Apiquality je bil prvič organiziran leta 2008 v Rimu. Podobno kot drugod v razvitem zahodnem svetu tudi v Italiji uradna medicina precej zviška gleda na apiterapijo in jo meče v isti

koš z drugimi alternativnimi zdravljenji. Zato je predsednik Čebelarke zveze Italije dr. Rafaella Cirone leta 2008 v Rim povabil številne najuglednejše apiterapevte z vsega sveta, da bi s svojimi strokovnimi argumenti predstavnik italijanske uradne medicine prepričali o tem, da si obe veji ne konkurirata, temveč se dopolnjujeta.

Naš Forum bo seveda veliko bolj odmeven, kot je bil italijanski. Številni tuji čebelarski časopisi so objavili veliko število člankov slovenskih avtorjev, v katerih vabimo strokovnjake in čebelarje, naj se udeležijo naše prireditve, ker bodo imeli kaj videti in slišati. Če sodimo po odzivih iz tujine, je naša promocija kar uspešna, tako da lahko pričakujemo številno udeležbo. Navdušenje sicer nekoliko ohladi spoznanje, da bodo predavanja samo v angleščini in slovenščini, večina preprostih čebelarjev iz bližnjih držav pa teh dveh jezikov ne razume. Zato smo Italijanom ponudili, da bi predavanja v Lipici prevajali tudi v italijanščino, v Mariboru pa bi jih za obiskovalce iz Avstrije, Nemčije, Švice in Luksemburga prevajali v nemščino.

In kaj je namen našega Forumu? Najprej želja, da bi končno tudi slovenska uradna medicina začela z večjim zaupanjem gledati na apiterapijo. Tako bi se številni zdravniki, ki se zdaj bolj ali manj na skrivaj ukvarjajo z njo in jo uporabljajo samo v krogu svojih družin in med najožjimi prijatelji, otesli strahu pred nevspešnostmi ali celo pred izgubo licence.

Številna naša naravna zdravilišča bi lahko obogatila svojo ponudbo z različnimi medenimi masažami, z aromaterapijo iz čebeljega panja in celo z zdravljenjem revmatičnih obolenj z apitoksinom. O teh stvarih bodo na Forumu marsikaj povedali tako tuji kot domači predavatelji.

Čebelarji bodo obogatili svoje dozdajšnje znanje o koristnosti čebeljih pridelkov za ohranjanje zdravja in jih širili med svoje stranke.

Širša slovenska javnost bo neposredno ali prek medijev spremljala dogajanja v dneh Forumu in mednarodne razstave API EXPO in se seznanjala ne samo z blagodejnimi vplivi čebeljih pridelkov na ljudi in živali, ampak tudi s tem, kako je čebelarjenje koristno za zdravje duha, zlasti pri mladini.

Zato je prav, da to veliko prireditev, kakršne zlepa ne bomo več doživeli, vsi slovenski čebelarji promoviramo v svojih okoljih in se je tudi aktivno udeležimo. ■

* podpredsednik ČZS

Mednarodna konferenca čebelarских organizacij

Lidija Senič*

Čebelarška zveza Slovenije, Javna svetovalna služba v čebelarstvu bo 27. 9. 2010 (dan pred Forumom o apiterapiji in kakovosti čebeljih pridelkov 2010) pripravila 1. mednarodno konferenco čebelarских organizacij v Evropski uniji in drugod po svetu. Kot je že znano, bosta osrednji temi konference organiziranost čebelarских organizacij in predstavitev čebelarске problematike v posameznih državah. S tem želimo ugotoviti stične točke na področju čebelarstva v posameznih državah. Poglavitni cilj te konference pa je skupne ugotovitve in sklepe posredovati pristojnim institucijam Evropske unije.

Konferenco bodo obiskali državna sekretarka za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, mag. Tanja Strniša, predstavniki čebelarских zvez Avstrije, Belorusije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Češke, Črne gore, Danske, Egipta, Francije, Hrvaške, Irske, Italije, Romunije, Slovaške, Slovenije, Srbije in Ukrajine. Seveda se je bodo udeležili tudi predstavniki naših strokovnih institucij, med drugim Kmetijskega inštituta Slovenije, Nacionalnega inštituta za biologijo, Nacionalnega veterinarskega inštituta in Biotehniške fakultete. Velika verjetnost je, da se bo srečanja udeležil tudi predstavnik evropskega parlamenta.

Konferenca bo potekala v novem Kongresnem centru Wellness Park v Laškem, ki se odlikuje po veliki prilagodljivosti dvoran in njihovi moderni tehnični opremljenosti.

Konferenca bo do zasedbe mest odprta tudi za širšo javnost, vendar le ob poprejšnji prijavi ge. Lidiji Senič na e-naslov: lidija.senic@czs.si. Vstopnine ne bo. Ob tej priložnosti bomo izdali brošuro v slovenskem in angleškem jeziku s predstavitvijo sodelujočih čebelarских zvez in čebelarstva. Moderator konference bo dr. Peter Kozmus. Poskrbljeno bo tudi za simultano prevajanje predstavitev s tehnično podporo.

Takšno obliko sodelovanja s tujimi čebelarскими organizacijami želimo nadaljevati tudi v prihodnje, zato bomo predvidoma v letu 2012, organizirali 2. konferenco čebelarских organizacij.

Spoštovane čebelarke in čebelarji, še enkrat naj vas povabim, da se udeležite konference, saj bo to izjemna priložnost, da spoznate delovanje in problematiko čebelarstva v državah Evropske unije in drugod po svetu. ■

* vodja JSSČ

PRELIMINARNI PROGRAM KONFERENCE

13.00	Odprtje konference
	Pozdravni govori:
13.00	vodja JSSČ, ga. Lidija Senič
13.05	predsednik ČZS, g. Boštjan Noč
13.10	predsednik Apimondie, g. Gilles Ratia
13.15	državna sekretarka za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, mag. Tanja Strniša
	Predstavitve stanja in problematike v Sloveniji
13.25	Čebelarška zveza Slovenije, Boštjan Noč
13.35	Javna svetovalna služba v čebelarstvu, Lidija Senič
13.40	Nacionalni inštitut za biologijo, dr. Jasna Kralj
13.45	Kmetijski inštitut Slovenije, dr. Aleš Gregorc
13.50	Biotehniška fakulteta, dr. Janko Božič
13.55	Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut, dr. Metka Pislak Ocepek
	Predstavitve stanja in problematike v drugih državah
14.00	Čebelarška zveza Avstrije
14.15	Čebelarška zveza Belorusije
14.30	Čebelarška zveza Bolgarije
14.45	Čebelarška zveza Češke
15.00 – 15.15	Odmor
	Nadaljevanje predstavitev stanja in problematike v drugih državah
15.15	Čebelarška zveza Črne gore
15.30	Čebelarška zveza Danske
15.45	Čebelarška zveza Francije
16.00	Čebelarška zveza Hrvaške
16.15	Čebelarška zveza Irske
16.30	Čebelarška zveza Italije
16.45	Čebelarška zveza Romunije
17.00	Čebelarška zveza Slovaške
17.15 – 17.30	Odmor
17.30	Čebelarška zveza Srbije
17.45	Zveza čebelarjev regije Bihac
17.55	Društvo čebelarjev Banjaluka
18.10	Arabska čebelarška zveza
18.25	Razprava, sklepi, predstavitev skupnih ugotovitev, podpisovanje listine – moderator dr. Peter Kozmus

Odprtje Foruma o apiterapiji in kakovosti čebeljih pridelkov 2010

Slovesno odprtje Foruma o apiterapiji in kakovosti čebeljih pridelkov (Apimedita&Apiquality 2010) bo **28. septembra ob 18.00 uri** na **Gospodarskem razstavišču v Ljubljani**.

Mednarodni Forum bo odprl predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk, pridružili pa se mu bodo župan Mestne občine Ljubljana g. Zoran Janković, predsednik Apimondie g. Gilles Ratia

ter predsednik ČZS g. Boštjan Noč. Vstopnice za ogled otvoritvene slovesnosti so na voljo **le v omejenem številu**, zato vse, ki bi se je radi udeležili, vabimo, da vstopnice naročijo čim prej, saj je zanimanje zanje veliko. Cena vstopnice za otvoritveno slovesnost je **3,00 EUR**. Rezervirate oz. naročite jih lahko po telefonu, številka **01/430 51 03**, in to do zapolnitve prostih mest.

Vabilo praporščakom na odprtje Foruma

Spoštovani praporščaki! Brez Vas, ki tako ponosno in vestno nosite prapore čebelarških društev in zvez, čebelarške prireditve ne bi bile tako slovesne, kot so ob vaši udeležbi. **Za udeležence svetovnega kongresa Apimondia 2003 v Ljubljani je bil spreved praporščakov nekaj edinstvenega in neponovljivega, zato želimo to ponoviti tudi na letošnji uvodni slovesnosti ob začetku kongresa Apiquality & Apimedita 2010.** Naj vas zato še enkrat prosim, da se otvoritvene slovesnosti udele-

žite v čim večjem številu, saj boste prav Vi dali prireditvi svojevrsten in nepozaben pečat! Vse nosilce praporov pričakujemo **28. septembra 2010 ob 17.00 uri** na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Svojo navzočnost na slovesnosti potrdite Nataša Lilek po tel. št.: 040/436 519 ali po e-pošti: natasa.lilek@czs.si **najpozneje do 15. septembra 2010.** Že vnaprej se Vam zahvaljujem in Vas prav lepo pozdravljam!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Mednarodna čebelarška razstava API-EXPO

V okviru Foruma o apiterapiji in kakovosti čebeljih pridelkov (Apimedita&Apiquality 2010) bo potekala tudi velika mednarodna razstava **API-EXPO**. Razstava na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani bo odprta od **srede, 29. septembra, do petka, 1. oktobra 2010.**

Na razstavi **API-EXPO** se bo predstavilo veliko domačih in tujih razstavljalcev najsodobnejše čebelarške opreme, čebeljih pridelkov in čebelarškega turizma, organizirana pa bo tudi medena tržnica, na kateri se bodo s svojimi pridelki in izdelki lahko predstavili tudi vsi zainteresirani domači čebelarji. Zanimanje za obisk razstave je izjemno veliko tudi med čebelarji iz sosednjih držav, zato pričakujemo, da si bo razstavo ogledalo več kot 10.000 obiskovalcev. Na razstavi boste iz prve

roke izvedeli vse o novostih na področju čebelarstva, to pa bo tudi odlična priložnost za izmenjavo izkušenj in povezovanje med domačimi in tujimi čebelarji.

Razstava API-EXPO bo odlična priložnost za sklepanje novih poslovnih stikov, prikaz novitet in razvoja čebelarstva, zato je ne bi smel zamuditi noben slovenski čebelar. Informacije o najetju razstavnega prostora najdete na spletni strani www.apimedita.org, na e-naslovu apimedita@go-mice.eu, lahko pa jih dobite tudi po telefonu, št: 01/430 51 03.

Cena vstopnice za ogled mednarodne čebelarške razstave APIEXPO je **10,00 EUR**.

Vstopnice je mogoče naročiti po telefonu, številka **01/430 51 03**.

Medena tržnica na gospodarskem razstavišču

Čebelarjem, ki bi želeli svoje pridelke prodajati v času razstave API-EXPO ponujamo najem stojnice na ploščadi pred glavno dvorano. Pričakujemo več kot 10.000 obiskovalcev iz Slovenije in tujine! Informacije: 01/430 51 03, apimedita@go-mice.eu

Festivali čebelarstva po vsej Sloveniji!

Slovenija bo od 28. septembra do 1. oktobra 2010 povsem v znamenju čebelarstva. To se ne bo zgodilo samo zaradi mednarodnega Forumu o apiterapiji in kakovosti čebeljih pridelkov, ampak tudi zaradi **Festivalov čebelarstva**, ki bodo potekali po vsej Sloveniji in so namenjeni tako čebelarjem kot širši javnosti. Pridružite se nam na enem izmed **Festivalov čebelarstva**, ki bodo od 30. septembra do 1. oktobra 2010 potekali v Mariboru, Dolenj-

skih Toplicah, Lipici, na Bledu in v Lukovici. Obe-
tajo se bogat kulturni program, degustacije medu in
medenih pijač, program za upokojece in mladino,
predavanja o uporabi čebeljih pridelkov v vsakda-
njem življenju in še več.

Več informacij o natančnem programu v posa-
meznem kraju in času trajanja lahko najdete na sple-
tni strani www.apimedita.org oziroma v sredinski
prilogi Slovenskega čebelarja. Vljudno vabljeni!

Družinski in naravoslovni dan za krožkarje

Dragi krožkarji! Star pregovor pravi, da na mladih
svet stoji. To velja tudi za našo čebelarsko organizacijo,
saj se ta vedno znova obnavlja in pomlajuje. Velikanska
zasluga za to gre seveda čebelarskim krožkom na na-
ših šolah in njihovim mentorjem, ki za prenašanje svo-
jega znanja in ljubezni do čebel na mladi rod žrtvujejo
dobršen del svojega prostega časa. Število čebelarjev
se sicer zmanjšuje povsod po Evropi. Ko odgovorni
analizirajo vzroke za nazadovanje, ugotavljajo, da so
premalo ali da niso nič naredili za promocijo čebelar-
jenja med osnovnošolci. In ko jim mi pripovedujemo,
kako v Sloveniji že desetletja delujejo čebelarski krožki
in kako množično se krožkarji vsako leto udeležujejo
državnega tekmovanja v čebelarskih spretnostih, se
temu ne morejo načuditi. Potem lahko razumejo, zakaj
se število članov ČZS ne zmanjšuje, ampak se, naspro-
tno, iz leta v leto celo povečuje.

In kakšne koristi prinaša delo s čebelami zlasti
mladim? Na to vprašanje bom skušal odgovoriti
v svojem predavanju, ki bo 1. oktobra popoldne
na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani in bo
namenjeno predvsem krožkarjem in njihovim star-

šem. Povedal bom, kako sem začel čebelariti in kako
so čebele večkrat in v najbolj kočljivih trenutkih, zlasti
v obdobju odraščanja, posegle v moje življenje ter ga
usmerile na pot, ki je bila zame vedno najboljša izbira.
Navedel pa bom tudi primere drugih čebelarjev in nji-
hovah družin. Blagodejni vpliv čebel na oblikovanje ce-
lostne osebnosti je pri mladih ljudeh sicer težko ovre-
dniti, vendar sem prepričan, da je njegova vrednost
vsaj tolikšna, kot je vrednost vsega pridelanega medu.

Moje predavanje bo na svoj način dopolnil po-
klicni čebelar Renato Garibaldi, potomec znane ita-
lijanske rodovine. Pripovedoval nam bo o zanimivih
izkušnjah z duševno motenimi mladimi ljudmi, ki jih
vsako leto sprejme v svoj čebelarski obrat. Po letu
dni tovrstne apiterapije so skoraj vsi njegovi varo-
vanci pripravljeni na vrnitev v normalno življenje.

Po obeh predavanjih bo seveda na vrsti ogled
mednarodne čebelarske razstave, med njima pa
bodo še različne delavnice za mlade obiskovalce.
Vsekakor bo to edinstven dogodek, ki ga krožkarji
in njihovi starši nikakor ne smejo zamuditi.

Franc Šivic, podpredsednik ČZS

Družinski dan za krožkarje in njihove starše v okviru čebelarske razstave API-EXPO

V okviru čebelarske razstave API-EXPO bo
potekal tudi **naravoslovni dan** za OŠ, prav tako
pa pripravljamo še **družinski dan** za učence če-
belarskih krožkov in njihove starše. Družinski dan
bo 1. oktobra 2010 od 14. ure naprej na Gospo-
darskem razstavišču v Ljubljani. Ob tej priložnosti
prosimo vse mentorje čebelarskih krožkov, da z
možnostjo obiska seznanijo krožkarje in njihove
starše. Pripravili bomo bogat program o vplivu

čebel na kakovost življenja v družinah in na ka-
kovost življenja njihovih posameznih članov ter o
tem, kako čebele pomagajo mladim ljudem, da
ob druženju in delu z njimi najdejo smisel svojega
življenja. Organiziran bo tudi ogled mednarodne
razstave API-EXPO in vseh drugih spremljajočih
dogodkov. Za krožkarje bo vstop brezplačen.
Cena vstopnice za ogled mednarodne čebelar-
ske razstave za starše je 10 EUR.

Antioksidativna učinkovitost slovenskega medu

Jasna Bertonec^{*}

Antioksidanti so snovi, ki so sposobne že v majhnih koncentracijah preprečevati ali zavirati neželene oksidativne spremembe v živilih in živih organizmih. Antioksidativna učinkovitost je zmožnost določene spojine, da zavira oksidacijske procese.

Med je učinkovito sredstvo proti oksidacijskim procesom v živilih, npr. proti oksidaciji lipidov v mesu in proti encimskemu porjavenju sadja in zelenjave. Poleg tega med zavira tudi rast mikroorganizmov, ki kvarijo živila in/ali so lahko zdravju škodljivi. Vse to kaže, kako velika je možnost njegove uporabe kot naravnega antioksidanta, hkrati pa potrjuje uporabnost medu za preventivne in terapevtske namene. Med je lahko učinkovit pri zmanjševanju tveganja za nastanek rakavih obolenj, bolezni srca in ožilja, artritisa ter različnih vnetij, prav tako pa tudi pri izboljšanju delovanja imunskega sistema in zavarjanju procesov staranja.

ličnih fitokemijskih sestavin, tj. biološko aktivnih snovi, katerih sestava je odvisna od botaničnega in tudi geografskega izvora medu. Poglavitne sestavine medu so ogljikovi hidrati, predvsem glukoza in fruktoza. Med vsebuje tudi manjše količine spojin z antioksidativnimi lastnostmi, kot so fenolne spojine (fenolne kisline in flavonoidi), nekateri encimi, askorbinska kislina, organske kisline, produkti Maillardove reakcije (tj. reakcije med reducirajočimi sladkorji in aminokislinami), aminokisline in proteini. Antioksidativni potencial medu je posledica kombinirane dejavnosti teh sestavin, to pa nam pojasni tudi biološko-terapevtske lastnosti medu. Vsebnost teh sestavin v medu je majhna in lahko zelo variira glede na njegov botanični ali geografski izvor. V manjši meri lahko na vsebnost teh sestavin vplivajo tudi postopki pridobivanja medu in razmere, v katerih je skladiščen.

Preglednica 1: Antioksidativna učinkovitost (IC_{50} in vrednosti FRAP) različnih vrst slovenskega medu

Vrsta medu	Izvor medu	Število vzorcev	Antioksidativna učinkovitost	
			DPPH - IC_{50} (mg/mL)	FRAP (μ M Fe(II))
akacijev (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	nektar	30	56,8	69,6
lipov (<i>Tilia</i> spp.)	nektar in mana	28	25,6	145,1
cvetlični	nektar	29	17,1	184,1
kostanjev (<i>Castanea sativa</i>)	nektar in mana	29	11,6	370,2
smrekov (<i>Picea abies</i>)	mana	29	8,3	405,1
hojev (<i>Abies alba</i>)	mana	30	8,2	456,4
gozdni	mana	30	9,0	383,7

V zadnjem času je veliko raziskav namenjenih antioksidativni učinkovitosti medu. Znano je, da številne rastline sintetizirajo spojine s tovrstno učinkovitostjo. Na nekaterih od teh rastlin čebele nabirajo nektar oziroma mana in s tem prenesejo bioaktivne sestavine v med. Zato je med eden izmed virov naravnih antioksidantov. Med je zelo kompleksno živilo, saj vsebuje več kot 200 raz-

Antioksidativna učinkovitost medu je povezana z njegovo barvo. Barve posameznih vrst medu se med seboj zelo razlikujejo, saj – odvisno od botaničnega izvora – variirajo od blede rumene prek jantarne in rdečkaste barve do temno rjave. Barva je odvisna od vsebnosti elementov in vrednosti pH, od vsebnosti cvetnega prahu, pigmentov, nečistoč, od stopnje kristalizacije, morebitne toplotne obdelave in časa skladiščenja. Za vrednotenje barve medu uporabljajo senzorične in instrumentalne metode (CIE $L^*a^*b^*$,

^{*} asist. dr., Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani

merjenje absorbance raztopine medu in določanje barve po Pfundu). Sistem CIE $L^*a^*b^*$ je splošno znana metoda za merjenje barve živil, ki barvo vzorca razdeli na tri komponente, tj. na L^* , a^* in b^* , in jih predstavi v določenem koordinatnem sistemu. Vrednost L^* določa svetlost barve vzorca (kolikor večja je ta vrednost, toliko svetlejša je živilo), vrednosti a^* in b^* pa določata odtenek barve.

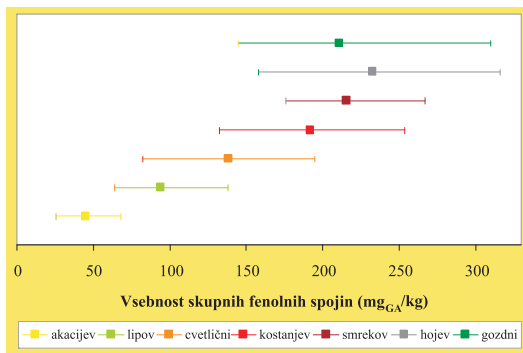
Antioksidativna učinkovitost slovenskega medu v povezavi z vsebnostjo skupnih fenolnih spojin in barvo medu

V raziskavo smo vključili 205 vzorcev sedmih, najpogostejše zastopanih vrst slovenskega medu, in sicer vzorce akacijevga, lipovega, cvetličnega, kostanjevega, smrekovega, hojevega in gozdnega medu. Vzorce smo v letih 2004 do 2006 pridobili neposredno od čebelarjev in jih do analiz hranili v plastični embalaži pri sobni temperaturi.

Antioksidativno učinkovitost medu smo določili z dvema spektrofotometričnima metodama, DPPH in FRAP, ki ju zelo pogosto uporabljajo za določanje tovrstne učinkovitosti različnih živil, tudi medu. Z metodo DPPH določamo antioksidativno učinkovitost, izraženo kot sposobnost lovljenja radikalov (izrazimo jo z IC_{50} – koncentracijo učinkovitosti). S povečevanjem antioksidativne učinkovitosti se vrednost IC_{50} zmanjšuje. Najmanj učinkovita sta bila akacijev in lipov med, s povprečnima koncentracijama učinkovitosti 56,8 oz. 25,6 mg/mL. Sledita jima cvetlični med, katerega povprečna IC_{50} je bila 17,1 mg/mL in kostanjev med s povprečno vrednostjo 11,6 mg/mL. Najnižje povprečne vrednosti IC_{50} (8,2 do 9,0 mg/mL) so imeli hojev, smrekov in gozdni med, glede na to pa je bila njihova antioksidativna učinkovitost največja.

Antioksidativna učinkovitost medov, določena po metodi FRAP, je precej variirala. Tako je imel najnižjo povprečno vrednost FRAP akacijev med, in sicer 69,6 μM Fe(II), najvišjo pa smo izmerili v hojevem medu – povprečje 456,4 μM Fe(II) za 10 % raztopino medu.

Ob primerjavi rezultatov antioksidativne učinkovitosti medu, pridobljenih z različnima metodama,

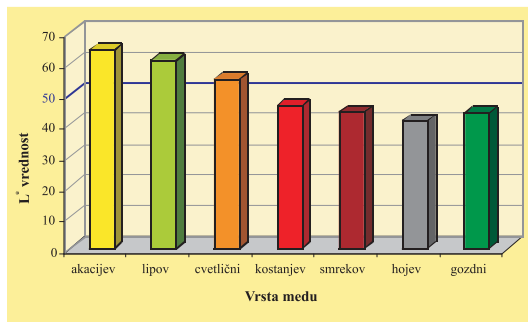
Slika 1: Vsebnost skupnih fenolnih spojin v različnih vrstah medu

so ugotovitve pravzaprav enake. Antioksidativna učinkovitost posameznih vrst slovenskega medu se je, ne glede na uporabljeno metodo, povečevala po naslednjem vrstnem redu: akacijev < lipov < cvetlični < kostanjev < gozdni < smrekov < hojev med. Akacijev med, katerega antioksidativna učinkovitost je bila najmanjša, je imel najvišjo povprečno vrednost IC_{50} ter najnižjo povprečno vrednost FRAP, v hojevem medu, ki je imel največjo antioksidativno učinkovitost, pa sta bili določeni najnižja povprečna vrednost IC_{50} ter najvišja povprečna vrednost FRAP.

Ker je antioksidativni učinek posledica vsebnosti fenolnih spojin, smo v medu po spektrofotometrični Folin-Ciocalteujski (FC) metodi določili tudi vsebnost skupnih fenolnih spojin.

S slike 1 je razvidno, da je vsebnost skupnih fenolnih spojin, določena po metodi FC in izražena z vsebnostjo galne kisline, v posameznih vrstah medu zelo variirala. Podane so povprečne vrednosti (kvadratki) in območja (ročaj) za posamezno vrsto medu. Najmanjšo povprečno vsebnost skupnih fenolnih spojin smo določili v akacijevem medu (44,9 mg_{GA}/kg), sledita pa lipov (93,8 mg_{GA}/kg) in cvetlični med (138,0 mg_{GA}/kg). Vsebnost skupnih fenolnih spojin v kostanjevem medu je povprečno dosegala 191,7 mg_{GA}/kg. Največ skupnih fenolnih spojin so vsebovali medovi iz mane, tj. gozdni, smrekov in hojev med, saj je bila njihova povpreč-

Vrsta medu	Barva
akacijev	skoraj brezbarvna do slamnato rumena
lipov	svetlo rumena do svetlo jantarna, slamnata z zelenim odtenkom
cvetlični	zelo različnih barv: od rumene do rjave, odvisno od vrste rastlin in deleža medu iz mane
kostanjev	rjava, jantarna, bolj ali manj temna z rdečkastim odtenkom
hojev	sivorjava, z zelenim odtenkom
smrekov	srednje do temno jantarna z rdečim odtenkom, sijoča površina
gozdni	svetlo do temno rjava, lahko z rdečkastim ali zelenim odtenkom

Slika 2: Vrednosti parametra L* v različnih vrstah medu

na vsebnost od 210,4 mg_{GA}/kg v gozdnem medu do 232,5 mg_{GA}/kg v hojevem medu. Te količine so bile približno petkrat večje kot v akacijevem medu. Rezultati kažejo na to, da je vsebnost skupnih fenolnih spojin odvisna od botaničnega izvora medu. Zveza med vsebnostjo fenolnih spojin in antioksidativno učinkovitostjo je bila statistično značilna in močna, to pa dokazuje, da je antioksidativna učinkovitost posledica fenolnih spojin v medu.

Barva analiziranih vzorcev medu je bila zelo različna in je variirala od skoraj brezbarvne do temno rjave. Značilnosti barve so podane v preglednici.

Slika 2 prikazuje vrednosti parametra L*, ki določa svetlost vzorca, v posameznih vrstah medu. Najsvetlejša medova, tj. akacijev in lipov med, sta dosegla najvišjo vrednost parametra L*, povprečni vrednosti pa sta bili 64,3 oz. 61,2. Nekoliko nižja je bila vrednost parametra L* v cvetličnem medu (povprečna je bila 55,1) in še nekoliko nižja v kostanjevem medu (46,2). Vrednosti parametra L* smrekovega in gozdnega medu sta si bili zelo podobni (44,2

oz. 43,7). Najnižjo povprečno vrednost parametra L* smo določili v vzorcih hojevega medu (41,5). Glede na vrednost L* lahko slovenski akacijev, lipov in cvetlični med, pri katerih je bila povprečna vrednost parametra L* več kot 50, prištevamo v skupino svetlejših medov, preostale vrste medu, to je kostanjev, smrekov, hojev in gozdni med, pri katerih je bila povprečna vrednost parametra L* manj kot 50, pa v skupino temnejših medov.

Med obravnavanimi parametri smo dokazali obstoj statistično značilnih korelacij. Temnejši medovi, to so kostanjev, smrekov, hojev in gozdni med, so vsebovali več skupnih fenolnih spojin in imeli večjo antioksidativno učinkovitost v primerjavi s svetlejšimi vrstami medu, tj. akacijevim, lipovim in cvetličnim medom.

Za lažjo predstavbo povezanosti antioksidativne učinkovitosti medu z vsebnostjo fenolnih spojin in barvo medu je spodaj fotografija petih vzorcev medu, in sicer akacijevega, lipovega, cvetličnega, kostanjevega in gozdnega medu. V preglednici pod fotografijo so pod vsakim vzorcem odgovarjajoče vrednosti nekaterih parametrov. Vsebnost skupnih fenolnih spojin se je povečevala od najsvetlejšega akacijevega do najtemnejšega gozdnega medu. V akacijevem medu je bilo skupnih fenolnih spojin le 25,7 mg_{GA}/kg, v gozdnem medu pa je bila njihova vsebnost približno 10-krat večja. Vrednosti FRAP so bile od 68,6 v akacijevem medu do 463,2 v gozdnem medu. Koncentracija učinkovitosti IC₅₀ je bila največja v akacijevem in najmanjša v gozdnem medu. Podane so tudi vrednosti parametrov barve medu L*, a* in b*. Vrednost parametra L*, ki določa svetlost, se je zmanjševala od najsvetlejšega akacijevega do najtemnejšega gozdnega medu.

Vrsta medu		akacijev	lipov	cvetlični	kostanjev	gozdni
Parameter						
fenolne spojine (FC)		25,7	63,4	126,8	197,9	270,1
AU	FRAP	68,6	102,9	199,1	388,4	463,2
	IC ₅₀	53,8	31,9	13,0	10,1	7,7
barva	L*	64,53	61,71	55,33	47,86	37,97
	a*	-2,51	-3,13	0,94	10,82	10,96
	b*	15,27	23,91	48,28	43,32	27,81

Sklep

Med je naravno živilo, ki ugodno vpliva na zdravje in počutje ljudi. V vsakdanji prehrani je lahko tudi dodaten vir antioksidantov, čeprav ne more nadomestiti sadja in zelenjave, ki jih zaužijemo znatno več. Zaradi bogate hranilne sestave je med dobro nadomestilo za druga sladila, npr. za saharozo, in priporočljivo je, da ga vključimo v naš vsakodnevni jedilnik. V živilski industriji je med mogoče uporabljati v predelavi sadja in zelenjave ter kot dodatek perutnini in drugim vrstam mesa, saj deluje antioksidativno, zaradi antibakterijskih lastnosti podaljša obstojnost, zmanjšuje nezaželeno porjavenje živil in izboljša senzorične lastnosti. Za ohranitev biološko aktivnih snovi v medu, ki prispevajo k njegovemu ugodnemu delovanju, je pomembno, da medu ne segrevamo pri temperaturah več kot 40 °C. ■

Viri:

- Beretta, G., et al. (2005): Standardization of antioxidant properties of honey by a combination of spectrophotometric/fluorimetric assays and chemometrics. *Analytica Chimica Acta*, 533, 2: 185–191.
- Bertoncelj, J. (2008): Identifikacija in vsebnost nekaterih antioksidantov v slovenskem medu. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, 124 str.
- Blasa, M., et al. (2006): Raw Millefiori honey is packed full of antioxidants. *Food Chemistry*, 97, 2: 217–222.
- Frankel, S., et al. (1998): Antioxidant capacity and correlated characteristics of 14 unifloral honeys. *Journal of Apicultural Research*, 37, 1: 27–31.
- Gheldof, N., et al. (2002): Identification and quantification of antioxidant components of honeys from various floral sources. *Journal of Agricultural and Food Chemistry*, 50, 21: 5870–5877.

Urška Kropf*

Geografsko poreklo medu (I. del)

Avtentičnost medu ima dva vidika: avtentičnost proizvodnje (potvarjanje) in avtentičnost glede deklaracije, na primer deklaracije botaničnega izvora in geografskega porekla. Kako je treba med označevati, določa tako evropska kot tudi slovenska zakonodaja (Council directive, 2002; Pravilnik o medu, 2004).

V zadnjem času, ko »svet postaja vse manjši«, saj blago in ljudje po vsem svetu potujejo preprosto in hitro, postaja vse pomembnejša tudi deklaracija geografskega porekla blaga. Pomembno je, ali med izvira iz Slovenije, z območja EU ali iz dežel tretjega sveta. Pri porabnikih pa je vedno bolj zaželeno tudi označevanje ozkega geografskega porekla, kot sta to na primer označbi Kraški ali Slovenski med. Dokazovanje, da med res izvira z območja, navedenega na deklaraciji, pa je še v povojih. Preden bomo lahko preverjali resničnost podatkov na deklaracijah, bo treba vzpostaviti baze podatkov o značilnostih medu z določenih geografskih območij. Med te spadajo fizikalno-kemični podatki o medu, ki se morajo med različnimi geografskimi območji razlikovati vsaj po nekaterih parametrih. Gre za to, da so vplivi na iste medovite rastline na različnih geografskih območjih tako drugačni, da je to opazno tudi v sestavi medu. Ti vplivi verjetno ne bodo opazni v senzoričnih lastnostih, mogoče pa bi jih bilo zaznati s fizikalnokemijskimi analizami različnih parametrov. Vse do vzpostavitve takšne baze podatkov je preverjanje

priljubljenega označevanja z laboratorijskimi analizami nemogoče. Za zdaj lahko geografsko poreklo preverjamo le s sledljivostjo dokumentov, ki spremljajo blago.

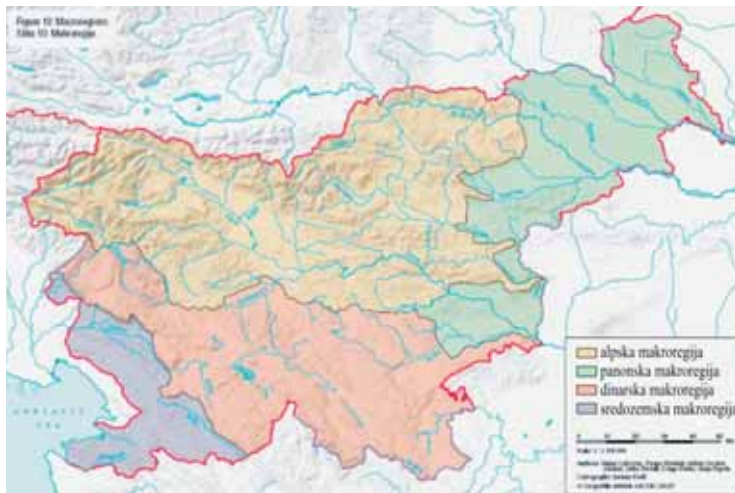
Kmetijski pridelki oziroma živila z geografskim poreklom so tesno povezani z območjem, po katerem so poimenovani. Da so lahko označeni z geografskim poreklom, morajo izpolnjevati dva pogoja:

- vsi postopki pridelave, predelave in priprave proizvodov za tržišče morajo potekati na določenem geografskem območju, po katerem je ta poimenovan;
- proizvod mora imeti neko lastnost, ki je izključno ali odločilno posledica naravnih ali človeških dejavnikov določenega geografskega okolja (Označevanje predpakiranega medu, 2007).

V Sloveniji ima zaščitno označbo geografskega porekla (PDO – angl. *Protected Designation of Origin*) Kraški med (ČD Sežana; Pravilnik o označbi geografskega porekla Kraški med, 2005).

V državah članicah EU, ki so tudi proizvajalke medu, se znanstveniki že ukvarjajo z analiziranjem medu iz različnih pokrajin posameznih držav in iskanjem parametrov, po katerih bi lahko razlikovali med iz različnih pokrajin. Na tem področju so veliko naredili v Španiji, žal pa raziskave med seboj niso bile usklajene, prav tako pa niso raziskovali na območju celotne države, temveč le na območjih nekaterih pokrajin. Kljub temu pa so ugotovili, da je treba za tovr-

* dr., Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani

Slika 1: Makroregije Slovenije (Perko, 1998: 28)

najpopolnejšo je predstavil Perko (1998). Ta temelji na naravnih elementih pokrajine in tistih socialnih dejavnikih, ki so tesno povezani z njimi. Delitev temelji na načelih enostavnosti, jasnosti, sistematizacije in preprostosti razumevanja, poleg tega pa upošteva višinske pasove, nagib tal, vrste kamnin, podnebja, rastja in rabo zemljišč (Perko, 1998).

Pri določanju geografskega porekla medu je zaradi vpliva naravnih dejavnikov na lastnosti medu primerno uporabiti naravno-geografsko delitev, ki Slovenijo deli na štiri makroregije: alpsko, panonsko, dinarsko in sredozemsko (slika 1).

stno določanje imeti čim več podatkov o medu, npr. o vsebnosti elementov in naravnih stabilnih izotopov ter proteinov, posameznih aminokislin, aromatičnih spojin, ogljikovih hidratov, fermentacijskih produktov, flavonoidov, fenolnih kislin, organskih alifatskih kislin in aktivnosti encimov. V pomoč sta lahko tudi melisopalinologija ter določanje snovi, značilnih za posamezno vrsto medu (mogoči markerji). Problemi, s katerimi se spopadajo, pa so verjetno enaki kot pri nas: katero delitev območja države uporabiti, saj se regije, zasnovane na socialno-geografskih parametrih – občine, dežele, pokrajine – ne ujemajo z regijami, zasnovanimi na naravno-geografskih parametrih. Ker so pridelovalci medu po navadi organizirani v društva in zveze glede na socialno-geografske regije (občine, dežele, pokrajine ...), želijo zaradi tega kot izvor medu pogosto zavarovati prav te regije.

Regionalizacija Slovenije

Slovenija je majhna, vendar zelo raznovrstna država. Pri nas se namreč mešajo različni podnebni vplivi in tudi sestava tal je precej različna, od vsega tega pa je odvisno rastlinstvo, ki odločilno vpliva na pridelane vrste medu.

V zgodovini razvoja geografskih znanosti v Sloveniji so se številni strokovnjaki ukvarjali z regionalizacijo Slovenije, vendar se je to prav zaradi tako velikih razlik med pokrajinami izkazalo za težavno in zapleteno nalogo. Pri poskusih regionalizacije so upoštevali bodisi socialno-geografske bodisi naravno-geografske dejavnike. Vsekakor ima vsaka regionalizacija svoje dobre in slabe strani. Ker se naravno-geografski vplivi spreminjajo veliko počasneje kot sociološko-geografski, je tudi naravno-geografska regionalizacija bližje ljudem oziroma jo bolj poznajo. Do zdaj so znane štiri takšne delitve, četrto in hkrati

Metode določanja geografskega porekla medu

Določanje geografskega porekla medu je še v razvoju, saj za zdaj še iščejo metode oziroma kombinacije metod, ki bi to omogočale. Sestava medu istega botaničnega izvora lahko namreč variira zaradi sezonskih podnebnih razlik in/ali zaradi različnega geografskega porekla. Iz literature je znano, da za določanje geografskega porekla največ obeta določanje vsebnosti različnih kemičnih elementov v medu, izotopske sestave medu in drugih snovi, ki so v medu (posamezni ogljikovi hidrati, aminokislinska sestava, posamezne snovi v sledovih, kot so različni markerji, encimi ...).

Večina elementov v medu je posledica peloda, le majhen del pa jih prispevajo čebele s svojimi izločki. Ker imamo v Sloveniji le eno vrsto čebel, kranjsko sivko (*Apis mellifera carnica*), je čebelji prispevek k vsebnosti elementov v medu stalen in glede na to ni povezan z geografskim poreklom. Sestava medu je odvisna od njegovega botaničnega izvora in verjetno tudi od geografskega porekla. Vsebnost elementov v medu je odvisna od vrste medu in lastnosti tal na izvornem območju, zato je tako indikator geografskega porekla medu kakor tudi onesnaženosti okolja na izvornem območju. To še zlasti velja za elemente, kot so kadmij, baker, svinec in cink.

Izotopska sestava medu je odvisna od geografskih dejavnikov, podnebnih in pedoloških razmer. Raziskovalci so že preverjali možnost določitve geografskega porekla z meritvami izotopske sestave oglji-ka ($\delta^{13}\text{C}$), dušika ($\delta^{15}\text{N}$), žvepla ($\delta^{34}\text{S}$) in vodika (δD) v medu, ki izvira z različnih geografskih območij. Vsi so ugotovili, da se vrednosti δD in $\delta^{13}\text{C}$ spreminjajo glede na geografsko lego. Višje vrednosti so zasledili v medu s toplejših območij,

toje na tistih, ki so bliže ekvatorju. Opazili so tudi vplive bližine morja ter vrste zemlje. Najnovejša znanstvena ugotovitev je, da obstajajo med medo-
vi iz različnih evropskih pokrajin občutne razlike v izotopski sestavi (Schellenberg in sod., 2010). Iz raziskav je razvidno, da določanje geografskega porekla samo na podlagi vrednosti $\delta^{13}\text{C}$ v medu ni selektivno, kljub temu pa se verjetnost določitve geografskega porekla znatno poveča predvsem v kombinaciji z drugimi parametri in uporabo kemo-
metričnih metod.

Prihodnjič bomo predstavili naše ugotovitve za območje Slovenije in odgovorili na vprašanja, kot so na primer, ali se akacijev med iz primorske regije razlikuje od akacijevga medu iz prekmurske regije ter ali se smrekov med iz alpske regije razlikuje od tistega iz dinarske. ■

Viri:

- Council directive 2001/110/EC (2002): Official Journal of the European Communities, L10: 47–52.
- Označevanje predpakiranega medu (2007): Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorat za varno hrano: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/URSKA/Publikacije_in_pojasnila/Oznacevanje_predpakiranega_medu.pdf (avgust 2008): 12 str.
- Perko, D. (1998): The regionalization of Slovenia. Geografski zbornik, 38: 12–57.
- Pravilnik o medu (2004): Uradni list Republike Slovenije, 14, 31: 3611–3612.
- Pravilnik o označbi geografskega porekla Kraški med (2005): Uradni list Republike Slovenije, 15, 80: 8436–8436.
- Schellenberg, A. et al. (2010): Multielement stable isotope ratios (H, C, N, S) of honey from different European regions. Food Chemistry, 121, 3: 770–777.

Janko Božič*

Razkritja vzrokov odmiranja čebel zahtevajo spremembe v čebelarjenju

Zapis je nastal po pogovorih z raziskovalci na Pennsylvania State University v ZDA, kjer različne dejavnike, povezane z odmiranjem čebeljih družin, preučuje več kot 20 raziskovalcev.

Morda boste uspešni čebelarji, ki v svojem čebelarstvu še niste doživeli večjega propada čebel, želeli ohraniti svojo utečeno tehniko čebelarjenja, vendar dogajanja s čebelo v svetu kažejo, da bo moral vsak čebelar razmisliti, kako bo lahko v prihodnje uspešno čebelaril. Raziskovalci po vsem svetu ob podpori državnih in tudi drugih finančnih virov uspešno odkrivajo čedalje več podrobnosti, povezanih z odmiranjem čebeljih družin, ne glede na to, kako ta pojav poimenujejo na enem ali drugem koncu sveta.

Kljub stalnim pritiskom stroke je med čebelarji še vedno mogoče naleteti na junake, ki morajo preizkusiti kako matico, prineseno z drugega konca sveta, ali uporabiti matični mleček oz. cvetni prah iz drugih virov za prehrano svojih čebel. Na ta način se tudi še dandanes prenašata varoja in panjski hrošč, kot se je to nazadnje zgodilo na Havajih. Nekateri virusi so se raznesli tudi z uporabo kitajskega matičnega mlečka pri vzreji matic in cvetnega prahu za prehrano čebel.

Zgodba z virusi je veliko bolj prikrita, saj za njihovo odkritje potrebujemo molekularno-genetske tehnike in ustrezne izkušnje. Kolikor več je rezultatov raziskav virusov, toliko bolj postaja slika kompleksna. Virusi se lahko prenašajo s hrano ter ostanejo v medu in satju odmrle čebelje družine. Ste dobro prebrali? Satje je vir vnovične okužbe z virusi! Kot kaže, pa ni nujno, da je virus prenesen samo s piki varoje.

Vloga nosome še ni najbolj jasna. Za zdaj ni dvoma, da prispeva k hitrejši razmnožitvi virusov v čebeli, če pa odpre tudi pot v čebelje telo, še ni bilo posebej raziskano. Podobno vlogo naj bi imeli še pesticidi, tako tisti iz kmetijstva kot akaracidi za zatiranje varoj, ki se kopičijo v vosku. **Tudi iz domačih raziskav (Jasna Kralj, NIB) vemo, da lahko sicer nestrupeni odmerki pesticida pri čebeli povzročijo hitrejši razvoj nosome.**

Poleg tega se z virusi lahko okuži tudi matica, tako da zalega jajčeca z virusom. To pa še ni konec vseh težav. Ugotovljeno je prenašanje virusa z medonosne čebele na čmrle in čebele samotarke in nasprotno. Ali se virus uspešno razmnožuje tudi pri drugih vrstah, še ni jasno, raziskujejo pa tudi možnost ohranjanja virusa v rastlinah samih. Znano je, da so sicer rastlinski in čebelji virusi pikorna dokaj sorodni, vsekakor bolj kot čebelji virusi med seboj. Virusi so obstajali tudi v preteklosti, še pred pojavom varoj, po vsem svetu pa so se razširili zaradi prometa

* doc. dr., Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani

s čebelami in morda tudi zaradi prometa s čebelji-mi pridelki. Tako je zdaj virus popačenih čebeljih kril (WDV-wing deformed virus) navzoč po vsem svetu, čeprav bolezensko ni več toliko izražen. Raziskovalci se zdaj največ ukvarjajo z virusi paralize, ki še niso toliko razširjeni po vsem svetu. Poleg tega so se ne-kateri virusi po vsej verjetnosti razširili tudi s trgovino s čmrlji. Ali je bila to morda tudi pot kakega virusa v Slovenijo, ne morem in ne smem trditi, možnost pa vendarle je. Spominjam se, kako so čebele pod Rožnikom veselo ropale propadle panjičke čmrljev, ki so jih kupili na Oddelku za agronomijo.

Ne glede na to, kako so virusi prišli k nam in koliko jih je, imajo čebele tudi svoje mehanizme obrambe. In če so ti oslavljeni, okužba pa je huda, potem se razvoju bolezni ni mogoče izogniti. V ta del zgodbe pa verjetno vstopi tako čebelarstva uporaba akaracidov kot tudi ostanki pesticidov v cvetnem prahu na območjih intenzivnega kmetijstva. Za boljše preživetje čebel se bo treba borovati na dveh frontah: za spremembo čebelarstva prakse in za drugačno uporabo pesticidov v kmetijstvu.

Uporaba pesticidov, ali kot jih imenuje kmetijska stroka, fitosanitarnih sredstev (FSS) oz. sredstev za varstvo rastlin, vsekakor prizadeva ne samo našo ljubo kranjsko čebelo, ampak še številne druge opraševalce in tudi druga živa bitja, ki so prej kot ne v pomoč preživetju rastlin. Za naravo bi bilo najučinkoviteje opustiti uporabo vseh pesticidov, vendar je to iluzija. Seveda bi osebno raje videl, če bi v celotni Sloveniji kmetovali na ekološki način. V tem kontekstu se zdi neverjetna uporaba pesticidov v vrtovih in pri ljubiteljski pridelavi hrane. Zato prepoved na tem področju verjetno ne bi bila tako boleča, še posebej ob ustrezni kampanji. Nekaj takega so baje dosegli v Kanadi. V zvezi z uporabo pesticidov v intenzivnem kmetijstvu pa je nujen poostren nadzor, še zlasti pa nadzor nad podeljevanjem dovoljenj za prodajo sredstev za varstvo rastlin. Še pomembneje pa bo čim prej doseči uporabo samo takih FSS, ki po uporabi pri rastlinah ne bi dolgo ohranila aktivnosti in bi razpadla na osnovne gradnike, ki niso škodljivi za organizme (voda, CO₂, kisik, anorganski ioni). Seveda pa bi jih morali ustrezno preizkusiti tudi na čebelah, zlasti pa vključiti tudi teste na imunski odgovor čebel. Brez dvoma bi bila mogoča še kaka dodatna inovacija pri uporabi FSS za zmanjšanje njihovega vpliva na čebele.

In kaj čaka čebelarje? Uporaba akaracidov v boju z varjami nam občutno zožuje prostor v boju z virusi. Res je, da ob dobri oskrbi za zdaj po večini še ni bilo težav, a se na to ne bi smeli zanašati. Iz čebelarstva bo treba izločiti vosek z ostanki akaracidov. To je zahteven projekt. V nadaljevanju pa bo najbolje ohraniti kroženje voska v okviru posameznih

Panj prve dame ZDA ge. Obama

čebelarstev. Naslednji korak sta izvajanje biotehničnih ukrepov proti varji in uporaba organskih kislin. Uspešna praksa na tem področju je zelo dragocena. Velika spodbuda za pogostejše izrezovanje trotovine bi vsekakor bila tudi morebitna uspešna uporaba trotovine za prehrano ljudi. Poleg že znanih ukrepov pa je treba najti tudi načine za čebelarjenje, ki bi vključevalo čim večje obnavljanje čebeljih družin, vključno z menjavo satja. In kaj bi svetoval ta hip? Vsi, ki še vedno hranite satje z medenimi zalogami odmrlih družin, tega nikakor ne uporabite za pripravo novih družin. Tudi prazno satje iz odmrlih družin ni primerno za narejanje novih. V čebelarstvu, v katerem so bile večje izgube čebel, so virusi lahko tudi v satih, odvzetih iz panjev tistih družin, ki so uspešno preživele zimo. Tudi v tem primeru jih raje ne uporabimo za narejanje novih družin. Morda bo kdo rekel, da pretiravam. Edina možnost bi sicer bila, da bi satje prežarčili z gamažarko. Virusi so, kot kaže, dokaj trpežni. Dobro pa je vsaj to, da jih ni mogoče najti v pretopljenem vosku.

Ne glede na to, kaj bodo znanstveniki še odkrili, so pomlajevanje čebel, zagotavljanje čistosti voska in ne nazadnje dobra prehranjenost čebel ključni za uspešno čebelarjenje v prihodnosti. Doleg se še nisem posebej obregnil ob osiromašeno pašo na območjih intenzivnega kmetijstva. Opažamo celo, da so postala mesta za čebele veliko bolj prijazna območja kot kmetijska pokrajina. po drugi strani pa tako postaja čedalje očitnejša tudi kriza opraševanja. Na Havajih je gojitelj lubenic ponudil celo 800 dolarjev za panj čebel, da so mu opraševali cvetje! ■

Izzivi brezpašnega obdobja med pripravo čebel na prezimovanje (II. del)

Rodoljub Živadinović*

Krmljenje čebel s sladkorjem med pripravo čebeljih družin za zimo

Veliko je bilo že napisanega o primerni hrani za čebele med njihovo pripravo za zimo. Ocene, ugotovitve in priporočila se med seboj pogosto razlikujejo, večkrat pa se tudi izključujejo.

Zaradi pomanjkanja naravne spodbujevalne paše ali zaradi pohlepa nekaterih čebelarjev po medu ti za zimske zaloge v čebeljih družinah uporabljajo vedno več sladkorja. Tako kot čebelarji po vsem svetu se ti tudi pri nas pogosto sprašujejo, kako in koliko sladkorja uporabiti kot nadomestek za naravno hrano čebel. Kot poskus razlage te dileme se vrnimo v preteklost dolgotrajnega razvoja in bivanja čebel na Zemlji, usodno povezanega z medovitim rastlinjem, saj so bile čebele odvisne od pičle izbire rastlin, ki so proizvajale nektar in cvetni prah. Nadomestki, ki jih čebelarjem ponujamo za odvzeti med, ne morejo v celoti nadomestiti njihovih potreb, saj fiziološko niso pripravljene na njihovo razgraditev, poleg tega pa jim tudi ne ponujajo vseh sestavin, ki jih vsebuje naravna hrana.

Posebej pomembno je, da v sladkorni raztopini, s katero posiljujemo čebele, ni vseh sestavin nektarja, ki čebelarjem zagotavljajo življenjsko energijo, na katero so se prilagodile med svojim razvojem, zato jo nujno potrebujejo (na primer steroidni rastlinski hormon epibrasinolid, zaradi pomanjkanja katerega je življenje čebel za polovico krajše). Za razvoj čebelje družine je najpomembnejša pravilna prehrana medonosnih čebel. Med našimi čebelarji je ustaljena praksa zamenjave medu s sladkorno raztopino, prešla je v splošno rabo, večkrat tudi v prevelikih odmerkih. Kot so dokazale številne znanstvene raziskave, so čebele dobro preživele zimo, če čebelar čebelarjem med pripravo za zimo ni odvzel vsega medu in ga zamenjal z gosto sladkorno raztopino. Zastavlja se vprašanje, ali je po zadnji paši treba iztočiti ves med in ga zamenjati s sladkorjem? Edino pravičen odgovor je: NE!

Pomanjkanje zimskih zalog povzročajo različni dejavniki. Največkrat se to dogaja po slabih čebelarjskih sezonah, ne glede na njihov vzrok. Drugi razlog je grabežljivost čebelarjev, ki iztočijo več medu, kot bi ga smeli. Tretji razlog je kombinacija obeh ome-

njenih dejavnikov, ki jo lahko poimenujemo tudi nepremišljenost, saj čebelar po prvih dobrih pašah iztoči skoraj vse zaloge medu, ker pričakuje, da bodo čebele v prihodnjem obdobju same nabrale dovolj zimskih zalog hrane. Včasih se to posreči, vsekakor pa to ni pravilo. Kadar se to ne posreči, mora čebelar svojim čebeljim družinam zagotoviti celotno količino zimske hrane.

Največ čebelarjev čebelarji na stalnih stojiščih, na katerih avgusta ni pomembne nektarne paše, poleg tega pa primanjkuje tudi pelodne paše. Ti čebelarji so zaradi vzreje zimske generacije čebel in ustvarjanja ustreznih zimskih zalog hrane svoje varovanje prisiljeni krmiti. Pri tem se največkrat odločijo za sladkor, vendar to iz več razlogov ni najprimernejša odločitev. Kljub temu je najpogostejše to edina možnost, če izvajamo kombinacijo medu in sladkorja. V tem primeru je pred krmljenjem nujno preveriti morebitno okuženost medu s povzročiteljem hude gnilobe čebelje zalege. Iz podobnih razlogov krmljenje čebeljih družin v čebelarskem žargonu navajajo kot nujno zlo.

Vsekakor je čebelarjem treba pustiti zadostno zalogo medu za zimo (najmanj 20–25 kg, odvisno od prejšnjih izkušenj in glede na postavitev čebelnjaka). Če moramo zimsko zalogo zaradi pomanjkanja dopolniti, pa čebelarjem glede na količino celotne zaloge ni priporočljivo dodati več kot 30 % sladkorja. Seveda bomo čebelarjem v nujnih primerih dopustili prezimiti tudi na čistem sladkorju, vendar je to lahko le izjema, nikakor pa ne pravilo.

Krmljenje za dopolnitev zimskih zalog izvedemo avgusta, in to v velikih odmerkih (5 litrov sladkorne raztopine), saj tako v predelavo vključimo poletne čebele. Po dopolnitvi zimske zaloge nadaljujemo dražilno krmljenje le, če je naravna paša zelo slaba. Nepreklicno zadnji rok za končanje krmljenja za zimo je 15. september, to je v naših razmerah približno 35 dni pred izleganjem zadnjih čebel v sezoni. Vedeti moramo, da je najmanjša zaloga hrane v čebelji družini v začetku avgusta 10 kg medu. S tem zagotovimo optimalno biološko zaleganje matice. Glede na to je v začetku avgusta obvezno zagotavljanje nujnih rezerv hrane v čebelji družini, če ni vnosa iz narave, pa to pomanjkanje nadomestimo z umetno pripravljeno hrano, če nimamo rezervnih satov z medom.

* dr. med.

Krmljenje rezervnih družin v tem času ni upravljeno, saj jih je prav tedaj treba razdreti in združiti s sosednjimi čebeljimi družinami.

Sladkorna raztopina je izključno energijski nadomestek, in če avgusta v naravi ni cvetnega prahu, ji moramo dodati proteinski dodatek. Nobeden od teh dodatkov ni idealen. V primerjavi s cvetnim prahom vsakemu nekaj manjka, nekateri pa so za čebele celo škodljivi. A v sili še hudič muhe žre.

Če se ta mesec odločimo, da bomo čebele v celoti ali le delno nakrmili z medom, je za to najprimernejši akacijev med. Po mnenju Zorana Stanimiroviča (2000) akacijev med vsebuje alkaloid rubicin, ki preprečuje razvoj noseme. Po izkušnjah naših čebelarjev nosemo uspešno preprečuje (Pčelar, 2/2006) izvleček pelina. Na tem področju so v tujini (Poljska, 2004; Egipt, 2007) ugotovili zelo veliko učinkovitost v kombinaciji z materino dušico, celo boljše od fumagilina. Nesporno pa so potrebne dodatne raziskave.

To je idealen čas za izločitev satov z majhno količino medu iz čebelje družine, če jih želimo iz kakršnih koli vzrokov izločiti iz njih. Take sate lahko postavimo namesto pregradnih desk in med z vilicami odpremo, lahko pa jih vstavimo tudi v prostor pod čebeljo družino. Čebele bodo ta med hitro prenesle na ustrezno mesto za zimsko zalogo. S tem pospešimo vnos nektarja iz narave, to pa zelo ugodno deluje tako na zaleganje matice kot tudi na celotno čebeljo družino. Previdnost pred izzivanjem ropa pa ni odveč.

Glede krmljenja je jeseni veliko težav. V tem obdobju je že zmanjšana sposobnost invertiranja. Čebelja družina je v primerjavi s poletjem za 2,1–2,4-krat manjša. Invertiranje sladkorja je največje pri temperaturi od 34–35 °C, tolikšna temperatura pa je v tedaj samo v območju čebelje zalege. Zalega je zelo omejena na manjšem prostoru, kjer je tudi ustrezna temperatura za invertiranje. Ni naključno, da se čebele trudijo prenesti hrano samo za čas invertiranja na temperaturno ugodno mesto neposredno ob zalegi. To hrano šele po 24 urah premestijo v hladnejšo okolico zalege. Spet naletimo na invertiranje.

V. I. Lebedev, V. P. Lebedeva in M. P. Solovova (2000) so raziskovali, koliko časa čebele jeseni invertirajo saharozo. Čebele so krmili s 65-odstotno sladkorno raztopino. Vzorce predelane raztopine so jemali po treh, devetih in štiriindvajsetih dneh po krmljenju. Po treh dneh so v raztopini našli še 23 % saharoze, v naslednjih dneh v raztopini niso zaznali občutnih sprememb, enaindvajsetega dne pa so v raztopini ugotovili še 10 % saharoze. Te ugotovitve seveda niso primerljive s poletnimi možnostmi invertiranja saharoze v čebelji družini.

Več kot zanimiva pri tej raziskavi pa je ugotovitev, da med dozoreva tudi v pokritih celicah. Avtorju tega

Foto: MB

besedila so nekateri starejši čebelarji pripovedovali, da akacijev med točijo jeseni, ker so ugotovili, da je med v satju tedaj kakovostnejši. V literaturi lahko preberemo, da med lahko točimo takoj po pokritju, vendar očitno le ni tako. Med zori, v njem pa se vsebnost saharoze zmanjšuje vse dotlej, dokler se ne shladi na temperaturo, ki je nižja od 25 °C. To je namreč mejna temperatura, pri kateri še poteka invertiranje. Zaradi nizkih temperatur ostaja količina saharoze v vzorčnih zalogah hrane aprila na isti ravni, kot je bila na začetku zime.

Ugotovili so, da so za krmljenje čebel za ustvarjanje zimskih zalog pomembni roki, saj to pomembno vpliva na proces invertiranja saharoze. V hrani, ki so jo čebele pripravile iz 65 % sladkorne raztopine v drugi polovici avgusta, je veliko več enostavnih sladkorjev in veliko manj saharoze kot v hrani, ki je bila pripravljena iz enake sladkorne raztopine v prvi polovici septembra. Vsebnost saharoze je povprečno za 2,7-krat večja v hrani, ki je bila pripravljena septembra. Tako je bilo v hrani, ki je bila pripravljena avgusta, 8,1 % saharoze, v hrani, pripravljene septembra, pa 21,9 %.

Narava je čebelam z zorenjem medu, tudi pod voščenimi pokrovc, prihranila energijo vse do jeseni. Tako se čebele minimalno izčrpavajo s predelavo majhnih količin saharoze iz medu. Glede na to moramo manjkajoče zaloge hrane dopolniti s sladkorno raztopino čim prej pozno poleti in ne šele pozno jeseni.

Poseben problem je tudi koncentracija sladkorne raztopine za krmljenje čebel. Dejstvo je, da se je invertaza med razvojem prilagajala nektarju z nizko vsebnostjo sladkorja. Po Kabulkovu nektar večine rastlin vsebuje 70–80 % vode, to pa je odvisno od podnebnih razmer in dnevnega časa. Zjutraj je nektar redkejši, saj vsebuje 83–86 % vode, sredi dneva je vsebuje 76–80 %, zvečer pa je spet redkejši. Če je vreme suho in toplo, lahko vsebuje le 40 % vode, ob deževnem vremenu pa je vsebuje celo 95 %.

Kot navaja M. V. Žebkin, so ugotovili, da invertaza najbolje razgrajuje saharozo tedaj, kadar čebele

krmimo s sladkorno raztopino v razmerju 1 : 1. Tudi Šabaršov trdi, da čebele najraje nabirajo nektar, ki nima več kot 50 % sladkorjev. Raziskave A. Šenfelda prav tako kažejo na to, da se saharoza najbolje razgrajuje tedaj, kadar čebele krmimo z redkejšo sladkorno raztopino. Tudi naravne razmere so naklonjene manj bogati čebelji hrani. Takoj ko nektarju dodamo invertazo, se začne invertiranje sladkorja. Reakcija se počasi umirja, če ne dodajamo dodatnih encimov, kot to občasno počnejo čebele. Povečana koncentracija glukoze in fruktoze moti nadaljevanje invertiranja saharoze, to pa upočasnjuje nadaljevanje invertiranja. Po navedbah Šabarova, so čebele dobri kemiki, ker delno predelanemu sladkorju dodajo svežo raztopino z manj sladkorja in s tem sladko raztopino razredčijo, tako da se proces nadaljuje. Očitno je, da je za uspešno in hitro invertiranje saharoze potreben nektar ali sladkorna raztopina z večjo vsebnostjo vode.

Pravi čebelarji so že davno ugotovili, da morajo upoštevati naravne zakone, saj vsako izigravanje povzroči neuspeh. Tudi pri tem se potrjuje znana resnica, da so najboljši čebelarji tisti, ki pomagajo čebelam pri njihovih naravnih navadah, ki so jih osvojile med svojo dolgotrajno evolucijo.

Namesto sklepa

Naj ponovim trditev, da je za čebele najbolje, če jim za prezimovanje zagotovimo zadostno zalogo medu brez dodatnega krmljenja. Preverite jo lahko pri nekaj svojih čebeljih družinah in jih spomladi primerjajte z drugimi. Prijetno boste presenečeni, še posebej če ste doslej del medu ali ves med zamenjevali s sladkorjem. Narava je bila in je ostala narava!

Kljub vsemu ugotavljamo, da je zaradi vse slabših pašnih in drugih naravnih razmer krmljenje čebel med pripravo čebeljih družin za zimo nujno zlo in nujna potreba. Zdaj so najsrečnejši tisti čebelarji, ki jim je z znanjem in možnostmi uspelo za svoj čebeljak izbrati tak kraj, na katerem imajo čebele zadostno pašo med celotno čebelarso sezono. Prihodnji cilj je zasaditev čim večjih površin z medovitimi rastlinjem v okolici čebeljakov. Za obdobje leta, o katerem je bil govor v pričujočem besedilu, se je v najbolj sušnih letih v krajih z možnostjo rednega zalivanja najbolje izkazala facelija, na kateri čebele v brezpašnem obdobju naberejo nekaj nektarja in več kot dovolj tedaj dragocenega cvetnega prahu. ■

Prevod: Franc Prezelj

Vir:

Živadinović, R. (2006): Šešer – pčelinja kazna. Pčelar, št. 8, avgust 2006.

Poznojesensko oziroma zgodnj zimsko obdobje, varoje in čebelar

Milan Meglič

Od oktobra naprej ni več mogoče popraviti morebitnih napak, narejenih pri zatiranju varoj v prejšnjih mesecih. Torej, če je v družini ostalo preveč varoj, ker pri zatiranju nismo bili dovolj uspešni, je usoda čebeljih družin že vnaprej zapečaten. Zaradi tega zimskega zatiranja z različnimi sredstvi oz. apitehničnimi ukrepi ne izvajamo zato, da preprečimo propad družine, temveč kot naložbo v razvoj čebeljih družin v prihodnjem letu, saj želimo, da bi bil ta čim manj odvisen od varoj.

Pomembno je še, da bomo prihodnje leto imeli manj dela z varojami, če bo njihova začetna populacija spomladi čim manjša.

Védenje, kolikšno število varoj je po akcijah zatiranja z različnimi akaricidi še ostalo v čebelji družini, je pomembno za odločitev o tem, ali je treba njihovo število v čebelji družini še zmanjšati. Ta podatek lahko dobimo le na podlagi natančne diagnoze (ki jo po navadi postavimo oktobra ali novembra oziroma v obdobju, ko ni več tveganja reinvazije varoj iz

drugih čebeljih družin) v vseh čebeljih družinah. Če tega podatka nimamo, je zimsko zatiranje nujno, to pa zahteva tudi letošnji program Nacionalnega veterinarskega inštituta.

Zimsko zatiranje praviloma izvajamo tedaj, ko v družinah ni več zalege. Zato je pred začetkom zatiranja dobro preveriti, ali je v panjih še zalega. Če je še, počakamo, da se izleže, nato pa izvedemo zatiranje. **Zadnjo zalego pa lahko tudi izrežemo** (ob tem lahko tudi preverimo, koliko varoj je v zalegi) in takoj nato izvedemo zatiranje varoj. (Za območja, na katerih je velika verjetnost nepretrganega zaleganja, je treba izdelati in izvajati temu primeren koncept zatiranja varoj, na primer prekiniti zaleganje po končani paši in varoje odstraniti takrat, ko so vse na čebelah, itd.).

In kako bomo uspešni, če bomo pravilno izvedli zimsko zatiranje z oksalno ali mlečno kislino?

1. S katerim koli načinom uporabe oksalne kisline (kapanjem, pršenjem ali sublimacijo) dosežemo najmanj 90–95-odstotno uspešnost.

2. S pršenjem mlečne kisline dosežemo približno 80-odstotno uspešnost, zato je postopek po potrebi priporočeno ponoviti.

Če smo za zimsko zatiranje varoj uporabili oksalno kislino, po mesecu dni prešteto odpadle osebe. Tako preverjamo uspešnost prejšnjih zatiranj in hkrati že načrtujemo zatiranje v prihodnjem letu:

1. Če je, na primer, odpadlo samo do 5 ali do 10 varoj, se vprašajmo, zakaj smo sploh izvedli zimsko zatiranje (v EU ne poznajo obveznega zimskega zatiranja, izjema je Slovenija – glej »Operativni program zatiranja varoze za leto 2010«, NVI).
2. Če je odpadlo do 500 varoj, bo v zimskem gnezdu manj kot 10 odstotkov invalidnih čebel, kolikor je zgornja dopustna meja. **Prihodnje leto bomo družinam pomagali z apitehničnimi ukrepi.** Kljub temu velja prihodnje leto izboljšati naš koncept zatiranja.
3. Če je odpadlo 1000 in več varoj, je to znak, da varoj nismo uspešno zatirali, zato bo pozimi v gnezdu preveč invalidnih čebel, prezimitev bo

negotova, spomladanski razvoj bo počasnejši, prihodnje leto bo manj medu, problemi zaradi prevelikega števila varoj pa se bodo v novi sezoni začeli že ob rojenju. Če bodo družine preživele, bomo težave lahko reševali samo z aktivnim izvajanjem kombinacije različnih apitehničnih ukrepov (pospešena graditev trotovine in izrezovanje, odzemanje več satov s čebeljo zalego, prekinitve zaleganja itd.). **Ker se nam to ne sme nikoli več ponoviti, bomo prihodnje leto izboljšali svoj način obvladovanja varoj!**

V prihodnjem in naslednjih letih bo treba za zatiranje varoj uporabljati predvsem sredstva, katerih uporaba je dovoljena pri ekološkem čebelarjenju. Slovenske čebelarje k temu usmerja tudi sklep odbora državnega zbora za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, sprejet 23. 6. 2010: »Odbor Čebelarski zvezi Slovenije in Nacionalnemu veterinarskemu inštitutu predlaga, da okrepi in spodbudi izobraževanje čebelarjev na področju zatiranja varoj z naravnimi sredstvi.« ■

Prvi svetovni kongres o medovih iz mane

Norbert Jedlovčnik

Avgusta 2008 je bil v Bolgariji prvi svetovni kongres o medovih iz mane. Na kongresu, ki se ga je udeležilo sto predstavnikov iz 23 držav, so degustirali in določili značilnosti tovrstnih medov z vsega sveta. V svetu sta za tovrstne medove v rabi dva pojma. Mana je biblijsko poimenovanje za božjo nebeško snov. Še dandanes ta pojem uporabljajo Bolgari, Romuni in Slovenci. Številni narodi uporabljajo pojem medena rosa (nem. Honigtau).

Pred leti so v t. i. »Codex Alimentarius« oblikovali standard za med. V osnutku besedila, ki so ga oblikovali predstavniki ZDA, Kanade in Velike Britanije, ni bilo medu iz mane. Pri končni redakciji besedila teh standardov v Londonu sta posredovala predstavnika Nemčije in Švice, tako da je bila vanj uvrščena in standardizirana tudi mana. Med medove iz mane iglavcev štejejo smrekov, hojev, macesnov in borov med, med medove iz mane listavcev pa hrastov, lipov, brestov, javorjev, kostanjev in bukov med. Nekorektno je za tovrstne medove uporabljati poimenovanje gozdni med ali med iz mane listavcev.

Foto: MB

Pridobivanje medu iz mane in analize

Manovec pridobivajo po vsem svetu. Gre predvsem za izločke kaparjev in ušic. Iz Hrvaške in Bolgarije poročajo, da čebele na območjih teh držav na-

birajo floemski sok neposredno iz mladih poganjkov na hrastu. Ta se po prevodnosti nekoliko razlikuje od mane hrastove ušice. Sicer pa čebele pridelajo med predvsem iz mane, ki jo najdejo na drevesih. V Afriki, Aziji in Avstraliji izvira pomemben del manovca tudi iz drugega rastlinja. Najvišje na svetu pridelujejo med iz mane v Nepal, na višini do 4000 m.

Klasične metode za določanje medov iz mane so mikroskopska, senzorična in kemična analiza. Danes so znane že tudi hitrejše in cenejše metode za določanje tovrstnih medov, npr. infrardeča spektroskopija. Mikroskopske lastnosti manovca so odvisne od botaničnih lastnosti rastline. Svetovno znana strokovnjakinja za senzorično analizo medu Lucia Piana (Italija) trdi, da je ugotavljanje senzoričnih lastnosti medov iz mane v primerjavi s sortnimi cvetličnimi medovi šele na začetku. Po njenih trditvah ni mogoče ločiti medu iz mane, nabrane na smreki (Rottanne), od tiste, nabrane na hoji (Weisstanne). Po trditvah slovenskih strokovnjakov pa ima vsak med iz mane svoje senzorične lastnosti glede na izvor.

Opozorjeno je bilo na medsebojno sožitje med proizvajalci in nabiralci mane, to pa je zelo pomembno z ekološkega vidika, saj se z mano poleg čebel prehranjujejo tudi številni insekti in mikroorganizmi.

Antioksidantno delovanje medov iz mane je v primerjavi s cvetličnimi medovi po večini izrazitejše. Kot so ugotovili, je antioksidativno delovanje medov iz mane toliko večje, kolikor temnejša je barva medu, in sicer po naslednjem vrstnem redu: hrast, škržat, hoja, bor. Antioksidantno delovanje temnega medu iz mane kostanja naj bi bilo enako kot tovrstno delovanje hojevega medu.

Pridelava medu iz mane v Evropi

Mano na boru proizvaja kapar Marchalina helénica. V Turčiji pridelajo 20.000 ton tovrstnega medu na leto, tej državi pa sledi Grčija, kjer pridelajo 9.000 ton tega medu. Med iz mane pridelujejo še v Nemčiji – 17.000 ton, Švici – 2000 ton ter na Poljskem, Češkem, Slovaškem in v Španiji, kjer ga pridelajo približno po tisoč ton na leto. Od skupne letne proizvodnje vseh vrst medov pridelajo v Grčiji in Švici več kot 50 % medov iz mane, v Nemčiji, Poljski, Češki, Slovaški, Španiji, Sloveniji, Hrvaški in Turčiji od 20–50 %, v Franciji, Bolgariji, Srbiji in Portugalski pa od 10–20 %. ■

Vir: Bogdanov, S. (2010): Neues über den Honigtauheilig. Bienen Aktuell, št. 1, januar 2010, str. 26.

Novice iz sveta

Franc Šivic

Avstrija

V uvodniku junijske čebelarске revije Bienen aktuell predsednik Avstrijske čebelarске zveze inž. Josef Ulz poroča, da so se tudi med letošnjo setvijo koruze pojavile zastrupitve čebel, in to predvsem tam, kjer kmetje to poljščino sejejo na večjih površinah. Na srečo je bilo zastrupitev manj in tudi manj intenzivne so bile, tako da pridelek medu, ki je bil zelo pičel že zaradi slabega vremena, zaradi tega ni bil kaj dosti manjši. Kljub temu pa si bo vodstvo avstrijske stanovske organizacije še naprej prizadevalo za prepo ved uporabe neonicotinoidov pri koruzi in drugih poljščinah, kakor je to že uspelo čebelarjem v Italiji in Nemčiji.

Sicer pa želijo naši kolegi v Avstriji širšo javnost čim bolj seznaniti s temnimi in svetlimi stranmi čebelarjenja. Zato so 16. maja letos po vsej državi organizirali akcijo z naslovom Dan odprtega čebeljega panja, na katerem naj bi dejavno sodelovalo čim več čebelarjev. Obiskovalcem so kazali opazovalne panje in jim pripovedovali o skrivnostnem življenju

čebel ter o njihovem pomenu za ohranjanje narave, demonstrirali so točenje medu in pripravili pokušino različnih čebeljih pridelkov in izdelkov iz njih, obiskovalci pa so se lahko izkazali tudi v izdelavi sveče iz voska. Med ljudmi je bilo zanimanje za to akcijo veliko, o njej so izčrпно poročali številni mediji, zato jo bodo drugo leto ponovili.

V reviji pa lahko preberemo še pomembno opozorilo. Nekateri čebelarji za zatiranje varoj uporabljajo mravljinčno kislino, to sredstvo pa pred kapanjem na gobasto krpo ali mehko lesovinsko ploščo globoko zamrznejo, da bi pri tako imenovani šokmetodi kislina ne začela prehitro hlapeti, saj bi to med čebelami lahko povzročilo paniko. Tako globoko ohlajene kisline pa nikakor ne smemo uporabiti, če varoje zatiramo s hlapilniki, na primer z Liebigo-vim hlapilnikom, ki ga izdeluje in prodaja švicarska družba Andermatt BioVet AG. Praksa je namreč pokazala, da se v takšnih primerih v steklenici ustvari visok tlak, ki povzroči izlitje tekočine po čebelah. Zato izdelovalec teh hlapilnikov priporoča, naj ima kislina pred polnjenjem hlapilnika temperaturo oko-

lja, saj bo to omogočilo njeno normalno izhlapevanje. Verjetno bi veljalo to opozorilo upoštevati tudi pri drugih hlapilnikih, ki so narejeni podobno kot Liebigov.

Vir: Suard, T. (2010): Liebig-Dispenser, nie mit kalter Ameisensäure einsetzen. Bienen aktuell, št. 6, junij 2010, str. 52.

Nemčija

Nekateri čebelarji, med njimi Matthias Thun in Peukert, v svojih knjigah in člankih priporočajo dodajanje različnih čajnih mešanic sladkorni raztopini, s katero pozno poleti dopolnjevamo zimske zaloge v čebeljih panjih. Učinkovine iz čajev naj bi krepile imunski sistem čebel, da bi bile te v kritičnem zimskem času odpornejše proti boleznim. Oba omenjena pisca izhajata iz predpostavke, da bo tisto, kar je dobro za ljudi, dobro tudi za čebele.

Na čebelarskem oddelku Univerze Würzburg so hoteli stvari priti do dna, zato so leta 2008 na svojih čebelah izvedli poskuse s čaji različnih zdravilnih rastlin, med drugimi z baldrijanom, kamilicami, regratom, koprivo in rmanom. Naslednje leto se je izkazalo, da so se čebelje družine, ki so v sladkorni raztopini dobile čajne mešanice, spomladi razvijale počasneje od kontrolnih. Vzrok je bil predvsem v večji okužbi z nosemo. Za čebele je torej bolje, da dobivajo kot zimsko zalogo čisto sladkorno raztopino, saj kakršni koli dodatki v njej, čeprav samo v obliki čajev, po nepotrebnem obremenjujejo njihove prebavne organe.

Vir: Ahrens, D., Höcherl, N. (2010): Mit Tee in den Winter. Imkerfreund, št. 7, julij 2010, str. 22.

ZDA

Poročal sem že, da so v Kaliforniji velikanske plantaže mandljev, ki zacvetijo januarja, zato čebelarji tja vsako leto na oprasčevanje pripeljejo skoraj milijon čebeljih družin. Za številne poklicne čebelarje je to najboljši in najzanesljivejši dohodek, saj jim lastniki nasadov za vsak pripeljani panj plačajo od 125 do 180 dolarjev. Zdaj pa se je razširila novica, da je genetik Craig Ledbetter z Inštituta za raziskave v kmetijstvu v Parliu vzgojil osem selekcij mandljev, ki za svojo oploditev ne potrebujejo čebel. Že več stoletij poznajo gojitelji mandljev špansko samooplodno sorto Tuono, ki pa pri ljubiteljih ni priljubljena, ker je njen plod obdan s kosmato kožico, kožica najboljše prodajane sorte Nonpareil pa je gladka in nežna.

Genetik Ledbetter je za križanje različnih sort mandljev sicer uporabil cvetni prah španske Tuone,

pozneje pa je s selekcijo odbral samo tiste križance, katerih plodovi so imeli gladko kožico.

Nove selekcije so dobro prestale test pri kalifornijski komisiji za gojenje mandljev. Članom komisije so ugajali okus plodov, zunanji videz in vsebina olja. Na splošno so zelo podobni plodovom sorte Nonpareil, ki jo v Kaliforniji gojijo že od leta 1880.

Vse kaže, da je skrb ameriških poklicnih čebelarjev ob tej novici upravičena, saj se lahko zgodi, da bodo že v bližnji prihodnosti ob dober zaslužek.

Vir: Flores, A. (2010): Huge source of commercial beekeeper's income threatend? American Bee Journal, št. 6, junij 2010, str. 537.

Španija

Marca letos so v tej državi našteali 2,459.373 čebeljih družin, od teh pa jih je bilo kar 80 odstotkov v lasti poklicnih čebelarjev. V Španiji je letos registriranih 23.735 čebelarjev, med njimi je 5.343 ali 22,51 odstotka poklicnih. Med profesionalne čebelarje štejejo tiste, ki čebelarijo z več kot 150 gospodarskimi panji. Poklicni čebelarji imajo povprečno po 367 panjev, ljubiteljski pa po 27.

Lani so v tej državi na Pirenejskem polotoku pridelali 33.084 ton medu. Če to število delimo s številom vseh gospodarskih čebeljih družin, je bil povprečni letni pridelek 13,5 kilograma na panj, torej manj kot v Sloveniji. Lanska letina je bila sicer povprečna.

In kako je s cenami medu? Kilogram cvetličnega stane na domu čebelarja 5,00 EUR, druge vrste medu pa so po 6,00 EUR. V prodaji na veliko dobi čebelar za cvetlični med od 2,20 EUR do 2,35 EUR, za preostale medove pa 2,60 EUR. Če trgovcem prodaja med v kozarcih, je cena za cvetličnega 3,60 EUR, za preostale 4,00 EUR. V prodajalni z živili boste za kilogram španskega medu odšteli od 8,00 do 8,50 EUR. Za naše bralce bo morda zanimiv še podatek, da je proizvodna cena kilograma medu 1,71 EUR, kilograma cvetnega prahu pa 3,00 EUR.

Ti podatki so izračunani pri poklicnem čebelarju, ki vzdržuje 500 čebeljih družin.

Kalifornijske plantaže mandljev

Foto: internet

Slovenci Špancev verjetno ne bomo nikoli premagali v nogometu, premagali pa smo jih že v povprečnem donosu medu na panj. Škoda, da se pri nas več ljudi, zlasti mladih, ne odloča za poklicno čebelarjenje, saj so razmere za uspešno čebe-

larjenje pri nas boljše, kot jih imajo naši kolegi v Španiji. ■

Vir: Cañas, S. (2010): Programa nacional apicola 2011–2013. Vida Apicola, št. 5–6, maj–junij 2010, str. 12.

DELO ČEBELARJA PO MESECIH

Vladimir Fajdiga – Postojna

Čebelarjeva opravila v septembru

Čebelarstvo se je izteklo in začenja se novo. Sadove svojega dela in znanja ter čebeljega truda in naklonjenosti narave smo pospravili v kašče; nekatere so bolj, druge manj polne. Le redko se zgodi, da čebele ne prinesejo toliko, da bi s prinesenim ne pokrile izdatkov, ki jih je imel čebelar tisto leto z njimi. Velja pa tudi za čebelo star slovenski pregovor, da »pri gobcu molze«, zato nikar ne skoparite pri zimskem krmljenju, pa tudi sicer je bolje kakšen kilogram preveč kot premalo; previdno pa pri družinah, ki jih prezimujemo v manjših panjskih enotah. Na manjši satni površini preobilje zimske zaloge zagotovo ne bo pozitivno vplivalo na njihov spomladanski razvoj. Toplota, ki jo proizvajajo čebele, se k bubam in preostali zalegi namreč širi iz nezaleženih praznih celic na satu zalege, zato tudi sicer obstaja optimalna gostota praznih celic, ki niha med 5 in 10 %. Zadostno število praznih celic je pogoj za uravnavanje klimatskih razmer v čebeljem gnezdu.

Človek je od nekdaj gojil čebele predvsem zaradi medu in voska, danes pa ozaveščeni posameznik prepoznava večplastno vlogo čebel v naravnih in umetnih ekosistemih. Tradicija, ki je zelo globoko zasidrana med čebelarji, pa je le redko načeloma pozitiven rezultat evolucije. Nekateri novodobni razumniki se sprašujejo o nujnosti oziroma smiselnosti posameznih, neizpodbitno pozitivnih mejnikov v razvoju gojenja čebel in temu podrejene tehnologije kot protiutež tistemu, ki čebelo izkorišča zgolj in izključno za zadovoljitev lastnih potreb.

V razvoju moderne čebelarjeve tehnologije je potrebno omeniti štiri mejnike, in sicer: iznajdbo satnika, satnice, matične rešetke in razvoj centrifugalnega točila. Novodobni čebelar se le redko sprašuje o tem in jih sprejema kot danost. Pa vendar ne bo odveč, če si jih poglobljeva ogledamo.

Že stari Grki so poznali gornje letvice, na katerih so čebele bolj ali manj pravilno gradile satje v primitivnih panjih. Helenistična kultura ni bila izolirano samozadostna, zato smemo trditi, da je premična oblika sata prevzeta od preostalih kultur iz Orienta. V zvezi s satnikom se pojavljata dve imeni, in sicer Johannes Dzierzon (1811–1906), katoliški duhovnik v Gornji Šleziji (sicer med naravoslovci bolj poznan po odkritju partenogeneze-deviške rodnosti), ki je po zgledu starih Grkov v panj namestil premične zgornje letvice, na katerih so čebele prosto gradile satje, ki pa ga je bilo kljub pomični gornji letvici težko izveliti iz panja; čebele so sat pričvrstile tudi na straneh panja. Dzierzonovo delo pri razvoju satnika je dopolnil baron August von Berlepsch (1815–1877), ki je zgornji prečni letvici dodal še stranski letvici, da bi čebele satja ne pričvrstile na stene panja. Pozneje je dodal tudi spodnjo letvico in dobili smo satnik, ki ga poznamo danes in je odločujoč, skorajda revolucionarni izum pri nadaljnjem razvoju čebelarstva v 19. stoletju ter temelj modernega čebelarstva danes. Neodvisno od njune iznajdbe pa je 1851/52 Langstroth razvil v Ameriki svoj premični satnik.

1857 je uspelo Nemcu Johannesu Mehringu (1816–1878) izdelati prvo satnico, za izdelavo katere je potreboval celih 45 minut; satnica se je v prirejeni obliki uveljavila šele desetletja pozneje, predvsem ko so čebelarji pričeli uporabljati veliko mero satnikov, pa še tedaj so zaradi njene dokaj visoke cene raje uporabljali le trakove satnic.

Na zborovanju nemških in avstrijskih čebelarjev v Brnu 1865 je Čeh Franc Hruška (1819–1888) predstavil svojo iznajdbo: točilo na osnovi sredoběžne-centrifugalne sile.

Poskusi, kako ločiti medišče od plodišča, so bili večidel neuspešni; čebelarji so v pašnem obdobju

APIMEDICA &
APIQUALITY
2010

*S čebelami
do zdravja*

APIMEDICA & APIQUALITY FORUM 2010

3. APIMONDIA MEDNARODNI FORUM
O APITERAPIJI IN
2. APIMONDIA MEDNARODNI FORUM
O KAKOVOSTI ČEBELJIH PRIDELKOV

28. september do 2. oktober 2010

*Slovenija · Ljubljana, Maribor, Bled, Lipica, Dolenjske Toplice
Organizatorja · Čebelarstva zveza Slovenije in Apimondia*

PROGRAM KONGRESNIH IN OBKONGRESNIH DOGODKOV

27. 9. 2010

ponedeljek

13.00–19.00 **KONFERENCA ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ** (Laško – Kongresni center Wellness Park)

28. 9. 2010 torek

18.00–19.30 **SLOVESNO ODPRTJE FORUMA** (Ljubljana – Gospodarsko razstavišče)

19.30–22.00 **POZDRAVNI SPREJEM IN ODPRTJE RAZSTAVE API-EXPO** (Ljubljana – Gospodarsko razstavišče)

29. 9. 2010 sreda

19.00–24.00 **SLOVENSKI VEČER NA LUKOVICI** (Brdo pri Lukovici – šotor v Rokovnjaškem gozdičku)

30. 9. 2010

četrtek

20.00–20.30 **POZDRAVNI SPREJEM NA IZBRANI LOKACIJI** (Bled – hotel Golf, Dolenjske Toplice – hotel Balnea, Lipica – hotel Maestoso, Maribor – hotel Habakuk)

20.00 **PODELITEV PRIZNANJ ZA NAJBOLJŠE MEDENE PIJAČE** (Maribor – hotel Arena pod Pohorjem)

1. 10. 2010 petek

9.00–18.00 **NARAVOSLOVNI DAN, DRUŽINSKI DAN** (Ljubljana – Gospodarsko razstavišče)

18.00 **PODELITEV PRIZNANJ ZA NAJBOLJŠI MED** (Kulturni center Semič)

STROKOVNI PROGRAM

Vsa plenarna predavanja bodo iz angleščine prevajana v slovenščino. Podroben program je objavljen na spletni strani: <http://www.apimedita.org/programme/scientific-programme/>

29. 9. 2010 sreda **Gospodarsko razstavišče Ljubljana**

8.30–10.00 **Otvoritveni posvet: Od Terčeve dediščine do sodobne apiterapije, ki temelji na znanstvenih spoznanjih** – Franc Grošelj, Slovenija, Theodore Cherbuliez, ZDA, Karsten Mundstedt, Nemčija

10.30–12.30 **Uporaba izdelkov iz čebeljih pridelkov pri zdravljenju degenerativnih bolezni** – Theodore Cherbuliez, Cristina Aosan, Romunija, Mitsuo Matsuka, Japonska, Frederique Keller, ZDA, Noriko Hatori, Japonska, Dorin Mindrescu, Romunija

14.00–15.30 **Čebelji pridelki pri negi ran** – Rose Cooper, Velika Britanija, Jozef Simuth, Slovaška, Yusoff Kamaruddin, Malezija, Ciril Triller, Dragica Smrke, Slovenija

16.00–17.30 **Kontrola kakovosti čebeljih pridelkov za medicinsko rabo in certificiranje** – Katrina Brudzynski, Kanada, Vassya Bankova, Bolgarija, Adriana Pereyra Gonzales, Slovenija, Marjetka Kralj Kunčič, Slovenija

17.30–18.00	Predstavitve posterjev 1
30. 9. 2010 četrtek	Gospodarsko razstavišče Ljubljana
8.30–10.00	Čebelarstva tehnologija za posebno kakovost čebeljih pridelkov – Janko Božič, Slovenija, Irena Dzimrevska, Makedonija, Ahmed Abdelaal, Egipt, Tomislav Ramljak, Hrvaška
10.30–13.00	Botanični in geografski izvor kakovosti čebeljih pridelkov – Aziz Gul, Turčija, Urška Kropf, Slovenija, Radovan Ostrovsky, Slovaška, Lucija Šoberl, Velika Britanija, Benjamin Poirot, Francija, Igor Jerković, Hrvaška, Maria Lucia Piana, Italija
14.30–16.00	Prehranska vrednost čebeljih pridelkov, še posebej za otroke, starejše in skupine s posebnimi prehranskimi zahtevami – Eberhard Bengsch, Nemčija, Jasna Bertoncelj, Slovenija, Katarina Bilikova, Slovaška, Nataša Lilek, Slovenija
16.00–17.00	Predstavitve posterjev 2
1. 10. 2010 petek	Bled – Tehnologija čebelarjenja s poudarkom na pridelkih visoke kakovosti, predvsem za rabo v medicini
8.00–9.30	Zagotavljanje kakovosti čebeljih pridelkov s tehnologijo čebelarjenja – Maja Smodiš Škerl, Slovenija, Nisbet Cevat, Turčija, Miha Štular, Slovenija, Wolfgang Wimmer, Avstrija
10.00–11.30	Delavnica: dobra čebelarstva praksa za medicinsko rabo čebeljih pridelkov
12.00–13.30	Botanični in geografski izvor – blagovne znamke za lokalni in globalni trg – Robert Chlebo, Slovaška, Marie-José Battesti, Francija, Dražen Lušić, Hrvaška, Andreja Kandolf, Slovenija
1. 10. 2010 petek	Dolenjske Toplice – Kakovost čebeljih pridelkov - usmerjenost v ekološko predelavo
8.30–9.30	Delavnica: senzorično ocenjevanje kakovosti medu
10.00–11.30	Kakovost pridelave, usmerjena k ekološki pridelavi – Stefan Bogdanov, Bolgarija, Mojca Korošec, Slovenija, Lucia Maria Piana, Italija, Veronika Kmecl, Slovenija
12.00–13.30	Kontrola kakovosti na ostanke strupenih snovi v čebeljih pridelkih – Nuray Sahinler, Turčija, Peter Kozmus, Slovenija, Peter Badan, Slovaška, Veronika Kmecl, Slovenija, Susy Sabato, Brazilija
1. 10. 2010 petek	Lipica – Čebelji pridelki v prehrani ljudi ter v prehrani in zdravstveni negi živali
8.00–9.30	Čebelji pridelki v naši prehrani – Janka Nozkova, Slovaška, Domen Jaklič, Slovenija, Yukio Narita, Japonska, Danielle Miotto, Kanada, Polona Jamnik, Slovenija
10.00–11.30	Čebelji pridelki v prehrani in zdravstveni negi živali – Brian D. Nielsen, ZDA, Mohamed Abdelmoaty, Egipt, Ahmad Aamer, Egipt, Afrouzan Houshang, Iran
12.00–13.30	Delavnica: priprava jedi s čebeljimi pridelki (hotel)
1. 10. 2010 petek	Maribor – Čebelji pridelki v zdravstveni negi ljudi
8.00–9.30	Čebelji pridelki v osebni negi – Verica Milojković, Srbija, Sangmi Han, Južna Koreja, Kikuji Yamaguchi, Japonska, Hiroko Tani, Japonska, Faten K. Abdel-Hady, Egipt
10.00–11.30	Delavnica: nega ran v praksi
12.00–13.30	Čebelji pridelki v klinični praksi – Mihaela Orodan Leucian, Romunija, Faten K. Abdel-Hady, Egipt, Sanja Podržaj, Slovenija, Ahmed Hegazi, Egipt, Hirofumi Naito, Japonska

PROGRAM FESTIVALA ČEBELARSTVA BLED

Koordinator programa: Drago Kotnik (tel.: 041/842 621).

30. 9. 2010 četrtek	Prireditveni šotor pri Festivalni dvorani na Bledu
10.00–19.00	Čebelarstva tržnica, degustacija medu, medenih pijač in medenih izdelkov, predavanja o čebeljih pridelkih in medenih izdelkih v okviru dneva upokoencev

1. 10. 2010 petek	Prireditveni šotor pri Festivalni dvorani na Bledu
od 10.00 naprej	Predstavitve čebelarstva za šolsko mladino v okviru naravoslovnega dne, ogled čebelarke tržnice ter degustacija medu in medenih izdelkov
18.00	Sklepna prireditev s kulturnim programom, tradicionalna podelitev priznanja za najčebelarja in najžupana Čebelarke zveze Gorenjske, druženje udeležencev Foruma z gorenjskimi čebelarji ob živi glasbi.

PROGRAM FESTIVALA ČEBELARSTVA DOLENJSKE TOPLICE

Koordinator programa: Jože Turk (tel.: 040/777 847).

29. 9. 2010	Medeni dnevi v Dolenjskih Toplicah – Plato pred Kulturno-kongresnim centrom
sreda	Dolenjske Toplice
9.00–19.00	Degustacija medu in medenih izdelkov ter prodajna razstava
9.00–11.00	Predavanja: Ekološko čebelarjenje – Mitja Zupančič
17.00–18.00	Folklorna skupina Semiška ohcet in pevka skupina Žitni klas
18.00	Veseloigra »Čebelar se ženi«
30. 9. 2010	
četrtek	
9.00–19.00	Degustacija medu in medenih izdelkov ter prodajna razstava
9.00–11.00	Predavanja: Vpliv medu na zdravje ter Čebela in opraševanje – dr. Peter Kapš, Tone Fabjan
17.00–18.00	Folklorna skupina Račna in ljudske pevke Šentjerneje
18.00–22.00	Nastop ansambla Topliška pomlad
20.00	Sprejem udeležencev festivala
1. 10. 2010	Predstavitve za občane Dolenjske in Bele krajine ter širšo javnost
petek	
9.00–19.00	Degustacija medu in medenih izdelkov ter prodajna razstava
17.00–18.00	Folklorna skupina DPŽ Dolenjske Toplice in Vokalna skupina Mavrica Dobropolje
18.00–22.00	Nastop ansambla Biser
18.00	Podelitev priznanj za najboljši med v kulturnem centru v Semiču
2. 10. 2010	
sobota	
9.00–19.00	Degustacija medu in medenih izdelkov ter prodajna razstava
12.00	Razvitje prapora Čebelarke zveze Petra Pavla Glavarja
14.00	Revija pevskih zborov Dolenjske in Bele krajine
18.00–23.00	Nastop ansambla Petra Finka

PROGRAM FESTIVALA ČEBELARSTVA LUKOVICA

Koordinator programa in kontaktna oseba: Ljubomir Samotorčan (tel.: 041/706 683).

29. 9. 2010 sreda	Prireditveni prostor – šotor v Rokovnjaškem gozdičku, Lukovica
10.00–19.00	Čebelarke tržnica ponudnikov pridelkov in izdelkov blagovne znamke ČRNI GRABEN ter upokojecev in obrtnikov, degustacija medu, medenih pijač in medenih izdelkov, predavanja o čebeljih pridelkih in medenih izdelkih
19.00	Slovenski večer , sprejem udeležencev Foruma, bogat kulturni program ter druženje čebelarjev z udeleženci Foruma

PROGRAM FESTIVALA ČEBELARSTVA LIPICA

Koordinator programa: Aleš Rodman (tel.: 031/298 302).

30. 9. 2010	Medeni dan v Lipici
četrtek	
9.00–19.00	Medena tržnica: Predavanja o uporabi čebeljih pridelkov, apiterapiji, čebelarke tržnica z degustacijo medov in medenih pijač.

1. 10. 2010 petek

9.00–19.00	Medena tržnica: Predavanja o uporabi čebeljih pridelkov, apiterapiji, čebelarstva tržnica z degustacijo medov in medenih pijač.
9.00–18.00	Naravoslovni dan za osnovne in srednje šole. Predavanja za občane o uporabi čebeljih pridelkov v vsakdanji prehrani, prehrani otrok, mladostnikov, starejših ljudi, športnikov ter o uporabi čebeljih pridelkov za osebno nego
19.00	Primorski večer s kulturnim in zabavnim programom

2. 10. 2010 sobota

9.00–19.00	Medena tržnica: Predavanja o uporabi čebeljih pridelkov, apiterapiji, čebelarstva tržnica z degustacijo medov in medenih pijač.
9.00–18.00	Naravoslovni dan za osnovne in srednje šole, predavanja za občane

PROGRAM FESTIVALA ČEBELARSTVA MARIBOR

Koordinator programa: Vlado Pušnik (tel.: 041/610 110).

30. 9. 2010 četrtek	VIP šotor in plato pred hotelom Arena pod Pohorjem
9.00–19.00	Tržnica ponudbe iz čebeljega panja, razstava in prodaja apiterapevtskih izdelkov, razstava medenega peciva in jedi z dodatki medu ter literature z recepti, razstava literature o apiterapiji, razstava panja za apiaromaterapijo
17.00–17.30	Predavanje o uporabi propolisa, delavnice o apiterapiji (aromaterapija, masaže ipd.)
20.00	Podelitev priznanj za najboljše medene pijače

1. 10. 2010 petek

9.00–19.00	Tržnica ponudbe iz čebeljega panja, razstava in prodaja apiterapevtskih izdelkov, razstava medenega peciva in jedi z dodatki medu ter literature z recepti, razstava literature o apiterapiji, razstava panja za apiaromaterapijo
17.00–17.30	Predavanje o uporabi propolisa, delavnice o apiterapiji (aromaterapija, masaže ipd.)

2. 10. 2010 sobota

9.00–19.00	Tržnica ponudbe iz čebeljega panja, razstava in prodaja apiterapevtskih izdelkov, razstava medenega peciva in jedi z dodatki medu ter literature z recepti, razstava literature o apiterapiji, razstava panja za apiaromaterapijo
17.00–17.30	Predavanje o uporabi propolisa, delavnice o apiterapiji (aromaterapija, masaže ipd.)

Zadihajte s polnimi pljuči!

Sirup iz smrekovih vršičkov v vrečkah

na osnovi **medu** z izvlečkom poprove mete, timijana, evkaliptusa in **z vitaminom C**

- Pripomore k zdravju dihal,
- izboljša prehodnost dihalnih poti,
- deluje blagodejno na glasilke,
- blaži hripavost,
- vitamin C krepi imunski sistem.

 Zdravi z naravo!

 medex
od 1954

odstranjevali matice iz panja ter deloma posegali po satnikih z globokimi celicami, ki jih pozna naš Kitarjev panj v medišču. Ta problem je že leta 1814 poskušal rešiti ukrajinski čebelar Peter Ivanovič Propkovič z leseno matično rešetko, ki pa žal pri čebelarjih ni bila sprejeta. Veliko pozneje (leta 1877) je Nemec August Hanemann na čebelarskem sejmu v Linzu predstavil svojo matično rešetko iz žice in medeninaste pločevine.

Omenjeni štirje izumi so odločilno prispevali k čebelarstvu in čebelarju donosnejšemu načinu čebelarjenja. Zdi se mi, da je zanikanje teh dejstev bolj rezultat nepoznavanja čebelarske tehnologije in pozitivne tradicije, ne pa prepričanja, da je vsakršno spreminjanje čebeljega domovanja in poseganje vanj za čebele neprijazno in stresno.

O negativni čebelarski tradiciji, ki se je oziroma se nas oklepa kot železna srajca, pa v enem od prihodnjih člankov.

September

Septembrska opravila se ne razlikujejo kaj dosti od opravil, ki sem jih izčrpno opisal v prejšnji številki SČ. V prvi polovici septembra še zadnjič nakrmimo čebele; nekateri so s krmljenjem že zaključili, drugi šele začnejo. Storite tako, da bo hrane dovolj in da jo bodo čebele uspele pravočasno predelati in uskladiščiti. Skrbite, da ne bo prišlo do ropa in da bodo panji zračni; še je čas za zamenjavo matic. Sam matice, katerih sprejem je za naslednjo vzrejno sezono odločilnega pomena, brez izgub zamenjujem v tem mesecu.

Septembra tudi zadnjikrat posežemo v čebelje panje (poseg naj bo hiter in ciljan) ter po potrebi odstranimo nezasedene naklade, pravočasno odstranimo tudi prazno satje, ki ni primerno za prezimovanje čebel: deviško-nezaleženo satje, nedodelane satnice in pa staro, počrnelo satje; brezmatičnim družinam, za katere ocenimo, da so sposobne prezimovanja, dodamo matice, sicer pa slabiče združimo z ustrežno močnimi družinami. Količino hrane, ki so jo čebele vnesle v panj, je potrebno v vsakem panju preveriti. Včasih nekatere družine kljub izdatnemu krmljenju ostajajo brez hrane, na bradi panja pa ni opaziti ropanja; najpogostejši razlog je tihi rop, razlogov zanj je mnogo. Takšno družino je najbolje združiti s sosednjo. Nekatere družine z velikim številom čebel pa z veliko vnemo skladiščijo in predelujejo ponujeno jim hrano. Izjemoma takšnim družinam pustim celo tretjo naklado in jih hranim vse dotlej, dokler hrano pobirajo; sate s hrano pa uporabim v družinah, ki so iz kakršnegakoli razloga pomanjkljivo nahranjene oz. za spomladansko dopolnitev hrane v panjih, ki bi zaradi nezadostnega krmljenja ali burnega razvoja prekmalu ostali brez nje.

Krmilno vedro - enostavno in hitro krmljenje čebel

V tem mesecu se bodo že pokazale posledice prekomerne okužbe z varojo oz. nepravilnega, nezadostnega ali nepravočasnega zdravljenja; zaradi varoje propadlje panje zapremo, morebitno nepoleženo zalego uničimo, sate s hrano pa razmestimo v druge panje. Če doslej nismo namestili žrelnih zapor, ki preprečujejo rop, mišim in rovkam pa dostop v panje, to storimo sedaj. V tem času čebele izrazito propolizirajo reže panjev. To njihovo početje lahko s pridom izkoristimo za pridelavo propolisa, in sicer tako, da pod obrnjen notranji pokrov (nastanek nekaj milimetrskega medprostora) čez celotno površino zasedene naklade položimo plastično mrežico, veho notranjega pokrova pa pustimo odprto; tako postavljene mrežice ne premikamo ali odstranjujemo vsaj 14 dni. V tem času torej ne posegamo v panj, pa tudi krmljenje ali morebitno tretiranje proti varoji od zgoraj je onemogočeno. Ko čebele mrežico dodobra prekrijejo s propolisom, le-to odstranimo in jo damo v zamrzovalnik; ko utegnemo, zmrznjeno mrežico, prevlečeno s propolisom, razrežemo na trakove in le-te povlečemo preko rezila, nameščenega v primežu. Tak propolis je čist, brez vsakršnih lesnih in preostalih primesi in pripravljen za nadaljnjo obdelavo. Podobno lahko mrežico namestimo (pričvrstimo z risalnimi žeblički) na okvir plodiščnega /mediščnega okenca AŽ-panja. Vse družine niso enako podjetne pri tem opravilu, zato izberimo le tiste, ki to počno z veliko vnemo; vnos smol v panj je odvisen tudi od ponudbe le-teh v naravi in vremenskih razmer.

V prvih septembrskih dneh, to je od 2. do 5. septembra, bo v Brunecku na Južnem Tirolskem 86. čebelarski kongres, kjer bo mnogo uglednih predavateljev predstavilo zanimivosti in nove ugotovitve iz raznoterih področij čebelarske znanosti širši čebelarski srenji; sam pa bom zagovarjal svojo strokovno nalogo in upam, da bom pridobil naziv učitelja čebelarstva. Predavanja so v nemščini oziroma so prevajana v nemščino. Vašega obiska bodo zagotovo zelo veseli. ■

Prispevek je lektoriral avtor sam. *Uredništvo*

Veterinarski nasveti za september

Anita Vraničar Novak*

V začetku septembra je treba čebele dokončno nakrmiti za zimsko zalogo hrane. Ob zadnjih krmljenjih je sladkorni raztopini priporočljivo dodati pelinov zvarek ali KAS (recept je v knjigi prof. Riharja Varoza čebel), saj ta zavira razvoj spor Noseme.

Vse čebelje družine je treba tudi natančno pregledati. Ta mesec je v družinah manj zalege, zato spremembe hitreje opazimo. Z zobotrebcom prebodem spremenjene pokrovčke – bodisi nagrizene, uleknjene ali tiste, ki so drugačne barve.

Če se iz njih povleče rjavkasta vlecljiva vsebina, vrnite sat v panj, sežgite zobotrebce, orodje, ki ste ga uporabljali, pa obžgite s plamenom. Pregleda ne nadaljujte, temveč pokličite vašega veterinarja za zdravstveno varstvo čebel. Skupaj bosta podrobno pregledala vse čebelje družine. Če bo posumil, da je družina zbolela za hudo gnilobo čebelje zalege, bo odvzel vzorce za laboratorijsko potrditev bolezni in vam napisal pisno navodilo. **Huda gniloba čebelje zalege je kužna bolezen, ki jo je treba zatirati po zakonu, zato je čebelar ob prijavi bolezni**

upravičen do odškodnine za uničene čebelje družine in opremo. Izpolniti mora vse zahteve, ki jih predpiše veterinarski inšpektor z odločbo.

Septembra je treba odstraniti trakove zdravila proti varoji Check Mite. Trakovi ne smejo ostati v čebelji družini več kot 42 dni! Uporabljenih trakov ne odvrzite med gospodinjne odpadke. Lahko jih dobro zapakirate in jih ob prvi priložnosti izročite veterinarju, ki vam je izdal zdravilo.

Najmanj 14 dni po odstranitvi sredstev za poletno zatiranje varoj morate na vsakih 7 dni kontrolirati naravni odpad varoj; postopek ponovite trikrat. Odpad spremljajte pri vseh čebeljih družinah, saj boste le tako dobili realno sliko. Podatke o odpadu zapisujte v dnevnik veterinarskih posegov. **Če na teden naravno odpadejo več kot tri varoje, o tem obvestite veterinarja, ki bo predpisal zatiranje.**

Zadostno in kakovostno nakrmljene čebelje družine, v katerih je čim manjše število varoj, bodo ob zimskem zatiranju, ko v njih ni zalege, zdrave dočakale pomlad 2011! ■

* dr. vet. med., VF NVI enota Novo mesto

Nacionalni veterinarski inštitut Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani:

Enota Murska Sobota, tel.: 02/521 19 91

Enota Maribor - Ptuj, tel.: 02/228 37 38

Enota Celje, tel.: 03/428 16 35

Enota Ljubljana, tel.: 01/477 93 71

Enota Kranj, tel.: 04/277 06 20

Enota Novo mesto, tel.: 07/332 51 17

Enota Nova Gorica, tel.: 05/731 02 84

Enota Nova Gorica, tel.: 05/338 37 00

Sušilnice SUŠA

Za sušenje cvetnega prahu in topljenje kristaliziranega medu. Sušiti je mogoče tudi sadje, zelenjavo, zelišča, gobe itd.

**Blaž Okorn, s. p.,
Sp. Sorica 1a,
4228 Železniki
tel.: 04/519 80 30 ali
031/542 517,
e-pošta:
blaz.okorn@siol.net**

Nakup sušilnice subvencionira
Ministrstvo za kmetijstvo,
gozdarstvo in prehrano.

Janez Grad, Andrej Gogala, Peter Kozmus, Aljaž Jenič in Danilo Bevk: Pomembni in ogroženi opraševalci – Čmrlji v Sloveniji

Čebelarstva zveza Slovenije, JSSČ
Lukovica 2010,
123 strani

Marca letos je ČZS, JSSČ izdala prvo v slovenščini napisano knjigo o čmrljih z naslovom **Pomembni in ogroženi opraševalci – Čmrlji v Sloveniji**. Za čebelami so čmrlji najpomembnejši opraševalci nekaterih vrst cvetnic, hkrati pa so v zdajšnji tehnološko razviti družbi, ki s stroji in škro-pivi ne prizanaša ne rastlinam ne živalim, ki prosto živijo v naravi, zelo ogroženi. Z izdajo te knjige je skušala ČZS slovenskemu bralcu približati življenje čmrljev in ga spodbuditi, da bi jim na podlagi tako pridobljenega znanja pomagal pri njihovem boju za preživetje.

Knjiga obsega 123 strani besedila, ki ga dopolnjujejo številne lepe slike iz življenja čmrljev. Podrobno je predstavljenih enajst vrst čmrljev, ki so pri nas najbolj razširjene. Poleg poglavij, v katerih so čmrlji podrobno opisani, delo vsebuje še:

- posvetilo doc. dr. Janezu Poklukarju in dr. Jožefu Starcu, prerano umrlima slovenskima strokovnjakoma na področju čebelarstva in velikima ljubiteljema ter preučevalcema čmrljev,
- prijazno in spodbudno uvodno besedo predsednika ČZS Boštjana Noča,
- predgovor in zahvalo avtorjev knjige,
- uporabljene vire,
- kratek opis pomena in dejavnosti komisije upravnega odbora ČZS za alternativne opraševalce in
- poudarke iz recenzij knjige, ki sta ju napisala doc. dr. Janko Božič in akademik prof. dr. Matija Gogala.

V enajstih poglavjih o čmrljih avtorji pregledno obravnavajo te žuželke. V prvih poglavjih predstavijo njihove značilnosti, njihov zgodovinski razvoj, njihovo razširjenost po svetu, življenjski prostor ter pomen in ogroženost čmrljev, v naslednjih pa opišejo njihov enoletni življenjski krog, vedenje in njihove dejavnosti ter načine, kako pomagati čmrljem pri njihovem preživetju. Da bi bralcem olajšali preučevanje čmrljev in razlikovanje med njihovimi vrstami, smo vključili tudi nekoliko zahtevnejše poglavje o določanju čmrljev, sledijo pa še poglavja s predsta-

vitvijo enajstih najpogostejših vrst čmrljev v Sloveniji, slikovnim ključem za prepoznavanje teh vrst ter s predlogi za njihova slovenska poimenovanja.

Knjiga je nastala na podlagi dozdajšnjih ugotovitev o življenju naših čmrljev. Obseg obravnavane tematike je bil delno omejen s finančnimi sredstvi založnika, delno pa tudi s stališči avtorjev glede vsebine knjige. V prihodnosti bo knjigo mogoče dopolniti in vsebinsko razširiti še na nekatere izmed 35 do zdaj opaženih vrst v Sloveniji. Tiskano naklado je ČZS razdelila slovenskim čebelarskim društvom in Zavodu Republike Slovenije za šolstvo, ki bo knjigo posredoval vsem slovenskim šolam za uporabo v učnem procesu, obvezne izvede pa sta prejeli Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani in knjižnica ČZS v Čebelarskem centru Slovenije na Brdu pri Lukovici. ■

dr. Janez Grad

Na Čebelarski zvezi Slovenije pripravljamo ponatis knjige Čmrlji v Sloveniji, ki bo v prosti prodaji. **Uredništvo**

O spodbujanju čebelarstva v 18. stoletju

Andrej Šalehar*

O čebelarski zakonodaji so zlasti v starejših letnikih slovenskih čebelarskih revij, objavljeni zelo dobri, podrobni in poučni članki. Nekako izmuznilo pa se je **Navodilo za popis čebeljih panjev v letu 1788**, ki smo ga odkrili pri preučevanju živinorejske zakonodaje, zato ga na kratko predstavljamo tokrat.

Cesarica Marija Terezija je 8. aprila 1775 izdala zakon o razširjanju čebelarstva, ki vsebuje še za zdajšnje čase pomembna določila. Takšna so na primer določila, da je čebelarstvo prosto vseh davkov, da sme čebelar svoje čebele prepeljati tudi na pašo, da od panjev, prepeljanih na pašo, ni treba plačevati mitnine, da je vsakomur dovoljeno imeti poljubno število panjev, da lahko čebelar 24 ur za sleduje svoj roj tudi na tuji zemlji, in druga. Čebelarstvo je želela spodbuditi tudi s šolanjem čebelarjev, zato je ustanovila čebelarske učilnice ter nastavila čebelarske učitelje, vendar so jih njeni nasledniki 31. oktobra 1781 z dvornim odlokom odpravili. Za spodbujanje čebelarstva je bil 13. septembra 1785 izdan nov dvorni odlok, ki je za najboljša čebelarja v vsakem okraju določal po dve premiji. Prva premija (12 guldnov) je pripadla tistemu, ki je imel največ panjev (vendar več kot 10), druga (6 guldnov) pa čebelarju, ki je bil drugi po številu panjev. Če sta imela čebelarja enako število panjev, je imel prednost tisti, ki je čebele bolje oskrboval. Premije so podeljevali pred spomladanskim rojenjem čebel, s tem pa so želeli spodbuditi tudi dobro oskrbo ob zazimivki čebel. Premije so bile razpisane za štiri leta, in to od leta 1787 naprej.

Dvorni odlok, izdan 23. julija 1787, ki govori o popisu staleža živine in popisu pričakovane krme, vsebuje tudi obrazec za popis čebeljih panjev konec aprila 1788 (obrazec C) in navodilo za njegovo izpolnjevanje (str. 170).

Navodilo za izpolnjevanje obrazca za popis čebeljih panjev v treh odstavkih določa, da morajo gospodarski uradi najboljše čebelarje, predlagane za prvo ali drugo premijo, predstaviti s temeljito in podrobno obrazložitvijo ter tabelo, nato pa vse to, skupaj s podatki o premijah za prejšnje leto, do konca aprila, torej še pred rojenjem čebel, poslati na okrajni urad. V tem uradu nato pripravijo zbirnik ter ga skupaj s prilogami do konca junija pošljejo kraljevski deželni vladi. Število panjev, zaradi katerih naj bi bila podeljena premija, mora biti vključeno v skupno vsoto. Tabele so oštevilčene enako kot tabele

Obrazec C za popis čebeljih panjev konec aprila 1788

za stalež živine – zaporedna številka je enaka kot v prejšnjih letih.

Dvorni odlok iz leta 1785, ki je določal premije za spodbujanje čebelarstva, so 31. avgusta 1792 preklicali. V posameznih deželah so pozneje znova uvedli premije, vendar so bile te višje. Tako je na primer v Galiciji leta 1803 čebelar, ki je imel 100 panjev, dobil premijo 50 guldnov, čebelar, ki je imel 50 panjev, pa 25 guldnov. Na Moravskem so bili leta 1812 nagrajeni čebelarji, ki so prezimili največje število panjev. Za širjenje čebelarstva so spodbujali tudi setev medovitih kmetijskih rastlin.

Čebelje panje popisujemo tudi dandanes, v veljavno čebelarsko zakonodajo pa bi veljalo vključiti tudi spodbude, ki bi pripomogle k uspešnejšemu čebelarjenju. ■

Viri:

- Aufmunterung zur Bienenzucht in Galizien. Nr. 4. Hofdecret vom 6 Januar 1803. Sr. k. k. Majestät Franz des Zweyten politische Gesetze und Verordnungen für die Oesterreichischen, Bömischen und Galizischen Erbländer. Neunzehnter Band. Wien 1806, str. 6–7.
- Bienenzucht. N. XXX. 13. September 1785. Handbuch aller unter der Regierung des Kaisers Joseph des II. für die k.k. Erbländer ergangenen Verordnungen und Gesetze in einer systematischen Verbindung enthält die Verordnungen und Gesetze vom Jahre 1780–1790. Neunter Band, Wien 1787, str. 208–209.
- Bienenzuchtverbreitung. 8. april 1775. V: Sammlung Verordnungen und Gesetze vom Jahre 1740 bis 1780, Dunaj 1786–1787, zvezek VII, št. 1680, str. 204–212.
- Die Abreichung der für die Bienenzucht ausgesetzten Belohnungen hat aufzuhören. Nr. 83. Hofdecret vom 31. August 1792. Sr. k. k. Majestät Franz des Zweyten politische Gesetze und Verordnungen für die Oesterreichischen, Bömischen und Galizischen Erbländer. Erster Band. Wien 1817, str. 168.
- Die Bienenzuchtslehrämter sind aufgehoben. 31. Weinmonat 1781. Handbuch aller unter der Regierung

* zaslužni prof. dr.

des Kaisers Joseph des II. für die k.k. Erbländer ergangenen Verordnungen und Gesetze in einer systematischen Verbindung enthält die Verordnungen und Gesetze vom Jahre 1780–1790. Erster Band, Wien 1785, str. 505.

Feldbau und Viehhaltung. N. XXII. Hofdecret vom 23. Julius 1787. Handbuch aller unter der Regierung des Kaisers Joseph des II. für die k.k. Erbländer ergangenen Verordnungen und Gesetze in einer systematischen

Verbindung enthält die Verordnungen und Gesetze vom Jahre 1780–1790. Vierzehnter Band, Wien 1789, str. 158–170.

Vertheilung der Prämien zur Emporbringung der Bienenzucht in Mähren. Nr. 4. Hofdecret vom 18. Junius 1812. Sr. k. k. Majestät Franz des Zweyten politische Gesetze und Verordnungen für die Oesterreichischen, Bömischen und Galizischen Erbländer. Acht und dreissigster Band. Wien 1813, str. 250–251.

ČEBELARSKI POTOPIS

Pri čebelarjih v Bolgariji

Miha Štular*

V Bolgariji, državi s 7 milijoni prebivalci, se je čebelarstvo po njenem vstopu v Evropsko unijo zelo spremenilo. Do nedavnega je velika večina čebelarjev čebelarila ljubiteljsko, dandanes pa se vse bolj povečuje število poklicnih čebelarjev s 400 do 600 in tudi več čebeljimi panji. Približno 40.000 čebelarjev goji 700.000 čebeljih družin, na leto pridelajo od 10.000 do 12.000 ton medu, od tega ga domači trg porabi tretjino, dve tretjini pa ga izvozijo. V tej državi je tržna niša vzreja matic, saj s celotno domačo vzrejo ne zadostijo povpraševanja, povečuje pa se tudi prodaja paketnih rojev.

V obdobju rojilnega razporedenja naše kranjske sivke, njenega burnega razvoja ter naprežanja, da bi nadoknadila, kar je zaradi slabega vremena pozno spomladi zamudila, smo se slovenski čebelarji v organizaciji Kluba čebelarskih mojstrov

Slovenije ter pod vodstvom Franca Prezljia in bolgarskega čebelarja Detelina Velinova odpravili na obisk k bolgarskim čebelarjem. Po prestopu srbsko-bolgarske meje ter vožnji v notranjost države smo številni udeleženci ob pogledu na odstirajočo se pokrajino doživeli pravi kulturni šok. Kot da bi se čas ustavil neke sredi sedemdesetih, osemdesetih let prejšnjega stoletja. Spomeniki socialistične ideologije še vedno nemo kričijo v nebo, več tisoč hektarjev rodovitne, a neobdelane zemlje pa željno pričakuje kmetove roke. Fizične meje države so bile hkrati tudi psihološka bariera, ljudje so delali, ne da bi ob tem razmišljali, zato je narod postal nekakšen osamelec Balkanskega polotoka. Dandanes si več kot polovica prebivalstva služi kruh z delom v tujini, doma pa jim propadajo hiše ter se jim zaraščajo polja.

* Kmetijsko gozdarski zavod Kranj

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75 | A-8493 Klösch, Avstrija
Tel. & faks: +43 (0) 3475 / 2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas
Ponedeljek-petek
8:00-12:00 13:00-18:00
Sobota 8:00-12:00

Jezik za sporazumevanje: nemščina
Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
Logar trade d.o.o. iz Šenčurja
Jana posredovanje, zastopanje, Maribor

Kako nas najdete:

Imejte svoj vosek pod nadzorom!
Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

-Imate možnost prisostvovati predelavi vaših starih satnic oz. predelavi vašega voska!
Obvezna je predhodna telefonska najava!

-Najmanjša količina obdelave je 20kg surovega voska, oz. 50kg starih satnic.

-Garantiramo razkuževanje s paro.
Zelo ugodno razmerja kvaliteta-kakovost.

-Po željo izdelujemo vsako debelino in dimenzijo satnic.

-Obdelava voska možna skozi celo leto.

durch die Austria Bio
Garantie kontrollierter Betrieb

Čebele nas povezujejo

Strokovni čebelarški ogled smo začeli v čebelarstvu Bumov, nedaleč od kraja Pleven. Bumovi se ukvarjajo z vzrejo matic, gospodarijo s 450 nakladnimi panji, vsa dela pa opravljajo gospodar, njegova žena, ki v procesu vzreje matic opravlja presajanje ličink, ter trije zaposleni. V 1800 plemenilčkih s 6 ali celo 7 serijami vzredijo približno 9000 matic na leto. Sezona vzreje matic se začne aprila in traja do konca septembra, saj so temperature ta mesec v Bolgariji še povsem poletne. Pri vzreji trotoev uporabljajo zvižajočo s brezmatičnimi družinami, saj le tako lahko zagotovijo, da so troti v družinah še v poznem poletju. Seleksijsko delo je naloga nacionalnega čebelarškega inštituta, ki se lahko pohvali s 50 leti izkušenj na tem področju. Čebelarški inštitut, ki stoji sredi 10 km velikega kroga, v katerem ni drugih čebelarstev, izpolnjuje normative rodovniške plemenilne postaje, nad celotnim rejskim delom v 500 seleksijskih panjih LR- in DB-mere pa bedi docent čebelarstva. Iz tega inštituta dobivajo vzrejni material vsi bolgarski vzrejevalci matic. Čebelar Bumov tam vsako leto kupi od tri do pet rodovniških matic, od katerih pridobiva vzrejni material za vzrejo matic za prodajo. Vse rodovniške matice z inštituta so umetno osemenjene, stare so eno leto, tako da so že znane njihove lastnosti, ki jih bodo podedovale potomke, njihova cena pa je 100 EUR. Po ogledu čebelarstva Bumov smo se odpeljali v Pleven ter se po namestitvi odpravili na raziskovanje kraja. Najveličastnejša stavba je brez dvoma panoramski muzej, v katerem so motivi iz bolgarske zgodovine mojstrsko preliti na platno, krona umetniškega izražanja pa je notranji obok muzejske kupole. Na platu, dolgem 115 m, širokem 15 m ter težkem 5 ton, je uprizorjena bitka ruskih vojakov s turško vojsko ob osvoboditvi Bolgarije izpod turške oblasti.

Drugi dan smo se odpeljali do kraja Lovech na obisk čebelarstva Pavlovi. Kolovozna pešpot do enega izmed njihovih čebelarških stojišč je bila zaradi obilice dežja prejšnji dan prava avantura, ki

pa ni prizanesla naši obutvi in obleki. Pavlovi so vodilno čebelarško podjetje za vzrejo matic, saj jih na leto vzredijo 10.000, poleg tega pa pripravijo za prodajo še 500 paketnih rojev ter pridelajo od 6 do 8 ton medu. Preostanek medu porabijo za vzrejo matic. Na 12 stojiščih čebelarijo s tisoč gospodarskimi čebeljimi družinami. V čebelarstvu so zaposleni trije člani družine, v obdobju vzreje matic pa sta poleg njih sezonsko zaposlena še dva delavca, ki na mesec zaslužita po 250 EUR. Oče, ki je lastnik podjetja, skrbi za čebelje družine, sin pa se ukvarja z vzrejo matic. Za vzrejo matic imajo 2000 plemenilčkov ter 70 na inštitutu odbranih trotarjev. Podobno kot Bumovi tudi oni vsako leto kupijo pet do šest rodovniških matic, od katerih pridobivajo vzrejno gradivo. Pri selekciji matic spremljajo lastnosti, kot so čistost pasme, zmanjšana rojivost matic, dolgoživost čebel ter kakovost prezimovanja čebeljih družin. Vsak dan iz plemenilčkov odvzamejo 120 oprasnih matic. Cena gospodarskih matic na trgu je 7 EUR. Čebele zdravijo po navodilih veterinarjev, čez zimo pa izgubijo od 2 do 5 % čebeljih družin. Kot poudarjajo Pavlovi, na domačem trgu nimajo težav s prodajo matic. Na leto namreč v Bolgariji vzredijo približno 40.000 matic, samo za potrebe domačega trga pa bi jih vsako leto potrebovali 60.000. Pomembno vlogo na trgu matic ima nacionalni interes, saj želi država s programom subvencioniranja nakupa matic zaščititi domačo čebelo. Čebelarji bodo tako za polovico svojih čebeljih družin prejeli po 3,75 EUR od prodajne cene 7 EUR za nakup matic. Slabše so odkupne cene medu, saj ga veletrgovci odkupujejo po samo 2 EUR za kilogram.

Popoldne smo v bližini Sofije obiskali še čebelarja, ki je lani prejel nagrado za najboljšo inovacijo v čebelarstvu v Bolgariji. Izdelal je poseben nakladni panj, v katerem sočasno vzreja matice, smuka cvetni prah in prideluje med. Iz enega panja tako na leto iztoči od 10 do 20 kilogramov medu, v njem pridelava 5 kilogramov cvetnega prahu ter v dveh serijah vzredi 20 matic in 1 paketni roj. S svojo inovacijo optimira delovne procese, tako da na čebelji panj pridelava veliko več kot drugi čebelarji, ki so usmerjeni samo v en produkt.

Ob slovesu od bolgarskih stanovskih kolegov sem dobil vtis, da so tamkajšnji čebelarji pomemben gradnik prihodnosti bolgarskega podeželja. S svojim delom občutno izstopajo iz sivega povprečja malih podeželskih ljudi, s svojo dejavnostjo s pridom črpajo neizrabljene naravne vire ter poseljujejo neposeljena območja. Naklonjena jim je politika, naklonjen jim je trg, na njih pa je, da bodo ta dva aduta premišljeno uporabili sebi v prid. To smo jim ob koncu zaželeli tudi slovenski čebelarji. ■

Jeseni bomo sadili javorje

Janez Kolenko*

ČZS, JSSČ letos nadaljuje akcijo saditve medovitih dreves s saditvijo gorskega javorja (*Acer pseudoplatanus* L.).

Gorski javor je v večjem delu Slovenije razširjen že v naravi, kljub temu pa vsako dodatno drevo, ki ga bomo posadili, gotovo ne bo nikjer odveč. Naša drevesca se bodo dobro znašla tako v gozdu kot tudi v urbanem prostoru, le na njihove končne dimenzije ne smemo pozabiti. Zraste namreč v mogočno drevo, visoko od 25 do 30 m, lahko tudi do 40 m, s premerom več kot 1 m, dočaka pa lahko zavidljivih 400 let.

Kam in kako bomo posadili javorje?

Gorski javor uspeva v globokih, svežih in s humusom bogatih tleh. Torej bomo taka tla tudi poiskali. V hribovitem svetu bo te pogoje najlažje poiskati na dnu pobočij, kjer so tla globlja, zaradi izpiranja opada in talnih sestavin na višje ležečih delih pa so tudi bogatejša s hranili. V ravninskem svetu moramo paziti predvsem na to, da sadik ne posadimo na preveč vlažno mesto. Če imamo občutek, da so tla na izbranem mestu preveč revna, izkopljemo nekoliko večjo jamo in izkopani zemlji primešamo kompost. Ker bomo drevesca sadili jeseni, se bodo sadike do spomladi že lepo ukoreninile in zalivanje v prihodnjem letu ne bo potrebno,

* predsednik komisije UO ČZS za medovita in zdravilna zelišča

Foto: Internet

Gorski javor v cvetenju

ob morebitni suši pa nam bo sadika hvaležna za vsako vedro vode. Javor je precej priljubljen pri divjadi, zato moramo poskrbeti še za zaščito pred objedanjem poganjkov. To bomo najlažje dosegli tako, da bomo okrog sadike postavili tri količke in jih povezali z vrvico, tako da bodo sadiki zagotavljali tudi primerno oporo ob morebitnem močnem vetru, dežju in snegu. ■

Prevzem sadik gorskega javorja

Kot je znano, bo tudi to jesen v Sloveniji potekala akcija razdelitve medovitih rastlin. Predsednike ČD obveščamo, da bo prevzem sadik gorskega javorja organiziran na istih lokacijah kot lani. Društvo, ki bi želelo sadike prevzeti na drugi lokaciji, naj to do 20. septembra 2010 sporoči g. Samcu po telefonu, št. 040/436 517, ali na elektronski naslov: tomaz.samec@czs.si. Prevzem sadik bo mogoč na šestih lokacijah po Sloveniji:

- Tišina pri Murski Soboti – Semesadike Mengeš, d. d.;
- Markovci pri Ptuj – Semesadike Mengeš, d. d.;
- Mengeš – Semesadike Mengeš, d. d.;
- Ručetna vas pri Semiču;
- Vipava;
- Bizeljsko.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ za zagotavljanje varne hrane

inž. JOŽE KUNSTELJ, s. p.

ZAVRTI 41 - 1234 MENGEŠ, telefon: 01 723 70 27,
GSM: 031 893 276, e-pošta: jmkunstelj@volja.net
Izdelujemo: 3-, 4- in 5-satna točila za med s plastičnim sodom ter 4-satna točila za med INOX.
Ponujamo motorje za točila, plastične ventile in posode za med s prostornino 50, 70, 100 litrov. UGODNO!

ANA KUNSTELJ, s. p.

ŠIVILJSTVO KUNSTELJ

ZAVRTI 41 - 1234 MENGEŠ, telefon: 01 723 80 27,
GSM: 031 352 797, e-pošta: jm-kunstelj@volja.net
Izdelujemo: KLOBUKE, KAPE (mreža je odporna na vročino), ROKAVICE, JOPIČE, KOMBINEZONE IN DRUGO ČEBELARSKO OPREMO.

Moj čebelnjak kot apiterapevtski apartma

Nedavno sem čebelnjak preuredil v objekt, v katerem lahko obiskovalcem ponudim sprostitve od vsakdanjih stresov, poleg tega pa tudi vse, kar čebelnjak in čebele lahko ponudijo človeku. Kar nekajkrat sem poslušal predavanja dr. Grošlja o apiterapiji in o zdravilnosti klime v čebelnjaku. Čebelarji smo je največkrat deležni nezavedno, ko opravljamo dela pri čebelah, le s težavo pa jo v izvirni in preprosti obliki ponudimo turistu oz. obiskovalcu.

Čebele sem preložil v nakladne panje in poleg čebelnjaka uredil stojišče. Čebelnjak, ki meri 9 m x 3 m, sem predelal v ličen apartma z več majhnimi, a uporabnimi prostori. Naredil sem tudi komoro s čebeljo mikroklimo. V prednji steni sem izrezal odprtino in jo zaprl s kovinsko mrežo. Pred njo sem prislonil dva, na poseben način konstruirana nakladna panja,

druge prostore, v katerih sta tudi dve ležišči. Ugotavljam, da je čebelnjak postal pravi sanatorij za dobro počutje in še za marsikaj.

Ker je vse to novejšega datuma, se čebelji družini do zdaj še nista dovolj razvili, da bi bila panja polna. Ko se bo število čebel povečalo na normalno količino, bo učinek še boljši.

Zakaj sem vse to naredil? V svoji etnohiši imam muzej, v katerem je ponazorjeno nekdanje življenje v Ribniški dolini. Muzej si čez poletje ogleda kar precejšnje število obiskovalcev iz domovine in zamejstva. Apartma v čebelnjaku pa je novost, ki jo rad pokažem vsem obiskovalcem (Vse o etnohiši lahko izveste na: www.etnohisa.com), njihovi odzivi pa so razveseljivi. Postopno bom v nekdanjem čebelnjaku, ki je na zunaj še vedno čebelnjak in krasi okolico,

Foto: Ivan Šega

Čebelnjak Ivana Šega

pri katerih zadnjo steno nadomešča mreža. Panja upravljam od zgoraj, podobno kot upravljamo z običajnimi nakladnimi panji. Z mrežami sem preprečil morebitni prehod čebel v komoro, omogočil pa sem pogled v čebeljo družino iz notranjosti komore. Vonj iz teh dveh panjev se širi v komoro, ki meri približno 1 m x 1,6 m. V ta prostor sem postavil gugalni stol za udobno počivanje. Prostorček ima tudi okno velikosti 60 cm x 60 cm. Ob vstopu obiskovalca okno prekrijem s pregrinjalom, s tem pa odrgnem sicer pokrito lino, skozi katero je lepo videti gibanje čebel v panjih. V komori nastane pomirjajoča svetloba, splošno ozračje pa s prijetnim vonjem po čebelah in pogledom nanje blagodejno vpliva na obiskovalca.

S tem sem ustvaril estetske, učne in blagodejne razmere za obiskovalce, ki sicer iz takšnih ali drugačnih razlogov ne bi stopili v čebelnjak. Zdaj, ko jim to pokažem, kar neradi dajo prostor naslednjemu obiskovalcu. Vonj iz komore se samodejno razširi v

Foto: Ivan Šega

Notranjost apiterapevtske komore

vedel tudi izobraževanje o apiterapiji in različna druga izobraževanja, obiskovalcem pa bom ponudil tudi ustrezne pridelke. Morda bo vsaj v dneh, ko bo v Sloveniji potekal forum o apiterapiji in kakovosti čebeljih pridelkov, kdo našel pot tudi do mene.

K tej dejavnosti so me spodbudila predvsem predavanja dr. Grošlja in razmišljanja o tem. Ali sem na tem področju prvi, ki se je začel ukvarjati s tem, ali je že kdo drug naredil kaj podobnega, zame ni pomembno. Pomembno pa je, da obiskovalci etnohiše vidijo nekaj novega, da nekaj novega preizkusijo, si ogledajo naravno življenje čebel v panju in da odhajajo zadovoljni.

Ivan Šega

Čebelarska info točka - www.cit.si

- čebelarji, trgovine, rejci, itd na interaktivni mapi Slovenije
- brezplačna prijava, dodatek za avto navigacije, mali oglasi,...

Mladi čebelarji na 1. mednarodnem tekmovanju na Češkem

V kraju Nasavrky na Češkem je 11. in 12. junija letos potekalo prvo mednarodno tekmovanje mladih čebelarjev, ki se ga je udeležila »čebelarška mladež« iz devetih držav: Avstrije, Belorusije, Češke, Italije, Lichtensteina, Nemčije, Poljske, Slovaške in Slovenije. Uradni jeziki so bili: češčina, angleščina, ruščina in nemščina. Slovenci smo se odločili tekmovali v angleškem jeziku, to je v jeziku, ki se ga krožkarji učijo v šoli. Po odločitvi ČZS je na tekmovanje odpotovala skupina štirih članov krožka OŠ Antona Ingoliča Spodnja Polskava skupaj z mentorjema Norbertom Jedlovčnikom in Marijanom Dreom.

Naloge, ki so jih reševali tekmovalci, so obsegale sedem področij: test, intervju s tekmovalcem na podlagi prej poslanega sestavka, poznavanje čebelarških orodij, morfologijo in mikroskopske preparate, medovite rastline, praktična opravila in 15 minut trajajočo predstavitev. Za reševanje nalog so oblikovali mešane skupine, ki so jih sestavljali predstavniki različnih držav. To je omogočilo druženje in spoznavanje.

V soboto dopoldne je komisija pregledovala izpolnjene teste in zbirala rezultate, dosežene na posameznih področjih. Tekmovalci z mentorji so si lahko izbrali ogled Hipološkega muzeja s konji v naravi ali Muzeja marionet. Na slovesni razglasitvi rezultatov je vladalo precej napeto ozračje. Komisija je

Foto: Marjan Dreo

Tekmovalci iz Slovenije: Žan Krebs, Jani Kovačič, Rok Cafuta in Aleš Schreiner

najboljšim razdelila nagrade, ki jim bodo koristile pri čebelarjenju, in lepe medalje. Najboljše povprečje glede na dosežena mesta posameznikov je dosegla Češka, sledile pa so ji Slovaška, Italija, Avstrija, Slovenija, Poljska, Nemčija, Belorusija in Lichtenstein. Tako smo Slovenci zasedli peto mesto, v sredini. Drugo mednarodno tekmovanje bo leta 2011 na predlog avstrijske delegacije potekalo v Avstriji. Upamo, da bodo slovenski tekmovalci na drugem srečanju še uspešnejši.

Norbert Jedlovčnik

DOGODKI IN OBVESTILA

Preddvorski župan postal čebelar

Županu občine Preddvor Miranu Zadnikarju se je uresničila dolgoletna želja, da postane čebelar. Že na lanskem srečanju pri čebelarški lipi so mu člani ČD Preddvor podarili panj s sliko Preddvora in Zaplate, delo domačega umetnika Francija Gučka, julija letos pa sta mu predsednik društva Jožef Kokl in tajnik Darko Miklavčič na dom pripeljala še čebeljo družino in tako izpolnila lani izrečeno obljubo preddvorskih čebelarjev. Župan Zadnikar bo čebeljo družino v AŽ-panju letos negoval pod nadzorom domačih čebelarjev, dobra skrb pa se mu utegne obrestovati prihodnje leto, ko naj bi že točil prvi med. Tako je župan Občine Preddvor Miran Zadnikar postal polnopravni član ČD Preddvor in eden od številnih slovenskih županov – čebelarjev.

Saša Pivk Avsec

Foto: Saša Pivk Avsec

Župan Preddvora Miran Zadnikar ob čebelji družini

Veselite otrok na čebelarškem taboru

Kolikor bolj se bliža konec šolskega leta, toliko bolj se otroci veselijo počitnic. Da je bilo veselje še večje, smo v centru ČZS junija organizirali tri-dnevni čebelarški tabor. Nanj se je prijavilo precej več otrok, kot smo pričakovali, zato smo jih izmed prijavljenih izbrali 20 iz vse Slovenije. Ob prihodu na tabor smo jih seznanili s programom in prav vsi so nestrpnost pričakovali svoje prve čebelarške preizkušnje.

Foto: Tomaž Samec

Udeleženci tabora so se najprej spoznali med seboj in izmenjali izkušnje, ki so jih že doživeli s čebelami. Skupaj z g. Šivicem smo jih odpeljali v naravo, da so spoznali posamezne vrste rastlin, ki so pomembne za čebele, in se zavedli, zakaj so čebele tako pomemben člen v naravi. Ob tej priložnosti so nabrali cvetove posameznih rastlin, iz katerih so naslednji dan pripravili preparate in si pod mikroskopom ogledali njihov cvetni prah. Prav tako so si pod mikroskopom ogledali zgradbo čebele, trota, matice, čmrlja, pa tudi čebeljega plenilca sršena.

Seveda so otroci v okviru tabora spoznavali tudi čebelarška opravila. Skupaj s čebelarjem g. Albinom Zajcem je vsaka skupina skrbela za svojo čebeljo družino. Zanje smo pripravili tudi delavnice o vzreji matic. V okviru teh so označevali trote in pozneje ugotavljali, iz katerega panja je njihov označen trota.

Ob koncu tabora so spoznavali tudi čebelje pridelke in senzorične razlike med posameznimi vrstami medu. Poleg tega so v kalupe vivali vosek in vsak je iz voska naredil čebelo, ki mu bo ostala v spomin na letošnji čebelarški tabor.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ za zagotavljanje varne hrane

Druge »čebelarške« veselo-zabavne igre

V okviru Veselih dnevov v Žirovnici bodo v nedeljo, 5. septembra, od 13. ure naprej potekale 2. »čebelarške« veselo-zabavne igre. Lani se je na njih pomerilo 15 čebelarških društev iz vse Slovenije. Igre, ki potekajo po scenariju Boštjana Noča, so namenjene predvsem druženju čebelarjev, obiskovalci pa iz veselo-zabavnih iger na svojevrsten način spoznavajo čebelarjeva opravila. Tako kot lani se bodo čebelarji tudi letos pomerili v šestih igrah (v risanju panjskih končnic, zbijanju in žičenju satnikov ter vstavljanju satnic, prepoznavanju

medu, prinašanju medu, izdelavi sveč ...). Do 1. avgusta se je odzvala že večina lanskih udeležencev iger (čebelarška društva Sežana, Bohinj, Preddvor, Lukovica, Logatec, Žirovnica, ČZS, ČZ SA-ŠA, Ilirska Bistrica), k sodelovanju pa vabimo tudi druga čebelarška društva. Ekipo sestavlja 5 članov, med njimi pa mora biti vsaj ena ženska. Rok za prijavo je 3. september 2010, do 18. ure. Vse dodatne informacije dobite na e-naslovu: boštjan.noc@telemach.net ali po GSM: 040/436 512. Vabljeni tudi gledalci in navijači!

Ocenjevanje medu v Ilirski Bistrici

Vabimo vas na ocenjevanje medu, ki ga organizira ČD Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica. Sprejem vzorcev bo v Čebelarškem domu (Vencinova hiša), Levstikova ulica 8b, Ilirska Bistrica, 10. septembra 2010 od 17.–20. ure in 13. septembra 2010 od 17.–20. ure. **Po pošti lahko**

vzorke pošljete do 13. septembra 2010, in sicer na naslov: g. Zorko Šabec, Prešernova 46, 6250 Ilirska Bistrica. Pristojbina za en vzorec je 10 EUR. Informacije po tel. št. 041/391 174 (g. Logar).

Zorko Šabec, predsednik ČD Anton Žnideršič

6. boljši sejem medovitih rastlin

Maja 2010 je bil v Botaničnem vrtu v Ljubljani že 6. boljši sejem medovitih rastlin, ki ga v sodelovanju z Botaničnim vrtom in Biotehniško fakulteto v Ljubljani zdaj že tradicionalno pripravlja Slovensko društvo za kulturo vrtov in narodne zbirke rastlin.

Toplo sonce je že zgodaj zjutraj posijalo na rastline, ki so zacvetele v vsem svojem sijaju. Na sejmu so si lahko obiskovalci ogledali številne medovite rastline, med njimi tudi nekatere zelo redke. Čebelarji in ljubitelji medovitih rastlin so si na sejmu izmenjali njihove sadike ter jih pozneje posadili na svoj pisani vrt ali ob svojem čebelnjaku.

Poleg bogate rastlinske ponudbe so se predstavili tudi številna društva in zavodi. Tako je Čebelar-ska zveza Slovenije skupaj s čebelarji ČD Ljubljana - Barje predstavila pomembnost obstoja čebel v naravi. Čebele pomembno vplivajo na pestrost in raznolikost rastlin v naravi, poleg tega pa sta od opraševanja čebel odvisni tudi količina in kakovost pridelkov. Na stojnici, na kateri smo svojo dejavnost predstavljali čebelarji, je veliko pozornosti vzbudil

Foto: Tomaž Samec

opazovalni panj. Obiskovalci so si lahko ogledali organiziranost čebelje družine ter spoznali razlike med čebelami, troti in matico, na stojnici pa so lahko spoznali tudi čebelje pridelke.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ za zagotavljanje varne hrane

OBVESTILA ČZS

Minister Dejan Židan obiskal ČZS

ČZS je takoj po imenovanju g. Dejana Židana za novega ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano na MKGP naslovila prošnjo za sestanek, na katerem bi mu predstavili zdajšnje stanje in predvsem problematiko v čebelarstvu.

Minister nas je zelo pozitivno presenetil, saj je predlagal, da se srečamo kar na sedežu ČZS. Skupaj s svojimi ožjimi sodelavci nas je obiskal v sredo, 7. julija, popoldne. Na delovnem sestanku smo ministru podrobno predstavili zdajšnje stanje v čebelarstvu, naš pogled na ukrepe države za pomoč čebelarjem ter predloge za izboljšanje stanja v čebelarstvu. Največ pozornosti smo namenili problematiki zdravstvenega stanja čebel ter množičnim izgubam čebel, ena izmed pomembnih tem pa je bil tudi predlog ČZS, da bi kranjsko čebelo razglasili za ogroženo, temu pa bi sledili vsi potrebni ukrepi države.

Minister Židan je zelo pozorno prisluhnil našim argumentom, predvsem pa je konstruktivno sodeloval že med predstavitvijo problematike ter svojim službam sproti predlagal, kako se bomo lotili reše-

vanja zadev. Ob koncu delovnega sestanka smo ministra seznanili še s problematiko ponarejenega medu na trgovskih policah v Evropski uniji. Minister se je takoj zavzel za to, da je treba v trgovskih centrih po Sloveniji preveriti, ali je na policah resnično pravi med.

Po sestanku sva skupaj s tajnikom g. Antonom Tomcem ministru in njegovim sodelavcem razkazala Čebelar-ski center Slovenije (knjižnico, laboratorij). Ker je prav med njihovim obiskom na ČZS potekal praktični tečaj začetnikov, jih je minister pozdravil in jim zaželel veliko uspeha pri čebelarjenju. Ob koncu obiska je minister pozitivno ocenil dejavnost ČZS in izrazil željo po dobrem, predvsem pa konstruktivnem sodelovanju.

Lahko rečem, da so naši prvi vtisi o ministru Židanu zelo dobri. Obljubil je vso podporo čebelarstvu, saj se po njegovih besedah zaveda pomembnosti čebele v kmetijstvu. Predvsem nas veseli, da se je takoj po sestanku lotil reševanja predstavljene problematike.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Enotna grafična podoba za večjo prepoznavnost slovenskega čebelarstva

Celostna grafična podoba pomembno vpliva na prepoznavnost podjetja ali blagovne znamke. To je namreč oblika neverbalne komunikacije, ki z enotno vizualno podobo komunicira navzven in pripomore k večji in učinkovitejši prepoznavnosti.

ČZS ima za slovensko čebelarstvo že od leta 2008 izdelano celotno grafično podobo. Ta je bila zasnovana za boljše prepoznavnost slovenskega čebelarstva in čebeljih pridelkov doma in v tujini, podrobno pa je bila opredeljena v Priročniku o celostni grafični podobi. Prepoznavni znak oz. logotip sestavljata panj in slogan »Opojnost medene dežele« in ga že lahko zasledimo na številnih elementih, ki jih uporabljajo tako ČZS kot tudi posamezni čebelarji, še zlasti na nalepkah za med za kozarce za slovenski med, na oglasnih tablah, na darilni embalaži, tiskovinah, na promocijskih gradivih, transparentih itd. Uporaba enotnega znaka in enotna promocija povečata prepoznavnost, zato je načrtovanje trženja preprostejše in učinkovitejše, tako da se sčasoma lahko izognemo dobršnemu delu stroškov, saj kupec že s pogledom na znak dobi številne informacije o dejavnosti, ki jo opravljamo (v našem primeru o čebelarstvu).

Logotip celostne grafične podobe lahko uporabljajo vsi, ki predstavljajo slovensko čebelarstvo: čebelarska društva, čebelarji, polnilci slovenskega medu, turistične organizacije za predstavljanje če-

belarskega turizma v skladu s pravilnikom ter drugi, ki so kot uporabniki vpisani v seznam, ki ga vodi in potrdi ČZS. Uporabniki celostne grafične podobe in čebelarji lahko na dokumentih poleg skupnega uporabljajo tudi svoje logotipe.

Ker sta za uspeh celostne grafične podobe in prepoznavnost logotipa »Opojnost medene dežele« pomembna tudi pogostost uporabe pri slovenskih čebelarjih in posameznih čebelarskih društvih, ČZS in Komisija za ekonomiko čebelarstva pozivata k uporabi tega znaka vse, ki so povezani s slovenskim čebelarstvom. Kolikor pogostejše se bo znak pojavljal v povezavi s slovenskim čebelarstvom, toliko večja bo tudi njegova prepoznavnost, s tem pa tudi prepoznavnost slovenskega čebelarstva in seveda tudi prepoznavnost vseh pridelkov, ki jih trži slovenski čebelarji. Za več informacij o uporabi enotnega logotipa lahko povprašate svetovalko za ekonomiko Tanjo Magdič (tanja.magdic@czs.si ali 040/436 513). Vsak, ki se bo odločil za uporabo logotipa, bo prejel tudi zgoščenko z zapisom, primernim za uporabo na tiskovinah, oglasnih tablah, internetu itd.

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ za ekonomiko

Nove članske izkaznice ČZS

Članska izkaznica je potrdilo, da si član določen organizacije, nova članska izkaznica ČZS pa je še nekaj več. Opremljena je namreč s črtno kodo, ki ob pomoči ustrezne programske in računalniške podpore omogoča dostop do »personalne mape« vsakega člana.

ČZS je več kot pol leta vnašala baze podatkov v posebni program, tako da bo odslej vsak čebelar član ČZS imel svojo številko, na podlagi katere bo mogoče dostopati do vseh podatkov o njem (koliko časa je član, katera izobraževanja je obiskoval, katera odlikovanja ČZS je prejel ...).

Namen novih izkaznic je tudi zmanjšanje »birokracije«. Od 1. oktobra 2010 naprej bo v okviru izobraževanj ČZS uveden nov način vpisovanja navzočnosti, saj ne bo več potreben vpis oz. podpis na evidenčni list, temveč bodo člani navzočnost potrjevali s člansko izkaznico prek računalniškega

sistema (poteg kartice skozi čitalnik – podobno kot bančne kartice). Prav tako bodo v podjetjih, v katerih imamo člani ČZS zagotovljene popuste, te obračunali samo, če bo čebelar predložil člansko izkaznico.

Z novim načinom želimo predvsem zmanjšati administracijo. Od zdaj naprej bo pomembno, da imamo člansko izkaznico ČZS vedno s seboj. V vodstvu ČZS se trudimo, da bi za naše člane pridobili še dodatne ugodnosti. Sistem bomo sproti nadgrajevali. Zaradi uvedbe novega sistema pa vse člane prosim za strpnost in razumevanje ob mogočih začetnih težavah. Če boste naleteli na kakršne koli težave, lahko pokličete tajnika g. Antona Tomca.

Naj se ob tej priložnosti zahvalim vodstvu čebelarskih društev za pomoč pri razdeljevanju članskih izkaznic.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Med slovenskih čebelarjev je vreden zaupanja!

Na podlagi prijave o možnosti, da na trgovskih policah v slovenskih trgovinah ponujajo ponaredke medu, je Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano za zaščito porabnikov julija izvedel vzorčenje medu v nekaterih trgovinah. Rezultati analiz so pokazali, da so štirje vzorci vsebovali ponarejen med. Nobeden izmed teh vzorcev ni vseboval medu slovenskega izvora, to pa še dodatno potrjuje, da moramo biti pri nakupu medu zelo pozorni na njegov izvor.

Posebej je treba poudariti, da je med naravna sladka snov, ki jo čebele izdelajo iz nektarja cvetov ali iz izločkov iz živih delov rastlin oz. izločkov na ži-

vih delih rastlin, ki jih čebele zberejo, predelajo z določenimi lastnimi snovmi, shranijo, posušijo in pustijo dozoreti v satju. Čebelar medu ne sme ničesar odvzeti in ničesar dodati.

ČZS, JSSČ izvaja za čebelarje izobraževanja o pridelavi medu v skladu z dobro čebelarско prakso in »Smernicami dobrih higienskih navad po načelih sistema HACCP«.

Zaupajmo torej našim čebelarjem, saj ti pridelujejo varen in kakovosten med, in podprimo domačo pridelavo, tako da kupujemo slovenski med znanege pridelovalca. Slovenski MED je vreden zaupanja!

Čebelarjevo jesensko delo

Jeseni se narava odene v čudovito paletu pisanih barv. Čeprav so čebele čebelarja za njegov trud med sezono obdarile z medom in drugimi čebeljimi pridelki in se že pripravljajo na zimski počitek, pa delo v čebelnjaku zanj še ni končano. V tem obdobju mora namreč pregledati zalego in urediti gnezdo za zazimljenje. Prav tako mora oceniti zalogo hrane in končati krmljenje družin. Pri tem pa je potrebna velika pazljivost, kajti v tem brezpašnem obdobju lahko s krmljenjem povzročimo ropanje.

Tako je seveda tudi jeseni pri čebelah še veliko opravil, s tem pa tudi težav, ki nas pestijo. V teh primerih lahko za nasvete povprašate terenske svetovalce, ki delujejo po celotni Sloveniji.

Terenski svetovalci obiskujejo čebelarje na njihovem domu. Tako so čebelarjem v pomoč pri pregledovanju, ocenjevanju razvoja in živalnosti čebeljih družin, opravljajo pa tudi interno kontrolo medu. Čebelar pokliče terenskega svetovalca ob morebitni negotovosti, ob pojavu sprememb v razvoju družin, sprememb čebel ali ob njihovem nenavadnem vedenju. Obisk in svetovanje terenskih svetovalcev sta za čebelarje povsem brezplačna. Zato čebelarje pozivam, naj izkoristijo to priložnost, saj bo svetovanje brez dvoma pripomoglo k še uspešnejšemu delu s čebelami. Čebelarji pa smo v skladu z zakonodajo dolžni zagotavljati notranji nadzor. Zato terenski svetovalci vsem čebelarjem pomagajo tudi pri vzpostavitvi notranjega nadzora. Pri čebelarju poleg osnovnega svetovanja opravijo terensko analizo medu

(izmerijo vsebnost vode in električno prevodnost medu). Meritve, pridobljene s terensko analizo, so čebelarju v pomoč pri določanju izvora medu.

Ker je treba redno spremljati naravni odpad varoj pri čebelah, nasvete potrebujejo tudi čebelarji začetniki. Tako se lahko s terenskim svetovalcem posvetujejo npr. o pravilni uporabi podničnega vložka pri čebelah. Zato tako čebelarje začetnike kot tudi vse druge čebelarje pozivamo, naj navežejo stik s terenskim svetovalcem na svojem območju, saj si bodo na podlagi njegovih nasvetov olajšali delo s čebelami.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ za zagotavljanje varne hrane

Čebelarstvo LUCKA

Dušan Žunko, s. p.
Sužid 41, 5222 Kobarid
031 870 709, 05 388 5856
info@lucka-sp.si, www.lucka-sp.si

Prodaja

- šablon za sočasno zbijanje in žičenje AŽ-, LR- in DB-satnikov (glej: Čebelar, 2/2008 in 2/2009),
 - matic iz Triglavskega narodnega parka
 - AŽ-, LR- in DB-satnikov, lahko tudi zbitih in žičenih,
 - novih panjev LUCKA
- Oddaja panjev LUCKA v dvoletno testiranje

Čebelarjem z veljavno čebelarско izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu v vrednosti več kot 50 EUR!

Tiskanje etiket

Sporočamo Vam, da lahko tiskanje etiket oddeslej znova naročite pri ČZS. Etiketke same lahko kupite v trgovini Čebelarna, Milena Kepic, s. p., na Brdu pri Lukovici. *Tajništvo ČZS*

Kampanja »Ohranimo čebele!«

Večina čebelarjev verjetno ve, da je ČZS maja letos začela kampanjo z naslovom »Ohranimo čebele!«. Cilj kampanje je ozaveščati javnost o tem, kaj lahko vsak posameznik naredi za obstoj kranjske čebele. Akcija je prepoznavna tudi po treh geslih: »Posadi rožo za čebelo«, »S čebelami do zdravja« in »Brez čebel ni življenja«. Poglavitni cilji kampanje so:

- razglasitev kranjske čebele za ogroženo živalsko vrsto;
- pospešitev sajenja medovitih rastlin in uvrstitev teh rastlin v program KOP;
- povečati ozaveščenost javnosti o pomenu čebele kot opraševalke in pridelovalke kakovostnih čebeljih pridelkov;
- povečati število raziskav o ohranjanju čebel s poudarkom na raziskavah kranjske čebele;
- omejiti uporabo FFS in povečati ozaveščenosti uporabnikov o njihovi pravilni rabi;
- povečati skrb za čiste vode;
- spodbujanje zelene ekonomije;
- sprejetje čebelarskega zakona.

Promocijske akcije potekajo od 22. maja, in sicer vsak torek popoldne v enem izmed Mercatorjevih centrov po Sloveniji. Tako smo predstavniki ČZS in predstavniki območnih čebelarskih društev doslej obiskali Celje, Maribor, Slovenske Konjice, Črnomelj, Brežice, Kranj, Jesenice, Novo Gorico, Novo mesto in Domžale. V vseh krajih je bil odziv zelo dober. Javnost je podpisu peticije za ohranitev čebel po večini zelo naklonjena, o tem pa med dru-

gim govori tudi več tisoč podpisov pod peticijo za ohranitev čebel.

Vrhunec kampanje načrtujemo za september. Promocijske akcije bomo pripravili:

- vsako soboto od 10. do 12. ure na stojnici na Prešernovem trgu v Ljubljani,
- vsak torek od 16. do 18. ure v Mercatorjevih centrih, in sicer:
 - 31. avgusta v Mercatorjevem centru v Domžalah in v Mercatorjevem centru v Kopru
 - 7. septembra v Mercatorjevem centru na Ptuj in v Mercatorjevem centru v Murski Soboti;
 - 14. septembra v Mercatorjevem centru v Slovenj Gradcu;
 - 21. septembra v Mercatorjevem centru v Trebnjem.

Teden od 20. do 26. septembra bo v Hipermarketu Mercator v Ljubljani posvečen akciji Ohranimo čebele, ta pa bo tudi uvod v največji letošnji čebelarski dogodek v Evropi – mednarodni Forum o apiterapiji in kakovosti čebeljih pridelkov.

Spoštovani čebelarji, če Vam čas dopušča, se pridružite akciji na Vašem območju, kajti če se nas bo v posameznem kraju zbralo veliko, bomo še bolj prepoznavni. V svojem imenu in v imenu ČZS se vsem, ki ste že in boste še sodelovali v naši kampanji, iskreno zahvaljujem. Tako bo vsak po svojih močeh prispeval k skupnemu cilju: OHRANITI ČEBELE!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Peticija »Ohranimo čebele!«

Smo v zadnjem mesecu podpisovanja peticije OHRANIMO ČEBELE! Čebelarje prosim, naj v času, ki nam je še na voljo, zberejo čim več podpisov, saj bomo le na ta način državi pokazali, da tako čebelarjem kot širši javnosti ni vseeno, kaj se dogaja s čebelami, in da mora država sprejeti vse ukrepe za ohranitev kranjske čebele. Cilj nam je zbrati 10 podpisov na vsakega čebelarja.

ČD prosim, da mape s podpisi pravočasno, to je do 15. 9. 2010, pošljejo na sedež ČZS. Vse zbrane podpise bomo državnim organom pre-

dložili ob koncu Apimedic.

Ob tej priložnosti se vsem čebelarjem ter vodstvom ČD zahvaljujem za vneto zbiranje podpisov. Verjamem, da bo tudi ta akcija pripomogla k izboljšanju razmer za ohranitev naše kranjske čebele!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Refraktometri za merjenje vlage v medu po ceni 62,60€/kos z DDV.

Naročila na info@ekokult.com ali na **041 341 943**.
Dostava tudi po povzetju.

Povabilo ponudnikom čebelarstva turizma

ČZS že vrsto let spodbuja slovenske čebelarje, da svoja čebelarstva odprejo tudi za čebelarstvo turistično ponudbo. Poglavitni namen tega prizadevanja je omogočiti čebelarjem razvoj dodatnih dejavnosti in na ta način povečati njihov motiv za čebelarjenje. V Sloveniji se čebelarstva turistična ponudba vse bolj uveljavlja, saj so nekateri čebelarji vrata svojih čebeljakov na široko odprli obiskovalcem in ti se radi vračajo.

Seznam čebelarjev, ki se ukvarjajo tudi s turistično ponudbo, stalno dopolnjujemo in vključujemo v javne objave o ponudnikih. Zato vas znova vabimo, da nam posredujete podatke o svoji turistični ponudbi. Prosimo vas, da izpolnite obrazec, objavljen na naši spletni strani www.czs.si, in ga pošljite na naš naslov. Hvala za vaše sodelovanje.

Anton Tomec, tajnik ČZS

Film o čebelarstvu turistični ponudbi

Sporočamo vam, da je ČZS, JSSČ založila in izdala 30-minutni promocijski film o čebelarstvu turistični ponudbi. Film je posnet na DVD-ju, in sicer v slovenskem, nemškem in angleškem jeziku. Gre za lep prikaz naše domovine, čebelarstva tradicije in prireditev, prikazuje pa tudi nekatere dobre prakse čebelarstva turistične ponudbe. Ker je film do-

ber pripomoček za predstavitev našega čebelarstva doma in na tujem, vam ga toplo priporočamo.

Cena DVD-ja (v izbranem jeziku) je 10 EUR.

Stroške dostave plača kupec. Lahko ga kupite tudi osebno v tajništvu ČZS ali v trgovini Čebelarstvo, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica.

Tajništvo ČZS

Analiza satnic na spore hude gnilobe

Čebelarstva zveza Slovenije je na pobudo udeležencev okrogle mize o hudi gnilobi, ki je maja potekala v Radovljici, v analizo na navzočnost spor hude gnilobe (*Paenibacillus larvae*) poslala tri satnice različnih proizvajalcev. Na ta način smo želeli ugotoviti, ali lahko spore hude gnilobe v panj vne-

semo s satnicami. Analiza je bila v vseh treh analiziranih vzorcih negativna, torej so bile te tri satnice (glede spor hude gnilobe) proizvedene v skladu s strokovnimi navodili za izdelavo satnic.

*Andreja Kandolf, svetovalka JSSČ
za zagotavljanje varne hrane*

Opravljenost usposabljanja na področju »Smernic« pogoj za pridobitev finančne pomoči!

Vse čebelarje obveščamo, da sta v pripravi nov Program in Uredba o izvajanju ukrepov na področju čebelarstva, ki bosta čebelarjem omogočala tudi kandidiranje na javnem razpisu za ukrep tehnične pomoči oz. za delno finančno pomoč pri nakupu čebelarstva opreme. V prihodnjih letih bo predvidoma vrednost sofinanciranja za nakup čebelarstva opreme kar 80 % vrednosti nakupa, obvezen pogoj za kandidiranje na razpisu za povrnitev stroškov pa bo tudi opravljenost usposabljanja na področju »Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu po načelih sistema HACCP«.

Čebelarji, ki tega izobraževanja še niso opravili, ne bodo mogli sodelovati pri tem razpisu. Ob tej priložnosti pozivamo vsa čebelarstva društva, ki teh predavanj še niso organizirala, naj svojim članom omogočijo, da si pridobijo znanje o higieni pridelavi čebeljih pridelkov ter izdelkov iz čebeljih pridelkov ter o vodenju samokontrole, saj je tovrstno znanje izjemno pomembno za pridelavo kakovostnih in varnih čebeljih pridelkov. Prijave za izvedbo predavanja Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu po načelih sistema HACCP sprejema g. Marko Borko po telefonu, št.: 01/729 61 14.

Urn timer usposabljanj

ČZS nadaljuje program usposabljanja čebelarjev. Vsa usposabljanja so namenjena vsem slovenskim čebelarjem. Iz objektivnih razlogov se lahko zgodi, da bo urnik še spremenjen in dopolnjen.

Vse spremembe bodo objavljene na naši spletni strani www.czs.si. Za izvedbo predavanja Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu mora biti prijavljenih najmanj 15 udeležencev.

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
7. sep.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Andreja Kandolf	Čebelarstva zveza Slovenije, Lukovica	g. Borko 051/637 204
11. sep.	9.00	Pregledi čebeljih družin in rojenje čebel	Franc Panker	Čebelarsti dom, Levstikova 8b, Ilirska Bistrica	g. Skrt 041/484 174
17. sep.	17.00	Pridobivanje in predelava voska	Severin Golmajer	Lovski dom, Malna 10, Jurovski dol	ga. Purgaj 041/263 483
17. sep.	17.00	Tehnologija čebelarjenja z listovnim panjem in njegovimi prostorninskimi izpeljankami	Janez Kropivšek	Dom čebelarjev Hrastnik	g. Žerko 041/583 809
18. sep.	16.00	Pregledi čebeljih družin in rojenje čebel	Franc Prezelj	Dom upokojencev, Cerkno	g. Likar 031/876 189
22. sep.	18.00	Oskrba čebeljih družin za zimo	Vlado Auguštín	Lovski dom, Stari trg pri Ložu	g. Kraševac 041/836 936
23. sep.	17.00	Sadjarstvo in čebelarstvo	Janez Gačnik	Športno turistično društvo sv. Vid, Vuzenica	g. Žvikart 031/375 107
24. sep.	17.00	Tehnologija čebelarjenja z listovnim panjem in njegovimi prostorninskimi izpeljankami	Franc Prezelj	ČC Slovenska vas pri Pivki	g. Logar 041/391 174
6. okt.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Tomaž Samec	Kulturno turistični center Sveta Ana	g. Kolarič 031/752 828

Terenski svetovalci izvajajo delavnice

Predsednike ČD obveščamo, da imajo društva poleg usposabljanj, ki so objavljena v urniku usposabljanj, možnost, da terenski svetovalci na njihovem območju pripravijo **delavnico o interni kontroli medu** (predstavitev pravičnega označevanja medu, prikaz merjenja vsebnosti vode

in električne prevodnosti medu) ali **delavnico o pripravi čebel na zimo** (oskrba družin, priprava raztopine za krmljenje družin, dodajanje hrane v družino). Predsedniki ČD naj pokličejo g. Tomaža Samca (040/436 517) in se dogovorijo za izvedbo delavnice za čebelarje.

Jesenski termini tečajev za začetnike

ČZS, JSSČ bo oktobra in novembra izvedla štiri tečaje za čebelarje začetnike (teoretični del, 35 ur). Tečaji bodo potekali pri ČZD Maribor (predvidoma na Pivoli), ČD Sežana (predvidoma v Sežani), ČZ Bele krajine (predvidoma v Črnomlju) in ZČD Cerknica (predvidoma v Novi vasi). Točen urnik z datumi in kraji tečaja bodo vsi prijavljeni kandidati prejeli po pošti. Praktični del tečaja (10 ur) bo predvidoma potekal leta 2011 na ČZS.

Posamezno čebelarstvo društvo bo tečaj izvedlo le, če bo do 10. septembra 2010 nanj prijavljenih najmanj 40 začetnikov. Največje

število prijav za posamezen tečaj je 50. Prednost pri prijavi pa imajo kandidati, ki so v okviru ukrepa tehnične pomoči čebelarjem začetnikom prejeli sredstva MKGP.

Prijave na tečaj pošljite g. Marku Borku na ČZS na e-naslov: marko.borko@czs.si (lahko jih sporočite tudi po tel., št.: 051/637 204). Ob prijavi morajo kandidati sporočiti naslednje podatke: ime in priimek, naslov (ulica, hišna št., številka pošte, kraj), čebelarstvo društvo, ali je uporabnik ukrepa tehnične pomoči MKGP, št. let čebelarjenja, tel. št., GSM in e-naslov.

PRODAM

Cvetni prah, tel.: 040/249 323.

Cvetni prah osmukanec, tel.: 041/990 360.

Cvetlični in kostanjev med, tel.: 041/599 725.

Akacijev in cvetlični med, tel.: 031/269 475.

Lipov, akacijev in cvetlični med ali zamenjam za gozdne-ga oziroma kostanjevega, tel.: 051/440 338.

Letošnji, vrhunski akacijev in cvetlični med, tel.: 07/384 32 40.

Lipov med, pakiran po 13 kg, tel.: 041/988 211 (Tone Vo-dičar).

Príkolico za prevoz čebeljih panjev, velikosti 4 x 2 x 2 m, alu-minijasto podvozje in nadgradnja, ugodno, tel.: 031/695 208.

Lipov in gozdni med ter sli-vovo žganje po ugodni ceni, tel.: 01/895 71 99.

20 naseljenih AŽ-panjev z neiztočenim medom, 20 AŽ 10-satarjev in vso čebelarsko opremo (zaradi selitve), tel.: 031/670 829.

8 LR-panjev s čebelami ali brez njih, tel.: 031/718 949.

Registriran prevoznik čebel-njak Mercedes Benz 1317, letnik 1996, 326.000 km, z 52 nase-ljenimi trietažnimi AŽ-panji, tel.: 041/775 626, 04/513 31 49.

Več zaklad AŽ 10 S (Pe-terka), cena po dogovoru, tel.: 041/723 122.

Čebelarsko opremo zara-di opustitve čebelarjenja, delno prodam, delno podarim, tel.: 040/397 314.

20 novih AŽ 10-satarjev, ugo-dno, ter cvetlični in kostanjev med, tel.: 031/501 801 (po 19. uri).

5 AŽ-panjev 10-satarjev in napravo za zbiranje čebeljega strupa, tel.: 041/822 366.

Nove čebelnjake in lipove AŽ-satnike, tel.: 040/238 646.

Točilo na 4 sate z motornim pogonom, tel.: 041/868 121.

Novejši čebelnjak 20 AŽ tri etažnih panjev z brunarico primerno za vikend in parcelo cca. 2000 m² v Beli krajini, tel.: 051/440 338.

KUPIM

Kostanjev med, večjo količi-no, tel.: 040/257 446.

Vse čebelje pridelke, kosta-njev in gozdni med po 4 EUR/kg, hojev med po 5 EUR/kg. Medex, d.d., tel.: 01/475 75 57.

POPUSTI ZA ČLANE ČEBELARSKE ZVEZE SLOVENIJE

APIS M&D
4-odstotni popust*

Logar
4-odstotni popust*

Čebelarstvo
Rihar-Kocjan
4-odstotni popust*

Čebelarstvo
LUCKA
4-odstotni popust*

IZDELOVANJE ČEBELJIH PANJEV
MIZARSTVO
KRŽE
4-odstotni popust*

belinka
10-odstotni popust*

TERME
SNOVIK
10-odstotni popust*

TPV
prikolice
20-odstotni popust*

medium
risk & design
-10%
www.medium.si

Posamezna podjetja članom ČZS omogočajo nakupe s popusti. Aktualen seznam po-pustov bomo objavljali v vsaki številki Slovenskega čebelarja. ČZS pospešeno išče še dodatne popuste in ugodnosti za svoje člane.

* Podrobnejše podatke o popustih najdete na spletni strani ČZS: www.czs.si ali v uredništvu revije Slovenski čebelar, tel.: 01/729 61 14.

GLUKOZNO-FRUKTOZNI SIRUP

NAJBOLJŠA KRMA ZA ČEBELE

- ◇ primeren je za krmljenje v vseh panjskih sistemih,
- ◇ sirupa prej ni treba pripravljati.

Dobavitelj:
SONLEN, d. o. o.

Razborca 4

2382 Mislinja

GSM: 041/640 863

Tel.: 02/885 62 30

Faks: 02/885 76 87

E-pošta: sonlen@siol.net

ČEBELARNA

PRODAJNO RAZSTAVNI SALON

Kepic Milena s.p.

ČEBELARSKI CENTER BRDO PRI LUKOVICI

Delovni čas:

torek-petek: od 8. do 17. ure
sobota: od 8. do 12. ure
nedelja-prazn: zaprto

Za vsa vaša vprašanja in naročila
po elektronski pošti:

Tel.: 01/729 61 18
Faks.: 01/729 61 31

cebelarna@gmail.com

gsm: 041 294 184

Nudimo vam:

- čebelarstvo opremo in pribor
- med in ostale čebelje izdelke
- darilni izdelki iz čebeljih pridelkov
- čebelarstvo literatura

V NEKAJ MINUTAH lahko spremenite AŽ-čebelarjenje v SODOBNO NAKLADNO ČEBELARJENJE!

Izdelujemo nakladne GJ-panje AŽ-mere, združljive z LR-panjskim sistemom, večnamensko podnico - tudi za pripravo rojev (ometencev) in predelavo kristalizirane oz. melicitozne mane (podnica je združljiva z LR-nakladami) po načrtih univ. dipl. inž. Ivana Jurkoviča. Zdaj izdelujemo tudi satnike za GJ- in AŽ-panje.

Prilagodljiva, večnamenska podnica za nakladne LR- in GJ-panje. Svetovna novost v čebelarstvu!

Prilagodljiva, večnamenska podnica za nakladne LR- in GJ-panje.

Svetovna novost v čebelarstvu!

PETER ZAKRAJŠEK, s. p. *Ugodne cene!*

Pretnarjeva 6, 1210 Ljubljana - Vižmarje

Tel.: (01) 512 62 51

TRGOVINA

Gospoka 3, 3000 Celje

~ Delovni čas ~

Pon.-pet. od 8.00 do 15.00

Sreda od 8.00 do 12.00 in od 15.00 do 18.00

Sobota od 8.00 do 12.00

PONUJAMO VAM:

- ~čebelarstvo zaščitno opremo, opremo in pribor
- ~sladkorne pogače MEDOPIP
- ~med in ostale čebelje pridelke
- ~darilni program in kozmetiko na bazi čebeljih pridelkov
- ~kozarec za slovenski med in ostalo embalažo

Možnost naročanja prodajnih artiklov po telefonu, faxu ali e-pošti.

Tel./faks: 03/544 17 23; mail: trgovina.cebelca@amis.net

ČEBELCA

**ODKUPUJEMO
ČEBELJI VOSEK**

Prašilčki (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), AŽ-Kozinc 11+3, trietažni AŽ (9s, 10s), lipovi satniki, pitalniki Francič, distančni vložki

Z veljavno
čebelarstvo
izkaznico priznamo
4% popust pri
nakupu v vrednosti
več kot 42 EUR.

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev.
Panji so iz masivnega smrekovega
lesa, rogljičeni (cinkani).
Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

Idrijska 10, 1360 Vrhnika
Telefon/faks: 01/ 755-13-17

GSM: 041 420 200

E-pošta: spelakrže@yahoo.com

Vzreja matic BUKOVŠEK – Vzrejališče z najdaljšo tradicijo v Sloveniji – od leta 1934

Ponujamo vam označene matice čiste kranjske siuke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Matice lahko dobite od konca maja do pozne jeseni po pošti ali osebno na naslovu: **Golo Brdo 19, 1215 Medvode, tel.: 01/361 24 28**

OSMRTNICE

FRANC OBLAK 1933–2010

Aprila letos nas je prezgodaj zapustil naš čebelarji prijatelj in velik strokovnjak Franc Oblak.

V ČD Žiri se je vključil leta 1972

in se z vso vmeno lotil spoznavanja svojih varovank, tako da je delo z njimi zelo dobro obvladal, veliko koristnih nasvetov pa je posredoval tudi svojim čebelarskim kolegom. Ko smo tega leta začeli graditi še čebelarji dom, smo Franca spoznali tudi po drugi plati. Med graditvijo doma je bil neutrujen in nesebičen. Svoj pečat v društvu je pustil tudi kot vrsto let dejaven član nadzornega ali upravnega odbora.

Ob vseh teh nalogah pa ni pozabil na čebele, saj je prav kmalu po začetku povečal čebelarstvo na 90 panjev. Ker je bilo izobraževanje njegov slog, je rad prisluhnil vsem novim dosežkom na področju zdravja čebeljih družin. S svojim tovrnjakom je redno vozil čebele na različna pasišča, po razpadu skupne države pa je prevažanje opustil in za polovico zmanjšal svoje čebelarstvo. Kot spreten mizar samouk je odlično izdeloval vso potrebno opremo za čebelarjenje, tako da marsikdo iz našega društva še danes čebelarji z njegovimi AŽ-panji. Za vse žrtvovane ure in dneve v korist naše kranjske siuke smo mu čebelarji podelili odličji Antona Janše III. in II. stopnje, v svoji skromnosti pa nam je bil za to gesto nadvse hvaležen, a tudi ponosen.

Žal poslej ne bo več slišal brenčanja svojih čebelic. Čebelarji ČD Žiri smo izgubili velikega strokovnjaka in prijatelja. Prav gotovo se bo marsikdo ob svojem čebelnjaku še dolgo spominjal tudi Franca.

ČD Žiri

FRANC SUŠNIK 1951–2008

Na božični večer leta 2008 smo zvedeli za žalostno novico, da nas je v snežnem metežu na cesti za vedno zapustil čebelarji prijatelj

Franci Sušnik.

Čebelaril je od leta 1996 in že vse od začetka je bil tudi član našega društva. V njem je iskal predvsem strokovno pomoč, občasno pa je obiskoval tudi strokovna predavanja ter se udeleževal dejavnosti v društvu.

Ljubezen do kmetije je čutil že kot mladenič in s kmetovanjem se je tudi preživljal. S čebelami je kmetijo oplemenitil leta 2004, ko se je preusmeril v ekološko kmetovanje. V prelepem čebelnjaku ob domačiji je pogosto z veseljem spremljal delo čebel.

Razveselil se je vsakega vaščana na obisku, še posebej pa čebelarja, s katerim je lahko kramljal o čebelah, kmetijstvu, vaških tegobah pri agrarni skupnosti, katere predsednik je bil, in o gorništvu, saj je bil tudi velik ljubitelj gora in pohodnik. Tudi pesem mu ni bila tuja. Skupaj z gorjanskimi fanti je sodeloval pri

marsikaterem pevskem nastopu v zgornji Blejsko-gorjanski dolini.

Čebelarji Čebelarskega društva Bled - Gorje se ga bomo spominjali kot dobrega in poštenega prijatelja ter ga ohranili v lepem spominu.

ČD Bled-Gorje

JOŽE HRIBAR 1937–2010

Konec maja 2010 smo se poslovili od prijatelja in čebelarja Jožeta Hribarja iz Sra-kovelj pri Kranju. Jože se je rodil leta 1937 v Sra-

kovljah pri Kranju, kjer je vzorno obnovil rojstno hišo, poleg katere je zgradil tudi novo. Čebelariti je začel leta 1963 na domačem vrtu. Najprej je bil član ČD Goriče, ki mu je leta 1997 za uspešno delo v društvu podelilo odličje Antona Janše III. stopnje. Zelo dejaven je bil tudi kot član ČD Britof – Predoslje, kateremu se je pridružil leta 2006.

Zadnja leta je društvo pri njegovem čebelnjaku redno pripravljalo čebelarska usposabljanja. Kljub težavam z zdravjem je bil v društvu vse do konca zelo dejaven. Z orodjarsko spretnostjo in umetniško naravnostjo je v svoji delavnici vsa leta izdeloval čebelarsko opremo in pripomočke, tako zase kot tudi za druge čebelarje, pa tudi čebelarske spominke za društvo. Svoje znanje in izkušnje je nesebično prenašal na mlajše čebelarje, za čebelarstvo je usposobil tudi vnuka, ki bo tako lahko nadaljeval družinsko čebelarsko tradicijo.

S svojim požrtvovalnim delom je veliko prispeval k razvoju čebelarstva, zato je bil leta 2009 predlagan za dobitnika odličja Antona Janše II. stopnje. Po sklepu občnega zbora ČZG naj bi ga prejel na sklepni slovesnosti Foruma Apimedita 2010 na Bledu. Jože, ohranili te bomo v lepem spominu.
ČD Britof Predoslje

FRANC KROŠELJ 1925–2010

V obdobju, ko so bile čebele v zimskem mirovanju, nas je pretresla novica, da nas je zapustil dolgoletni član našega

ČD Franc Krošelj. Rodil se je 27. decembra 1925 v Slogonskem pri Kapelah, kjer je vse do izgnanstva v Nemčijo preživel večino svoje mladosti. V izgnanstvu se je izučil za krojača. Svojo ljubezen do čebel je pokazal že v rani mladosti in jo ohranjal vse do svoje vrnitve iz tujine. Po vrnitvi se je leta 1966 iz rodne vasi preselil v sosednjo vas Vrhje ter se posvetil kmetovanju in čebelarstvu, ki mu je bil vdan vse do svoje smrti. Bil je vesten in marljiv čebelar, svoje znanje pa je prenašal tudi na mlajše, saj jim je bil vedno pripravljen prisluhniti in jim tudi svetovati. Čebelaril je s 25 čebeljimi družinami ali več in jih po potrebi prevažal tudi na kostanjevo pašo. To še dodamo dokazuje njegovo vestnost in vdanost čebelarstvu.

Član ČD Dobova-Kapele je bil vse od leta 1950, za svoje vestno delo pa je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Kljub temu da ga je v zadnjih letih življenja spremljala bolezen, se je vključeval v vse akcije društva in ostajal njegov pomemben član.

Franc Krošelj je umrl 2. januarja 2010, od njega pa smo se nekaj dni pozneje poslovili na pokopališču v Kapelah. Čebelarji in vsi, ki

so ga poznali, ga bodo ohranili v lepem in trajnem spominu.

ČD Dobova-Kapele

IVAN STARIČ 1929–2010

Ivana Stariča.

Pokojni Ivan se je rodil 19. oktobra 1929 v Radni vasi pri Trebnjem in tam preživil mladost. Že zgodaj je začel tesariti in kmalu se je za stalno naselil v Mali vasi pri Grosupljem. Ko je hčerka na veselici zadela panj čebel, se je začel ukvarjati s čebelarstvom. Čebelnjak s petnajstimi panji je imel v rojstni Radni vasi. Zadnja leta mu je skrbi povzročalo propadanje čebeljih družin zaradi bolezni, vendar je kljub temu vztrajal. V ČD Grosuplje se je vključil leta 1973 in vsa ta leta je rad pomagal s svojim znanjem. Tako je izvedel vsa potrebna tesarstva dela na čebelarskem domu na Spodnjem Blatu in čebelnjaku na Brdu pri Lukovici. Za svoje delo je prejel odličji A.J. III. in II. stopnje ter Košakovo srebrno odlikovanje.

Dragi čebelar Ivan, ostal nam boš zgled ljubezni do domačega kraja, v katerem si postavil čebelnjak, in zgled vztrajnosti v dobrih in manj dobrih časih in okoliščinah. Čebelarji te bomo ohranili v lepem spominu.

ČD Grosuplje

MILAN STAMPFER 1913–2010

Maja, ko so čebele na vrhuncu svojega razvoja, smo se čebelarji ČD Maribor - mesto poslovili od našega čebelarskega prijatelja Milana Stampferja.

Čebelarji ČD Grosuplje smo se v začetku aprila na pokopališču v Št. Juriju pri Grosupljem poslovili od našega člana

Član našega društva je bil od leta 1992. Bil je zelo prizadeven, saj je vestno in odgovorno opravljal vse društvene naloge. Polnih deset let, vse do prezgodnje smrti, ki je bila posledica hude delovne nesreče ob njegovi počitniški hiši, je bil tajnik društva. K njej je zelo rad zahajal, saj je ves svoj prosti čas preživil ob nenehnem dograjevanju svoje hiše. Ob njej je z velikim veseljem tudi čebelaril s približno dvanajstimi družinami.

Za svoje prizadevnost v ČD je prejel številna priznanja, med drugim tudi odličji A.J. III. in II. stopnje.

Čebelarji ČD Maribor - mesto ga bomo zelo pogrešali. Zahvaljujemo se mu za vse, kar je dobrega naredil za naše društvo, spominjali pa se ga bomo kot dobrega in poštenega prijatelja ter ga ohranili v najlepšem spominu.

ČD Maribor-mesto

ALOJZ POLJANŠEK 1920–2010

Umrli je starosta našega ČD Alojz Poljanšek. Rodil se je 10. junija 1920 v Podveži nad Lučami. S čebelarjenjem se je začel ukvarjati pri šestnajstih letih.

Leta 1954 se je preselil v Doblino k Primoževim, si ustvaril družino in nadaljeval čebelarjenje. Vpisal se je v novo ustanovljeno ČD Kokarje, v katerem je bil dejaven vse do svoje smrti. Za svoje delo je prejel tudi odličje Antona Janše III. stopnje ter več priznanj. Čebelaril je polnih 74 let. Žal mu zadnja leta zdravje tega ni več dopuščalo, kljub temu pa je vse do konca ostal zvest član ČD Kokarje, ČZ SAŠA in ČZS.

Dragi Alojz, čebelarji ČD Kokarje se ti za dolgoletno zvestobo najlepše zahvaljujemo in te še zadnjič pozdravljamo – NAJ MEDI!

Franc Podrižnik, predsednik ČD Kokarje

SIMPLY CLEVER

PRIJAZNA DO OKOLJA IN ŽEPA.

Škoda Octavia Combi 1.6 TDI GreenLine za 17.777 €

Dizelski motor: 77 kW/105 KM, kombinirana poraba goriva: 4,4 l/100 km, emisija CO₂: 116 g/km

Modeli GreenLine so na voljo v vseh barvah iz Škodine ponudbe.

Informacije o celotni ponudbi na www.skoda.si in na brezplačni telefonski številki **080 1895**.

Revija Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstvo zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Spletna stran ČZS: www.czs.si

Spletna stran SČ: www.czs.si/slovenskicebelar.php

Spletna stran ONS: www.czs.si/Napoved/napoved_medenja.php

Avtomatski odzivnik za paše - tel.: (01) 729 61 20.

Čebelarstvo knjižnica Janeza Golničnika: vsak delovni četrtek med 13. in 17. uro.

Kontaktne podatke Čebelarstvo zveze Slovenije: tajništvo: (01) 729 61 00, faks: (01) 729 61 32, uredništvo (01) 729 61 14, Anton Tomec, tajnik: (01) 729 61 02, anton.tomec@czs.si, Barbara Dimc, poslovna sekretarka: 041 370 409, info@czs.si, Boštjan Noč, predsednik: 040 436 512, nobc@czs.si, Francišek Volovlek, vodja ONS: 041 644 217, francisek.volovlek@czs.si, urednik Marko Borko: 051 637 204, marko.borko@czs.si.

Kontaktne podatke Javne svetovalne službe v čebelarstvu: Lidija Senič, vodja službe: 040 436 515, lidija.senic@czs.si, Vlado Auguštin, spec. za tehnologijo: 040 436 516, vlado.augustin@czs.si, Tanja Magdič, spec. za ekonomiko: 040 436 513, tanja.magdic@czs.si, Andreja Kandolf, spec. za zagotavljanje varne hrane: 040 436 514, andreja.kandolf@czs.si, Nataša Lilek, spec. za zagotavljanje varne hrane: 040 436 519, natasa.lilek@czs.si, Tomaž Samec, spec. za zagotavljanje varne hrane: 040 436 517, tomaz.samec@czs.si, Nataša Klemencič Štrukelj, administrativna delavka, (01) 729 61 24, 040 436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si.

Uredniški odbor: Vlado Auguštin, Marko Borko, dr. Janez Grad, Janez Gregori, prof. biol., Miro Leskovec,

Borut Preinfalk, dr. vet. med., Maja Smodiš Škerl, dr. vet. med., dr. med. Rodoljub Živadinovič

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2010 za nečlane je 45 €, za naročnike iz tujine je 50 €. Posamezna številka stane 4 € za člane oz. 7 € za nečlane.

Reklamni oglasi: cela barvna stran 500 € (ovitek) oz. 300 € (notranjost), pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrt strani 70 €, petina strani 50 €, pasica 20 €. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %. Člani lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 02300-0013332083, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izrazje v skladu s Čebelarskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Oddaja prispevkov: članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Priprava za tisk in tisk: Littera picta, d. o. o., Barletova cesta 4, 1215 Medvode

Naklada: 6700, Tiskano: 26. 8. 2010

Revija Slovenski čebelar, ki jo izdaja Čebelarstvo zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici, je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307

GSM.: 031 351 964

e-pošta: robineli@siol.net

WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

ČEBELARSTVO - IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME - TRGOVINA IZDELUJEMO:

POSODE ZA SHRANJEVANJE
IN TOČENJE MEDU

ODTOČNA PIPA

DOZIRNA BRIZGA

TESTNA MREŽA

- hladno valjane satnice
- žične matične rešetke
- rogljičene satnike AŽ
- satnike LR, LR 2/3
- testne mreže
- plastična obešala
- plastična razstojšča
- koziče 11 in 14 satne
- usipalnike lesene
- plastične odtočne pipe
- lovilce rojev-lesice
- smukalce za cvetni prah
- zaščitne obleke in rokavice
- čebelarške lopatke
- prečne zapore
- vijake za prečne zapore

ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO 4% POPUST PRI
GOTOVINSKEM NAKUPU NAD 50 EUR V NAŠI PRODAJALNI.

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

Delovni čas: od pon. do čet.: 08-12 in 15-18, pet.: 08-15

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KVALITETA - IZKUŠNJE, PRIDOBILJENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

ČEBELARSTVO MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA

tel.: (01) 755 12 82, faks: (01) 755 73 52

Delovni čas:

ob delavnikih 9.00-12.00

16.00-18.00

ob sobotah 9.00-12.00

APIS M&D®

AŽ-PANJ 10-SATNI

AŽ-TRIETAŽNI PANJ

PRAŠILČEK
AŽ 5- IN 7-SATNI
7S - 57,40 EUR,
5S - 52,20 EUR

GRELCI ZA
MED 179 EUR

KAKOVOSTNA RSF-
TOČILA
AKCIJSKA CENA
298 EUR

STANDARDNI LR-PANJ
IN DVOTRETINJSKI
LR-PANJ
AKCIJSKA CENA
89,60 EUR

ŽICA ZA SATNIKE
250 g 4,5 EUR,
250 g CINK 2,2 EUR

SATNIKE:
AŽ-VRTAN,
LEPLJEN,
ZBIT 0,79 EUR /KOS
LR - STANDARD
LR 2/3
PREDELAVA
VOSKA V
SATNICE
SAMO 0,75 EUR/KG

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (razen lomljivih artiklov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 0,75 EUR/kg. ■ Vosek steriliziramo pri 125 °C. ■ Vosek odkupujemo po 3,12 EUR za kilogram. ■ Z veljavno čebelarško izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu in vrednosti več kot 50 EUR.

! SUPER AKCIJA !
SATNICE – AŽ-, LR-: 0,65 EUR

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

PRIZNANO VZREJALIŠČE ČEBELJIH MATIC DEBEVEC

Cenjene stranke obveščamo, da smo se preselili na Opekarsko 16 na Vrhniki.

Konzumni sladkor za krmljenje čebel po ugodni ceni!